

YÖN

HAFTALIK GAZETE

Çatışmalar
nereye kadar
gidecek?..



YUVARLAK MASADAN



ATLI KARINCAYA!



Turancılar

Turancuların şimdi gerilelerle kader birliği yaptıkları bir gerçek. Kapitalistlerin besledikleri yayıncılar ortalağı velveleye verdikleri ve olumlu hiçbir tutar tarafları olmadığı da gerçek.

Milliyetçiliği kimseye kapmamadıkları; din, ahlâk ve büyük Türkiye sloganlarıyla beşikteki çocukları bile güldürdükleri bilinmez şey. Parlamentoda sözcüklerinin bulunduğu, eski iktidar artıklarının adına binip bukaletim gibi her ortamdaki faydalandıkları da gün ışığında açık. Neden bunlara karşı çare düşünülmez bilinmez? Türkiye'nin gerçekleriyle taban — tabana zıt görüşlü oldukları sağduyu sahibi herkesi.

Boy Tümtürk günü da unutmayın ki memleketin en kriz geçirdiği devirde Doğulu daima devlete destek olmuştur. Tüm gerilelerin, kuyrukların, Turancuların Memleketimizin gün ışına çıkmasını temin eden Anayasamızın hayır dedikleri zaman Doğulu toprakta evet demesini biliriz.

Yirminci Asrda bu kesin buluşa pes doğrusu. Durun daha bitmedi; Kırgız-Kazakları silahlı olarak Doğu İllerinin sınır bölgelerine yerleştirince Doğulu artık çık di-yeyenecek. O bölgenin meseleleri de kökünden hâl edilmiş olacak böylece. Yani açtıkları boyutları; ne devleti, ne Anayasayı ve ne de insan haklarını kaale almadan ilkel çağlardaki metodlarla Doğu'ya çare buluyor.

Hadî ey muhterem basın! Azei Kleopatra Lüzim serüvenlerini yazmayı bir tarafa bırakın da azilun kaleme. Ey sağduyu, ey iletici aydınlar, Üniversiteli gençler, ey milli birliğe hâle gelmesini öleyecek Milli Enniyet, ey kamu savunucusu savcılar hareketi geçseniz. Devletinize, Hükümetimize bundan açık hakaret, Milli Birliği bozucu daha ağır bir yazı olur mu bilmiyorum?.

Bizim ödevimiz bir vatan- daş olarak ilgilileri uyarmaktan ibarettir. Vehâli sorumlu-ların üstüne.. Turgut AKIN

devletin parasını yer. Ama oralarından sevgi, destek ve kuvvet gitmez. Gitmeyince onları yok etmek en iyi çare. Buna da meydan okuyacak yalnız Kazak — Kırgız Türkleridir.

Bir noktada daha yanılıyor Tümtürk. Doğulu her devirde daima külfetlere katlanmış ve nimetlerden mahrum kalmıştır. Devletin yalnız eski devirde işe yaramayan birkaç seçim fabrikasını parçasını yemiştir. Mahrumiyet bölgesine giden bazı istismarcı memurlara, şeyhlere, hocalara kul olmuştur. Cihan Savaşında, Yemende, Çanakkalede Kurtuluş Savaşında (ve 21 Mayıs İhtilâli öncesi gençlerinden Emektaş'ın) o bölgenin çocuklarından kan dökülen olmadı mı?.

Buy Tümtürk günü da unutmayın ki memleketin en kriz geçirdiği devirde Doğulu daima devlete destek olmuştur. Tüm gerilelerin, kuyrukların, Turancuların Memleketimizin gün ışına çıkmasını temin eden Anayasamızın hayır dedikleri zaman Doğulu toprakta evet demesini biliriz.

Yirminci Asrda bu kesin buluşa pes doğrusu. Durun daha bitmedi; Kırgız-Kazakları silahlı olarak Doğu İllerinin sınır bölgelerine yerleştirince Doğulu artık çık di-yeyenecek. O bölgenin meseleleri de kökünden hâl edilmiş olacak böylece. Yani açtıkları boyutları; ne devleti, ne Anayasayı ve ne de insan haklarını kaale almadan ilkel çağlardaki metodlarla Doğu'ya çare buluyor.

Hadî ey muhterem basın! Azei Kleopatra Lüzim serüvenlerini yazmayı bir tarafa bırakın da azilun kaleme. Ey sağduyu, ey iletici aydınlar, Üniversiteli gençler, ey milli birliğe hâle gelmesini öleyecek Milli Enniyet, ey kamu savunucusu savcılar hareketi geçseniz. Devletinize, Hükümetimize bundan açık hakaret, Milli Birliği bozucu daha ağır bir yazı olur mu bilmiyorum?.

Bizim ödevimiz bir vatan- daş olarak ilgilileri uyarmaktan ibarettir. Vehâli sorumlu-ların üstüne.. Turgut AKIN

YÖN gazetesinin onüçüncü sayısında S İ n a Pamukçu (Utaç Bölgesi) başlıklı bir yazı yazmıştır. Adana ırgatlarının sosyal durumlarını gerçeğe uygun olarak anlatan bu yazıya dil uzatıldığını okuyunca bu yazıyı yazmak zorunluğunda kaldım.

(Utaç Bölgesi) adlı yazıya dil uzatan Sayın Fazlî Meto kimdir? Önce onu tanıtmayım. Meto bir toprak ağasıdır. (Avrat Mezarı) adlı 4 — 6000 dönümlük bir çiftliği vardır. Ben bu çiftlikte babamla çalıştım iyi bilirim.

M e t o'nun çiftliğinin 950 dönümü portakal bahçesidir. Ve Türkiye'deki en

büyük portakal bahçesinin Meto'nun çiftliğinde olduğunu söyleyebilirim.

Ceyhan nehri kıyısında çok verimli olan bu çiftliğinin yalnız portakaldan 300 000 lira gelir getirdiğini bizzat çiftliğine adamlarından öğrendim. Buğday, pirinç ve pamuktan kazanılan gelir yukarıdaki rakamdan hiç te aşağı değildir. M e t o Adanada büyük toprak sahibi yoktur diyor. Hiç dergisse benden başka yoktur desin. İstatistik Akdeniz bölgesi topraklarının % 50 sinin çiftçinin % 3 tarafından ekildiğini gösteriyor. Durum böyleyken toprak ağası yoktur diye gerçekleri gizlemek canbazlığına bu millet daha ne zamana dergin katlanacak?

S. Meto ırgatların iyi beslendiğini, iyi ücret aldığını, kumara, içkiye alıştığını, fazla mesai yaptırılmadığını, ezanin erken okutulmadığını söylüyor. S. Metonun çiftliğinde bir çok kez ırgatlar arasında bulunan bir insan bu sözler karşısında susamaz. Susayım dedim ama olmadı. Ancak bu yazıyı yazdıktan sonra rahatsız yaşıyorum.

S. Meto'nun çiftliğinde çalışan ırgatların sosyal durumu bütün çiftliklerde olduğu gibi yürekler acıdır. Türkiye'de en az kazanan ile en çok kazanan arasındaki oran 1'e 22 000 dir. S. Meto ırgatlarının kazandığı para ile kendi kazandığı para arasındaki oranı bulmayı hiç usundan geçirmişimdir acaba? Bir zahmete katlanıp hesaplasın. İrgatın geliri ile kendi geliri arasındaki oranın 1'e 22 000 den çok fazla olduğunu görecektir. S. Meto'nun çiftliği diğer birçok toprak ağalarının çiftliği gibi, adeta bir temerküz kampına benzemektedir. İrgatlar güneş doğarken ellerinde birer parça ekmek sırtlarında çapaları tarlaya giderler. Ağrı ile arası iyi olanlar birer kuru soğan almaya muaffak olurlar. Saat 10.00 sıralarında içkilere ayrılan götürülür. Öğle yemeği yarma pilla vardır ve pamuk yağı ile yapılır. Akşam yemeği yine pamuk yağı ile yapılan yarma çorbasıdır. İrgatlar karavana içinde yere oturarak ve açık havada altı kişi bir karavandan yer. Ve Ceyhan nehri'nin daima bulanık akan suyundan afiyetle içlerler. Sihhi olmayan şartlarda havada kurulan kazanlarda pişiril bu yemekler. Durum böyleyse, ırgatların beslenmeleri iyidir diye bir insan nasıl konuşabilir? Yemekten sonra ırgatlar yorgun ve bitkindirler. Erkenden açık havada otlar ve samanlar üzerinde yatarlar. Son yıllarda çiftlik ekimi çok yapıldığından ırgatları geceleyin sivri sinekler pek sık zi-

yaret ederler.

S. Meto çiftliğine on veya onbeş günde bir Buick marka arabası ile ve ahısu ile beraber gelir. En çok iki, üç gece kalır. Gayet rahat bir sayfiye evi vardır. Bütün pencereleri sivriline gir-mesini diye sık tellerle kaplanmıştır. İşte Adana bölgesi (İşçilerin kazanç bölgesi) diyen toprak ağasının çiftliğindeki hayat.

Bir şey daha: Adanada neden çok bar vardır? Bu sorunun cevabı kolay. Çünkü Adanada kolay para kazananlar çoktur. Bir gecede bar kadınlarının ayaklarını altın liralık şampanya ile yıkayan adam bu parayı güç kazanmamış ol-malı..

Bu olay bütün gazetelerde yazıldı. Bu adama gidip (Bu parayı nasıl kazandın) diyen oldu mu? Dansözlerin klotlarına her gece yüz-lükler koyulduğunu ben yalnız Adana barlarında gördüm. Neden acaba? Çünkü bu paralar ırgatların verilmeyen emeklerinin kolayca istismar edilmeyle kazanılmıştır. Bu gibi istismarların çok olduğu yerlerde eli titremeden bol kessen den para harcıyanlara kolayca ve her yerde rastlamak mümkündür. S. Meto

muftu edenlere karşı koyamadığına biliyorum. S. Meto'nun çiftliğinden çekilmiş üç dört fotoğraf daha çok inandırıcı olabilirdi. Bu kolaylık varken ırgatların yürekler acısı durumunu edebiyat yapmak suretiyle anlatmaya lüzum yok.

Ne olursa olsun Adana bölgesi utaç bölgesidir. Emekçiler sayesinde daha çok kazanmak isteyenlerin bu kaba temayülünü topluma açıklamak ödevini bir çok gerçeklere dayanarak açıklayan Sayın Sina Pamukçu'ya sağ ol derim.

Erol İhsan (Yedeksubay Övren)

YÖN, çeşitli çevrelerden gelen sabotajlara karşı karşıya bulunmaktadır. YÖN, azimli okuyucu kültüsünün desteği ile, onu batırmak isteyenlerin emellerini boşa çıkarmayı ve güçlükleri yenmeyi bilecektir. Mücadeleyi kolaylaştırmak ve gazeteyi daha mükemmel bir hale getirmek için, YÖN okuyucularını abone olmaya ve tamlıklarını abone yazılmaya teşvike çağırıyor.

YÖN'e abone olunuz ve tanıdıklarınızı YÖN'e abone ediniz

YÖN, bu maksatla

«UCUZ ABONE SERVİSİ»

kurmuştur. Yıllık abone 40, 6 aylık abone 20 liradır.

Abone için müracaat adresi:

P. K. 512 — İstanbul

çiftçi birliği başkanıdır. Orduca mutedil olgun bilgili ve batılı bir insandır. Bu tekiş yazısını okuyup yazdığına bile inanmıyorum. Yazdı ise başkalarının teşvikiyle yazmıştır. O başkaları ki, toprak ağalarından başkası değildir.

S. Meto yazısının sonunda bir YÖN muharriri çağırıyor. Bence bu çağır. Eğer YÖN bir muharrir göndercekse bir tavsiyede bulunabilir miyim? S. Meto'nun çiftliğine görün.

Bu yazıda elinde olan aksaklıklar yüzünden tam anlamıyla gerçekleri ka-

OKAT YAYINEVİ TAKDİM EDER

İBRET
(ABDÜLHAMİD'e VERİLEN JURNALLAR VE JURNALCILAR)

Yazan: ASAF TUGAY

Basında geniş yankılar uyandıran, hakkında 40 dan fazla yazı yazılan bu kitabı okurlarımıza takdim ederiz.

Zamanının merkez kumandanı muavini ve aynı zamanda YILDIZ EV- RAKINI tasnife memur heyete dahil olan ASAF TUGAY, Abdülhamid'in jurnal kayıt defterleriyle bir kısmını evrakı kayıtlara saklamasına mani olmuş ve 50 seneye yakın bir zamandanberi de bunları saklamıştır. Bu uzun müddet içinde tarihi kıymeti çok olan vesikaların tasnifini yapmış, bir ön- söz ilâvesiyle de tamamen vesikalardan ibaret eserinin neşrederek u- mumun istifadesine sunulmasını temin etmiştir.

Heyecanla okuyacağınız kitapta Abdülhamid'e jurnal veren üye- tanınmış isimler bulacak ve jurnallerini okuyacaksınız ki, sizi hayret ve dehşete düşürecektir. İşte : Abdülhak Hamit, Ebbuzziya Tefik, Süleyman Nafiz, Ahmet İhsan, Diran Keleşyan, Ahmet Samim, Şükrü Paşa; Asir gazetesini Necip Fazlî Sabah gazetesini sahibi Mihran, Keleşzade İzzet Fuat Paşa, Dr. Abdullah Cevdet, Emanuel Karasu kitapta olan yüzlerce meşhur isimden bazılarıdır.

Ayrıca Abdülhamid'e jurnal verenlerin 1000 den fazla ismi ihtiva eden alfabetik tam listesiyle bazı jurnallerin eski yazı orijinallerini bulacaksınız. 330 sahife iplik dikişli, kalın karton kapaklı. 3 renkli kşe göm- lek içinde olan kitabın fiyatı 10 liradır.

ALFABETİK SAĞLIK KILAVUZU

Yazan Ord. Prof. SADI IRMAK

400 s. ciltli 12, 50 lira

Halkımız için hazırlanmış olan bu kitapta belli başlı bütün hastalıklar; belirtileri ve tedavileriyle birlikte anlatılmış olup, alfabetiktir.

TÜRKÇE VE EDEBİYAT SÖZLÜĞÜ

Hazırlayan: SEYİT KEMAL KARAALIOĞLU

Fiyatı ciltli 10.— lira Ödemeli gönderilir.

Edebiyat öğretmeni Seyit Kemal Karaalioglu'nun yabancı, yerli kaynakları taramak büyük bir emekle hazırladığı, edebiyatla ilgili 1000 e yakın maddedenin yer aldığı, son yılların bütün edebiyat sorunlarına cevap veren, ışık tutucu anahtar bir eserdir.

Satış yerleri: OKAT YAYINEVİ (Ankara Caddesi 45-P. K. 1017 İstanbul)
ve Milli Eğitim Bakanlığı yayınevleri YÖN — 923



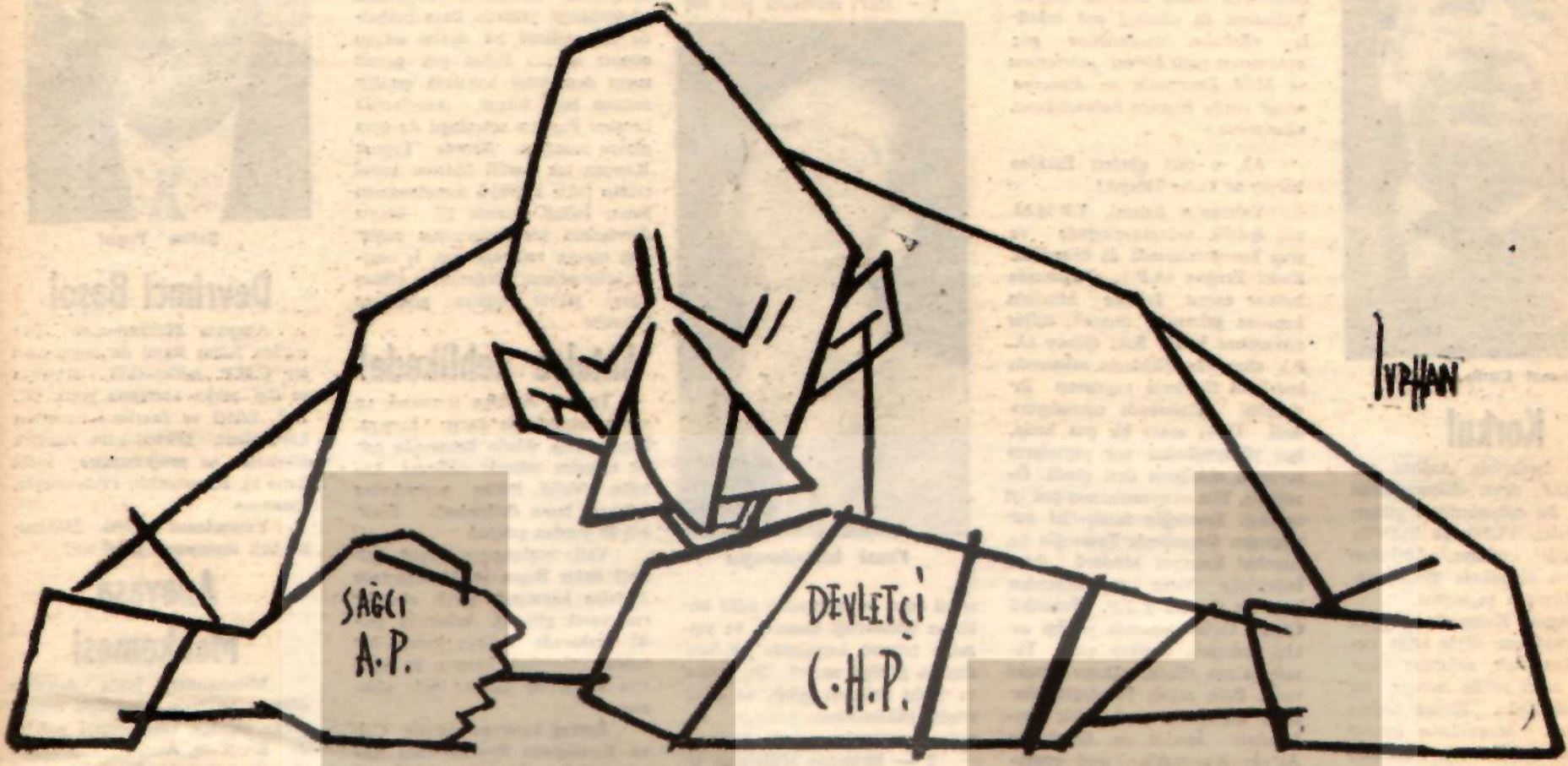
HAFTALIK FİKİR VE SANAT GAZETESİ

İmtiyaz sahibi ve mesul müdür: DOĞAN AVCIOĞLU
Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu, Mümtaz Soysal, Doğan Avcioğlu
(BASIN AHLAK YASASINA UYMAI TAHHÜT ETMİŞTİR)

İDAREHANE: BAKANLIKLAR — ANKARA.
ATATÜRK BULVARI 137/8
Telefon: 12 72 88 ★ İstanbul Bürosu: Mollafenari
sokağı 32 Cagaloglu. Posta kutusu: 512 — İstan-
bul, Telefon 229319 ★ Dizişip basıldığı yere
VATAN Gazetecilik ve Matbaacılık T.A.Ş. —
İSTANBUL

ABONE: Yıllığı (52 sayı) 80 T.L., altı aylığı
(26 sayı) 25 T.L., üç aylık (13 sayı)
12:50 T.L.'dir. 1962 yılı için özel indirimli
abone tarifesi: Yıllık 40 T.L., altı aylık 20 T.L.,
Üç aylık 10 T.L.'dir. Yurt dışı abonelerinde posta
ücreti tutarında ilâve yapılır.

İLÂN: Beher sütunda santimetresi 25 T.L. de-
1, 3, 4, 5 ve orta sayfalara ilân kabul
edilmez. Renkli ilânlar özel tarifeyle ve pazarlık
tâbidir. Devamlı çıkacak ilânlar için özel anten-
malar yapılır. İlânlardan dolayı hiç bir mes'uliyet
kabul olunmaz.



SOL ELİM
ACEMI ELİM,
ZAVALLI ELİM,
ORHAN VELİ

BAKIŞ

Milyonların affı

Piliç oyunu

Amerikada moda olan bir oyun var. «Dünya Harbi nasıl patlak verir» yazısında da okuyacağınız üzere, buna «Chicken = Piliç» oyunu adı veriliyor. Oyun, geniş bir yolun ortasına çizilmiş beyaz bir çizgi üzerinde, aksi yönlerden gelen iki otomobilin birbirine doğru son hızla yol almasından ibaret. Ölüm korkusuyla, şöförlerden biri son dakikada direksiyonu kırmazsa, arabaların çarpışması muhakkak. Direksiyonu ilk kıran ise, oyunu kaybediyor.

Oyununu ustahlığı, beyaz çizgi üzerinden asla ayrılmıyacağınıza, düpedüz ölüme gideceğinize karşı tarafı ikna ederek, onu sizden önce direksiyonu kırmaya zorlamak. Çok tehlikeli ve sağlam sinir isteyen bir oyun bu.

Bizim liderler, Kayseridekilerin affı dolayısıyla, halen bir cins Piliç oyunu oynuyorlar: İki taraf da, direksiyonu ilk kıranın karşısındaki olmasını istiyor. İki taraf da, karşısındakini direksiyonu kırmaya zorlayabilmek maksadıyla tavis vermez görünüyor. Mevcut şartlar altında rejimin tek dayanağı olarak gözükten Başbakan, rakip oyuncularını dize getirmek için, istifa silahını kullanıyor. Ötekiler ise «Şu tarihe kadar dediğimizi yapmazsan, parlamentodaki çoğunluğumuza dayanarak, affı çıkarırız» tehdidiyle başvuruyorlar.

Koalisyonun çökmesini, görünüşe göre iki tarafta istemiyor. İki taraf da, karşısındakinin biran önce direksiyonu kırmaması için dua ediyor. Fakat olan bitenin günü gününe gazetelere aksetmesi, tarafların tavizkar davranmasını güçleştiriyor. Zira direksiyonu ilk kıran, halk gözünde yenik düşecek. Şimdiye kadar son dakikada ölen kaza, bir seferinde, belki de bu yüzden vukubulacak ve koalisyondan iki arabası, rejimi de temellerinden sarsarak çarpışacak. Hem de önemini bir türlü anlayamadığımız

sun'i bir mesele için... Kayserideki bir kaç yüz adamın biraz önce veya biraz sonra affı için!

İktisadi af

Bu arada, «Bırakınız Kayseri affı çekişmelerini, milyonlara insanın iktisadi affını gerçekleştiriniz» diyen işçilerin sesleri unutulmuş. Açların Meclis kapısına dayanması üzerine başlayan işsizlik müzakereleri heyecanını kaybettiler. Halbuki altı aydır ilk defa olarak, parlamento ciddi bir meselebin müzakeresine, ciddiyetle başlamıştı. Olmadı.

Bununla beraber, müzakereler, bütün enerjisini koalisyonu yaşatmaya harcayan hükümetin, ilk planda çare bulması gereken işsizlik ve durgunluk konusunda altı aydır hiç bir şey yapmadığını göstermeye yetti. Halbuki hükümetin en önemli meselesi durgunluk ve işsizlik ile mücadele idi. «İşsizliğe son vereceğiz» vaadi, seçin kampanyasının belli başlı sloganlarından biri idi. Kamu yatırımlarını geniş ölçüde arttırmak suretiyle, durgunluk ve işsizliğin derhal önleneyeği ileri sürülüyordu.

Bu sözlerle rağmen, aradan altı ay geçtiği halde, durgunluk ve işsizlik şikâyetleri azalmak şöyle dursun, artmıştır. Hükümet, bu konuda ciddi tedbirler almamıştır. Bakanların, parlamentodaki açıklamaları da bunu göstermektedir. Maliye Bakanının verdiği bütçe rakamları, ekonomiyi canlandırarak harcamaların çok yavaş gittiğini ortaya koymaktadır. Bayındırlık Bakanının «1962 derlenme, toplanma yılıdır. Projeler, esaslı şekilde hazırlanmadan yatırımlara girilemez» sözleri, yatırım harcamalarının da gelişmesini ıttıfından başka bir şey değildir. Çalışma Bakanının «İşsizlik her zaman vardı. Tarımdan sanayiye geçen her memleket, böyle bir işsizlikle karşılaşır.» şeklindeki konuşması da, bir çaresizlik ifadesidir.

«İşsizliğe karşı ne tedbir aldınız?» sorusuna, Çalışma Bakanının getirdiği cevap «yatırımları kolaylaştırma komitesi kurduk. Atıl kapasiteyi harekete getirecek bir komite daha var. Dış yardım alacağız. İhracatı geliştireceğiz. Dışarıya işçi göndereceğiz. Küçük iş yerleri ve atölyelerini fazla işçi çalıştıracak şekilde düzenleyeceğiz v.s.» şeklinde, geleceğe ait temennilerdir.

Koalisyonun her iki kanadından alkış toplamak ve parlamentoyu saran kötümserliği dağıtmak için, Devlet Bakanının çok büyük bir ustalıkla yaptığı başarılı konuşma da bu gerçeği değiştirmektendir: Yatırımları hızlandıracağına diyen ve kâğıt üzerinde yatırımları artıran hükümet, altı aydır pek az yatırım yapmıştır. Ocak ayındanberi gerçekleştirilen ihalelerin tutarı, 200 milyon liradan çok altında kalmıştır! Bu, anlaşılması güç bir fütursuzluk veya beceriksizlik örneğidir.

Yatırımların hızlandırılması, işsizliği tamamen önleyemese bile, şikâyetleri biraz azaltabilecektir.

Yarın ne olacak?

Bugünkü işsizlik, yarınki işsizliğin ilk belirtileridir. Büyük hamleler yapılmazsa, Türkiye pek yakında bir işsiz memleketi haline gelecek. Devlet Planlama Teşkilatının yaptığı hesaplar ortada: Büyük bir ihtimalle, şehirlere akacak olan işsiz sayısı, yıldan yıla hızla artarak, 1977 de 4 milyona ulaşacak. Hem de, bugün için ta'li bir hayal olarak gözükken yüzde yedi kalmama hızı gerçekleştirilse bile...

Dört milyon işsiz... Gözünüzün önüne milyonlara işsizle dolu bir Türkiye getiriniz. Bunun varatacağı büyük sos-

yal huzursuzluğu düşününüz. Hangi memleket, hangi rejim buna dayanabilir?

Milyonlarca insanın işsiz kalması iktisadi bakımdan da büyük bir israf; Türkiyede yapılacak iş mi yok? Köylerin çoğu okulsuz, susuz ve yolsuz. Tarlalar su bekliyor. Topraklar ve ormanlar korunmaya muhtaç. Şehirlerde büyük bir mesken sıkıntısı var. Bol iş gücüne ihtiyaç gösteren daha bir sürü yatırıma girilmek şart.

Bütün bu işler beklerken, iş isteyen insanların işsizliğe mahkûm edilmesini anlamaya imkân var mıdır? Sermaye yok denecek? En büyük sermaye insan emeği. Sermaye, biriktirilmiş emekten başka bir şey değil. Fakat bu sermayeden halen faydalanamıyor ve milyonlarca insanın işsiz kalmasına rıza gösteriyoruz. Bunun sebepleri, bütün iş gücünün kullanılmasına imkân vermeyen kötü organizasyonda ve sosyal fayda yerine kârı esas tutan iktisadi sistemde aranmalıdır. Böyle bir düzende, beş yıllık kalkınma planının öngördüğü hedeflere ulaşılsa bile, işsiz sayısı artacaktır.

Halbuki sosyalist düzen, kârın yerine sosyal faydayı geçirerek ve ekonomiyi memleket çapında organize ederek, başta iş gücü olmak üzere kaynakların tam kullanılmasını sağlar.

Bu da, Türkiye için sosyalizmden başka çıkar yol olmadığını gösteren yeni bir örnektir.

Kayserideki üç yüz adamın affını memleketin en önemli meselesi haline getiren zihniyet, ne kadar direnirse dirensin, önümüzdeki yıllarda, en uygun şartlar altında bile çözülmeyecek olan işsizlik, Türkiyeyi sosyalizm yoluna koyacaktır. Memleketimizi doktorlerden çok, ilaçlar sosyalizme itmektir.

Doğan Avcioğlu

REJİM

Fırtına!

Gümüşpala, İnönü'nün muhtırasını Cuma gecesi 9.30 da aldı. AP'ileri gelenlerinin ultimatom adını verdikleri muhtıradaki, özette şunlar yazılıydı:

«Hükümete görüşmelerinizi anlattım. Hükümet ayın 23 ne kadar beklemenin sorumluluğunu üzerine almıyor. Bu durumda, kararımızı ve uzlaşma imkânının olup olmadığını 24 saat içinde bana bildirmenizi rica ederim.

Bu muhtıra, Koalisyonu kurtarma Komisyonunun kurtaramadığı Koalisyonun çok ciddi bir buhran içine düştüğünün delilidir. Aynı gün öğleden sonra yapılan af konusundaki üçüncü liderler toplantısında, Başbakan İnönü yeni bir tavis daha vererek 29 Ekime kadar affı çıkartmayı taahhüt etmesine rağmen, Haziranda af istiyen öteki liderleri ikna edemedi.

Birinci ve ikinci liderler kademesindeki af toplantılarında her biri ayrı telden aynı şarkıyı söyleyen C.H.P. karşıtı. Üç parti liderleri, üçüncü toplantıda İnönü'nün karşısına akorlarını tamamlamış olarak çıktılar. İkinci toplantıda İnönü'den koparılan tavis, üçüncüsünde, C.H.P. karşıtı partiler liderlerinin daha büyük tavizler koparma hevesine düşmelerine sebep oldu. Affın ille de Haziran ayında ve kademesiz olarak çıkması hususunda AP-YTP ve CKMP liderleri arasında ortak bir görüş belirdi.

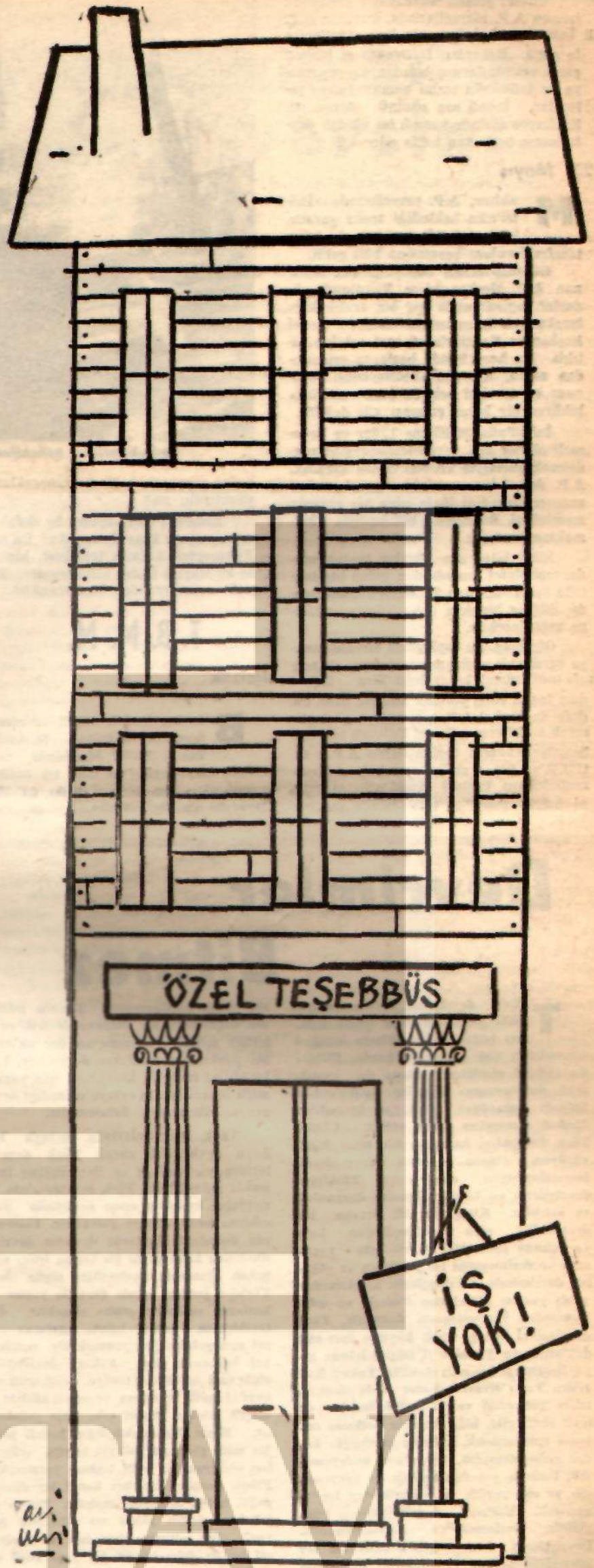
İşte bunun üzerindedir ki, kendisine hiç

Bakanlarına olduğu gibi anlattı ve «Affın toptan» ve Haziran ayı içinde çıkmasında üç parti lideri de ittifak ediyor, ben böyle bir olayın sorumluluğunu sırtımda taşıyamam» dedi. İnönü daha önce Bakanlarına kendi görüşünün, 29 Ekime kadar affın kademesi olarak gerçekleştirileceğini açıklamıştı.

YTP ve CKMP liderlerinin muhalefet partileri olarak görüş birliği içinde olmamalarına aldırmayan Başbakan, koalisyonun ikinci kanadının başı Gümüşpala'nın da Muhalefet Partileri liderlerinin görüşüne katılmamasını hazmedemiyordu. A.P. li ve C.H.P. li bakanlarına, koalisyonun geleceğinden hiç ümitvar olmadığını açık bir şekilde ifade etti ve Başbakanlıktan çekileceğini söyledi. İnönü'nün bu kesin kararı karşısında C.H.P. li bakanlar seslerini çıkarmadı. A.P. li bakanlar ise, İnönü'nün görüşünü paylaştıklarını, gerekirse Başbakanın istifasına katılacaklarını söylediler. Fakat bunu yapmadan önce, A.P. Genel dare Kuruluna ve Gümüşpala'ya son bir şans daha verilmesini istediler. Bilhassa Cavit Oralın bulduğu bir formülle, Başbakanın A.P. idarecilerine 24 saatte cevaplandırılması kaydıyla, bir muhtıra vermesi kararlaştırıldı.

Uykusuz gece

Bakanları ile İnönü bu karara varduktan sonra, C.H.P. li Turhan Feyzioglu ve Emin Paksüt, A.P. li Nihat Su ve Cavit Oralın ortaklaşa kaleme aldıkları bir muhtıra hazırlandı. Muhtıra A.P. Genel Başkanı Gümüşpala ve A.P. Genel dare Kuruluna hitap ediyor, A.P. yöneticileri, 24 saat içinde af konusundaki görüş-



TAM

rar almanın doğru olmayacağı grubun toplantıya çağırılması gerektiği de ileri sürüldü. Ne var ki, mesele Turan Kapanlı o gecenin yarısından sonra muhtıra hakkındaki fikirlerini şöyle özetlemekten kendini alamadı: «İnönü, C.H.P. den ve kabineden sonra şimdi de Adalet Partisini idare etmek istiyor. Verdiği ultimatomun da, —Kapanlı Başbakanın muhtırasına ultimatom diyordu—, yazılış şekli nezaket kaidelerinden hayli uzak. Biz bugüne kadar hep koalisyonun heycanı ile yaşadık, koalisyona bağlılığımızı

ispat için çırpındık koalisyon bozulursa bunun vebali ultimatomu verene ait olacaktır.» Halûk Nurbaki ise «İnönü bir defa istifa ederse, geri aldırılmak mümkün olmaz» diyordu. Şeref Kayalara gelince, «istifa ettim» diyordu. «Haziranda af çıkması için elimden geleni yaptım. İnönü yanışmıyor. Ben de Merkez İdare Kurulundaki vazifemden ayrılmaya karar verdim» gece verilen bu istifaya rağmen, Şeref Kayalar, ertesi gün 10'da başlayan Genel İdare Kurulu toplantısına katıldı.



İnönü ve Gümüşpala karşı karşıya...

bir şeyin zorla yaptırılmayacağı tezinin şampiyonu olan İnönü, aklımda şimdiye kadar pek çok şey yaptırılmıştır, iki saatlik bir müzakereden sonra liderlere anlaşmaya varılmasının bu şartlarla mümkün olmayacağıını söyledi ve Kurban Bayramı ile Gençlik Bayramından sonraki bir tarihte, 23 Mayıs'ta tekrar toplanarak konunun gözden geçirilmesini teklif etti. Cuma akşamı, Ankara Radyosunda okunan haberler bülteninde, bir bildiri okundu ve liderlerin toplantılarına 23 Mayıs'ta devam edecekleri duyuruldu. Bununla beraber, toplantı hakkında kötümser haberler çıkmasını önlemek için, ilk defa olarak Başbakanlıktan gazetelere telefon edildi ve işlerin normal cereyan ettiği belirtildi.

İşler hiç normal değildi ve Başbakanın yüzü asikti İnönü her zamankinin aksine, parti liderlerini, Meclisteki Başbakanlık odasının kapısına kadar bile geçirmeyi unuttu.

Başbakan, liderler gider gitmez, Özel Kalem Müdürü Necdet Calp vasıtasıyla Ankara'daki bakanları olağanüstü bir toplantıya davet etti. Toplantı Meclisteki Başbakanlık odasında yapıldı ve bakanların ikisi hariç hepsi bu toplantıya katıldı. Bir A.P. li Basın-Yayın Bakanı Kâmuran Evliyaoğlu İsrail'e uçmuştu toplantıda bulunamadı İkr de gene A.P. li Sağlık Bakanı Suat Seren İstanbul'a gitmek üzere Erenboğaya hareket etmişti. eSren, bulunamadığından toplantıya çağırılmadı ve olağanüstü bir Bakanlar Kurulu toplantısı yapıldığını da bu yüzden ancak İstanbul'a indiğinde haber alabildi.

Olağanüstü Bakanlar Kurulu toplantısının da İnönü liderlerle yapıldığı görüşmeyi

lerini değiştirmedikleri takdirde, Hükümet Başkanının, dolayısıyla kabinesinin istifa edeceğini belirtiyordu. Muhtıranın altındaki bir notta da 24 saat içinde cevap verilmemesi halinde, A.P. görüşünün değişmediği kanaatine varılacağı yazılıydı.

Başbakan İnönü imzasını ve bütün bakanların tasvibin taşıyan muhtıradaki Başbakanlık Özel Kalem Müdürü vasıtasıyla saat 21.30'da Gümüşpala'nın Necatibey caddesindeki evine ulaştırıldı ve bizzat Genel Başkanı verildi. Bakanlar Kurulu toplantısının sonunu almak için bekleyen gazetecilere İnönü o akşam, Çankaya'daki evine gitmek için arabasına turmezden önce neş-i ve kararlı bir halde, «Birşeyler olacak herhalde» demekle yetindi. Bakanlar da pek birşey söylemeden dağıldılar. İnönü, evinde, Millî Savunma Bakanı Sancak ile uzun uzun konuştu.

Buhran haberi, gece yarısına yakın saatlerde Ankarada yayıldı. C.H.P. Merkez İdare Kurulu ve C.H.P.'li bakanlar, hafif bir grip geçirmekte olan C.H.P. Genel Sekreteri Aksalın evinde, Şeref Kayalar, Turan Kapanlı, Ali Nallı Erdem, Ferhat Nuri Yıldırım, Halûk Nurbaki, Ömer Erken, Şinasi Osma gibi bir takım A.P. Merkez İdare Kurulu üyeleri de Gümüşpala'nın evinde toplandılar.

Gümüşpala'nın evinde toplananlar, muhtırayı okuduktan ve Gümüşpala'yı dinledikten sonra, hemen o gece eksik bir kadro ile karar alınması ve sabaha kadar beklemenin daha iyi olacağı hükümüne vardılar. Gruba danışmadan ka-

Cuma gecesi, koalisyonu yasaamak isteyen A.P. idarecilerinin, özellikle A.P. li bakanların geniş çapta kulis faaliyetleriyle geçti. Bakanlar, Haziran'da af istiyen parti arkadaşlarına bundan vazgeçirmeye ve İnönü'nün tezini benimsetmeye çalıştılar. İnönü son sözünü söylemişti. Koalisyonun öbür kanadı bu görüşü paylaşırsa başbakan istifa edecekti.

23 Mayıs

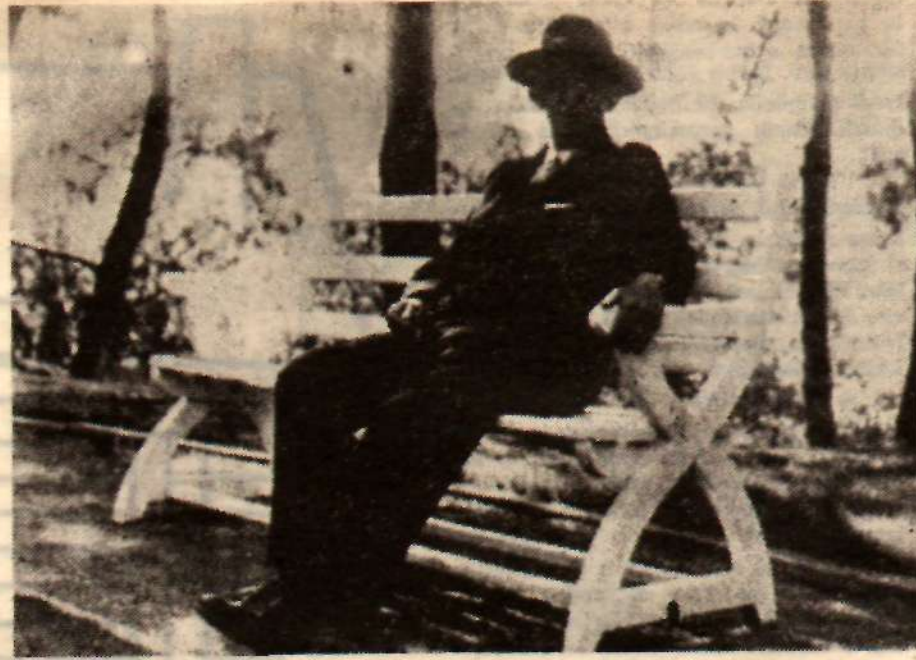
Muhtıra, A.P. çevrelerinde İnönü'nün beklediği tesiri yarattı. İstifa tehdidi, bu defa da karşı tarafın frenlere basmasına kâfi geldi.

Gümüspala'nın başkanlığında toplanan A.P. Merkez İdare Kurulunda, liderler toplantısında hiç bir aralık kapı bırakmayan tutumundan dolayı Genel Başkan ve Kayalar'a en sert şekilde çaldı. Bu hava içinde başlayan toplantıdan sonra, A.P.'nin «koalisyonun devamını en samimi şekilde arzu ettiğini» bildiren bir karar çıkması güç değildi.

İnönü'nün 29 Ekime kadar ve kademele olarak affı gerçekleştireceğini vaat etmek suretiyle verdiği tâvize karşılık, A.P. de af konusundaki ısrarlarından vazgeçebileceğini ifade eden bir cevapla memleketi Bayramda hükûmetsiz kalmaktan kurtardı.

Kötü biten son liderler toplantısında, muhalefet kanadından gelen bir teklifle kararlaştırılan 23 Mayıs toplantısında, düğüm bir defa daha liderlerin önüne getirilecektir.

Görünüş, bu toplantıda bir anlaşmaya varılacağı itibahını yaratıyorsa da pek azla imtilli olmak kolay değil. Zira İktidar teşkil eden partiler anlaşsa dahi, bu defa da muhalefetten meseleyi güçleştirecek tekliflerin gelmesi ihtimali mevcut Şimdiye kadarki toplantılarda A.P. ve C.H.P.'ye önce siz anlaşın hele» diyen muhalefetin başlıca siyasî yatırım konusu haline gelen af meselesinde sonuna



İnönü evinin bahçesinde ultimatomunun cevabını bekliyor

kadar yumuşak başlı davranacakları düşünebilir mi?

Kısaess, piñe oyunu bir defa daha oynanmış ve kaza olmamıştır. Bu sayede Hükûmetsiz kalmak tehlikesi, hiç değilse 23 Mayıs'a kadar atlatılmıştır. 23 Mayıs'ta oyun yeniden başlayacaktır.

T. B. M. M.

İşsizlik

Bir kaç hatibin bilgili ve cesur konuşmaları olmasaydı, Senatoda ve Büyük Millet Meclisinde yapılan işsizlik müzakereleri en ufak bir şerh düşürmüyü. Zira bir çok hatip, işsizlik dolayısıyla aylardır ağızlarından düşürmedik-

leri klişeleri tekralamaktan başka bir şey yapmadı. Koalisyon yaşarsa, Başbakan yardımıyla getirileceği söylenen İhsan Sabri Çağlayangil, işsizliğin Kayseridekilerin affıyla önleneceğini ileri sürdü! Çağlayangil işi ile ilgili müzakerelerde, emeği unuttu ve sermayeyi savundu. Baki Güzey, «Maliye Bakanı istifa etsin, piyasa açılır» hikmetini savurdu. Ahmet Oğuz, servet beyannamesi kalksa işler yoluna girer dedi. Tabii bu arada «Bütün bunları Solcular apıyor. Solculara haddini bildirmeli» diyen hatiplere bol sayıda rastlandı.

Memleketin ana derinlerini güzel bir konuşmayla ortaya koyan Esat Çağ'a yapılan itirazlar, meclislere hâkim havayı göstermesi bakımından önemlidir.

Bu kısımları, Senato zabıtlarından ayıran alıyoruz:

yapmamalı ve yapamaz» dememeli, «devlet daha iyi yapar, yapmadır» demelidir. Yurdunu çağdaş uygarlığa ve insani ölçülere ulaştırmak isteyen devrimci Türk devletinin yapıcılık ve kurtarıcılığın inanmak bunu gerektirir. Bu ihtilâl devletçiliği değil, cesaretlî devletçiliktir.

Yalnız, bir devrimin olayların arkasında sürüklenmiş hazindir. Devrimler ancak kendi ölkü ve sistemlerini kurabildikleri takdirde yaşayabilirler. Her devrim ergeç bir düşünce sistemine dayanır. Bu sistem ya devrimden önce, ya da sonra ortaya çıkar. Önce çıkar ve devrimden sonra bir kenara atılmazsa o devrim sisteminin sağlanırlığı oranında güvenilir bir tabana dayanır, yor demektir. Devrim olayından sonra böyle bir sistem henüz bir kurallar toplamı olarak ortaya çıkmamış ta olabilir. Fakat onu yaşatmak, yürütmek ve geliştirmek için ölküyü bütünülemlen zorunludur. Yoksa değil devrim gençliğinin, o devrimi yapuların bile yolun başında ya da yarısında güçleri kesilir. Artık devrim ve onunla birlikte toplum yalpalar duruma düşmüştür. Böylece, olayların yönetenler beceriksiz bir şekilde yönetemeye başlarlar. Böyle bir devrim geleceği ne olabilir? Rusya'nın birinci Duma'dan başlayan çelimsiz demokrasi terütbesinden sonra yüzyılların Çarlığı devirene ayaklanma Kerenski hükümetini başa gettince o günün önderleri ölküsüzlük ve plânsızlıktan iş başında ancak se-kiz ay dayanabildiler. Sun, yatsın'ın devrimde bir türlü bütünüleşip yenileşememişti. Her iki ülkede de devrimden sonra köklü toprak reformları gibi en gerekli bir sorunda bile türlü perde arkası oyunlar, reformlarda yavaşlık ve isteksizlik ve ana ilkelerde anlaşmaya varamamak rejimi ve önderlerini yere vardu. Her ikişinde de fil-kirler uzlaşırlıp bir sisteme bağlanacağına devrim küçük çıkarlar arasında eridi.

Devrimciliğin büyük talihisizliği ilerici özelliklerini kaybetmesidir. YÖN ekonomî bünyemizdeki tezatları ortadan kaldırıp demokrasi içinde kalkınmayı bir milli heyecan haline getirmek isteyen bir devrim dergisi ve devrimlerin yaratıcılığın inanan ve dünyanın gelişmesi içinde Türk uyanıklığını temsil eden bir fikir hareketi-

«Geçterde Samsun'un kazası olan Bafraya gittim. Orada bir köy halkı ile temas imkânı buldum ve bizzat kendilerinden bir allenin iyice geçimi için ne kadar paraya muhtaç bulunduğunu öğrenmek istedim. Bona asgarî miktar olarak 150 dönüm lâzım geldiğini ifade ettiler (Sağdan yalan ses'e-i)»

«Çağdaş tarım usullerinin tabiki, araçlarının kullanılması ve bakımı ise bir taraftan bunları öğretecek ve metodların uygulanmasına liderlik ve nezaret edecek elemanların köylerde bulunmasına bağlıdır. Bu mesele de bizi bizzat köy Enstitülerine götürür. (Sağdan abıyl alkışlar ve köy Enstitülerini işsizliğe ne müneşebeti var sesleri.

Servet beyanları esas tutularak hisusî sermayeyi likit para veya gelir getiren kıymetleri üzerinden hesaplanacak üdil ve müessir bir yatırıma mecbur etmektir (Varlık vergisi mi ihdas etmek istiyorsun).

Di zihniyette bir çoğunluğun işçilerin derinlerini anlaması ve çözüm yolları bulması elbette kolay değildir. Aslında aklar Meclis kapısına dayanmadan, Milletvekillerini ve Senatörlerin —Doğrudaki açlık gibi— işsizlik meselelerinin üzerine eğilmeleri ve Hükûmeti tedbir almaya zorlamaları lâzımdır. Bu, yapılmamıştır. Hükûmet de, kendi başı tedbir almaya unutmamıştır. Şimdi Hükûmet, bıçak kemiğe dayandırmaya tedbir alacağı söylemiştir. Fakat bayram öncesi günlerde dik-katler, yeniden af meselesine çevrilmiştir.



Ahmet Oğuz

AĞALAR

İnsan hakları.

55

Ağaların memleketlerine dönmelelerini sağlamak maksadıyla hazırlanan kanun, İnkü ağa sa -vunucularından Yusuf Azızoğlu'nun Meclisin bayramdan önceki son oturumunda verdiği önergeye ve YTP'nin bütün gay-retine rağmen Meclis'ten geçmedi.

Toplantıyı dinleyici sıralarından izlep eden 55 Ağadan bir grup, kanunun çık-mayışına son derece sinirlendiler. Hele Faik Bucak, Meclisten çıkarken gazetecilerin ve milletvekillerinin duyabileceği Bir sesle: «Nerede Anayasa? Nerede İnsan hakları?... Beni kendi memleketimde sürgün etmeğe kimin hakkı vardır?» diye yüksek sesle konuşuyordu. Bucak, bir gazeteciye ayak üstü şu demeci verdi: «Devlet ricâli her vesile ile insan haklarından bahsediyor. 55 vatandaş olarak idari makamların tarafgirane hareketleri sonunda sürgün edildik. Yapılan muhakememiz sonunda beraat ettik. Buna rağmen sürgünde ısrarda gayri insani bir zihniyet görüyoruz. İnkün devamına inanmayan bir insan olarak durumu protesto ederiz. Beni hiç kimse kendi vatanından bir sürgün olarak yaşatamaz.»

Ağalar arasında bulunan İnknyas Kartal ise susmayı ihtiyar etti.

Ve ağalar topluca Atatürk Bulvarı üzerinde yürüyüp gittiler.

Türkkaya Ataöv

Devrimler Bitmez

Türk Devrimleri devam ediyor. Milli Mücadele sona erince bazı-ları bütün yapılacakların bittiğini sanmışlardır. Çok geçmeden bunlar Hilâfetin gidişini gördüler. «Bunu da yaptık, artık duruluyoruz» diyenler bağlarındaki kalpağı çıkardılar, yeni yazı öğrendiler, Medeni Kanunları kabul ettiler. Çünkü Türk devrimleri kurmuş bir ölkü değil, yürüyen, arayan ve canlı devrimlerdi. Dogmalanmayan, deneyci ve Türkiyeci devrimlerin en büyük düşmanı durgunluk ve katıktı. Kitaplaşan bir devrim bir devrimcilik olan Atatürkçülüğün kafa ve ruhuna aykırıydı. Devrimlerin yayılması ve derinleşmesi ise yenileşen ve çoğalan devrimlerin devrimcilerin kafalarından geniş yurttaş kütlelerine inmesi ve onlar tarafından benimsenmesi demektir. Türk devrimleri ancak Türk köyüne iner onu değiştirir ve Türkiye'yi adalet içinde sanayileştirirse başarılı olabilir. Yakup Kad-r'den Yaşar Kemal'e kadar edebi eserleri-mizin gösterdiği ve İstatistiklerimizin de teyit ettiği gibi, hâlâ Anadolu halkının ru-hunu anlayamadık, kafasını gerektigi ka-dar aydınlatamadık, yücedunu besleyemedik, üstünde yaşadığı toprağı iyi işleyemedik ve onu gerillik ve yoksulluktan kurtaramadık. Halbuki, devrim toplum bün-yesinin ilerlemesi ve olgunlaşmasıdır. Devrimlerin yaşaması için o bünyenin her hücrelerinin sağlığa ve zindeliğe kavuşması şarttır. Toplumların devamlılığın hiç durmayan ileri hamleleri ve devrimleri gerektirir. «Türk devrimleri bitti» sözü hem devrimciliğin, hem toplumun özine aykırıdır. «Devrimler bitmedi» sözü de yanlıştır. Yalnız «devrimler bitmez» denebilir. Devrimcilik daima ileri hamleleri gerçekleştiremeyi gerektirir. «Devrimler bitti» diyenlerle «devrimler bitmez» diyenler çelişmesinde her toplumda olaylar ve tarih ikincilere hak vermiştir.

Devrimci Türk devleti ne insancıl fi-kiyle ortaya çıktığı halde yönetime be-berli bir sınıfı getiren ve millet içinde devlet düşman zümreler yaratarak mukadde-

rat birliği sağlayamayan Fransız İhtilâli, nin doğurduğu bir burjuva devleti, ne de bütün milleti kapsamayan dar anlamda bir proletarya sınıfının devletidir. Çünkü bütün milletin kurtuluşu için yapılan milli Mücadelenin ortaya çıkardığı devlet bir millileşmenin anlatımıdır.

Türk devrimlerinin ortaya koyduğu devletçilik ancak Türk devrimlerinin yaratıcılığı ve ilerleticiliğine inanimakla anlaşılabilir. Türk devrimlerinin iler-ciciliğine inanimak onun devletin yapı-cılığın iman etmeyi gerektirir. Ekonomînin dışındaki alanlarda devletin devrimci ilkelerine karşı gelen bir tutum irtica sayılırken ekonomik devletçiliğe cephe almak Türkiye şartları içinde devletin yapıcı ve kurtarıcı rolünden şüphe etmektir. Özel teşebbüsün adalet içinde kurtarıcı bir rol oynayabileceğini sanmak bir mucizeye bel bağlamak olur. Fakat devletçilikte amaç özel teşebbüsün tasfiye değil, milli ekonominin millî çıkarlara ve sosyal adalete en uygun şekilde hizmet eder hale getirmektir. Böyle bir devletçiliğin hedefi plânlı bir milli ekonomi yoluyla büyük çelişmelerini olmayan bir milli toplum yaratmaktır. Plânlı ekonomi ise, her hangi bir düzenin değil, bütün dünyanın mahdudur. Bir ey ya, pılırken çizilen plâna ses çıkarıyor mu-yuz? Bir milletin ekonomik ve toplumsal hayatı daha büyük bir yapı değil midir? Öyleyse, böyle bir yapının mutlaka bir plânı olmalıdır. Bu, Türkiye'nin kurtuluş plânı olacaktır.

Bu plân da belli bir değerler sistemi ve gelişme teorisi olan ve uzak görüşlü iktisatçı, sosyolog ve tarihçiler tarafından benimsenen sosyalizme dayanmak zorundadır.

Devlet idareciliği tabii düzenlenmelidir. Çünkü bu kurtuluşu yapacak olan bü-rokratik devlet değil, bir milli ekonomi rejiminin ifadesi olan devlettir. Bürokratik hükûmetçilik bir yönetimsizliktir; devletçilik ise bir toplum türü, bir sosyal örgüttür. Hareket noktası olarak «devlet

İlhan Selçuk

Şah bizimkilere ders versin!..

Bu hafta içinde Amerika gezisinden dönüp Avrupada krallar festivaline katılan İran Şahı *İstanbuldan geçti.* Yirmi yıllık hükümdarlığı sırasında bir fedai tarafından vurulan, bir defa memleketinden kaçmak zorunda kalan, iki defa boşanıp üç defa evlenen Şah: «— İran en ileri ülkelerle boy ölçüştürecek hale getirmek istiyorum.» demiş.

Bu bir iyi niyet göstirisidir. İyi niyetli Şah, İranı dünyanın en ileri ülkeleriyle boy ölçüştürecek duruma getirmek için *Amerikaya gitmişti zaten...* Orada gazetecilere dikkati çekici demecilerde bulunan Şahın bilhassa şu sözleri ilgiye değer:

«— Yirmi yıllık hükümdarlığım boyunca daima görevlerimin baskısı ve sınırlı havası altında yaşadım. Bu zaman zarfında bir çok suikast teşebbüslerine hedef oldum. Milletlerarası tahrikçi elemanlar tarafından hücumlara uğradım. Emlâkimin yüzde doksanını halkta devrettiğim halde aleyhimdeki hücumlar durmadı.»

Gerçekten de bu sözler doğrudur. Şaha karşı olanlar gün geçtikçe çoğalmaktadır. Amerika seyahatinde İranlı öğrenciler tarafından yuhalanmıştır. Bu arada biz de Şahın yana olmadığını belirtmek isteriz.

Çünkü bu bir sistem meselesidir. Eğer bir insan cumhuriyetçi ise, şahlıktan padişahlığa yana olamaz. Biz de cumhuriyetçi olduğumuzdan bildümle şah, padişah, kral, kraliçe, prens; prenses gibi kişiler bize hiç sevimli gelmez. Gelseydi kendi memleketimizde padişahlığı isterdik.

İran Şahından söz açmamız hem Türkiye ile İran ülkelerinin sosyal yapı benzerliği yüzünden, hem de Şahın Amerika seyahatindeki ilgi çekici demecileri yüzünden...

İran malûm... Türkiye'nin doğusundan yürüdüğü zaman görceğiniz manzara: Toprak ağalığı, sefalet, cehalet, büyük şehirlerde enflasyon zenginleri, vatandaşlar arasında başdöndürücü farklar, çok karılı aile kalıntıları, v.b.

Halkın çoğunluğu okuma yazma bilmez, kadınlar çarşıfta, sulistimal girila; gericiilik kat kat beter...

İkinci Dünya savaşından sonra verilen dış yardımlar nüfuzlu bir zümre elinde çarçur edilmiş. Tıpkı Türkiye gibi *göstermelik fabrikalar, asfalt caddeler, barajlar, apartmanlar, villâlar; sa raylar...*

Ve sonra buhranlar, buhranlar, buhranlar...

Bütün bunlar YÖN okuyucusuna yabancı bilgiler değildir. Burada bun-

ları tekrardan maksadımız böyle bir ülkenin başında bulunan Devlet Başkanının:

«— Emlâkimin yüzde doksanını halka devrettiğim halde aleyhimdeki hücumlar durmadı» demesi...

Nişin dursun yani? Durmaz. Bir Devlet Başkanı emlakının yüzde doksanını halka devredip sorumluluktan kurtulabilir mi? Asıl vazife İranı bugünkü halinden kurtaracak bir yola yöneltmek. Şimdi bir vatandaş söz alıp da:

— Şah hazretleri siz önce akraba ve taallukatınızın dinbir gece debdebisine bir son veriniz. Sonra da eski karınızın hovardalık yollarında harcadığı paraları kesiniz.. derse ne diyebilir Şah?

Bütün iyi niyetine rağmen bir şey söyleyemez. Ama bütün bunlara rağmen Şahın iyi niyeti inkâr edilemez. V. Şahlığına rağmen hadiseleri bizim kodamanlardan çok daha iyi görüp tedbirlerini aldığı da muhakkaktır.

Şahlar toprak reformunu isterlerse ve cumhuriyetçiler reformu kötülerlerse emin olunuz fikrimi değiştirip yavaş yavaş Şahçı olmağa başlayacağım. Zira Şah bu kadarla da kalmayıp:

— İranın terakkisi için elimden geleni yaptığım halde, bir çokları zenginlerin safında olduğumu zannediyorlar. Şunu samimi olarak söylemek isterim ki memleketimin en mürtekip elemanları servet sahipleri arasındadır.

Gördünüz mü başımıza gelenleri! Bu Şah yalnız reformcu değil, aynı zamanda servet düşmanı... Ne demek mürtekip servet sahipleri imiş, o zenginlerin değil fakirlerin, tokların değil açların safında imiş.

Bu, biraz yardım alabilmek için politika ise, biraz da hakikatin ta kendisi böyle olduğu için söylenmiş lâflardır. Şah az gelişmiş ülkelerin dramını bilecek ve görececek kadar akli başında adanmış demek. Sermaye birikimine gideceğim diye iç pazarı soyan, devleti dolandıran yeni zenginlerin ve halkı sömüren toprak ağalarının yabancısı değiliz bizler... Ama bunların daniskası daha doğrusu ağırandımanları İranda..

Herhalde dünyanın ne kadar değiştiğini görmek ve anlamak için Şah hazretlerinin şu lâflarını bir daha tekrar etmekte fayda var.

— Ben fakirlerin safındayım... diyor Şah.

Yaşsa Şah! Yaşsa! Gel de biraz Türkiye'ye, Savrun armağını halka parayla satın toprak ağalarının kabinedeki temsilcilerine ders ver.



Sokakta kalan çocuk, karakol ve keleşçel..

ÇOCUK

Sosyal hizmetler konferansı

Mayısın beşinci günü Cumhurbaşkanlığı konser salonunda Sosyal Hizmet Konferanslarının ikincisi toplandı. Konu: Çocuk Konferansı yönetenlerin deyişine göre «sosyal davranışları uyarmak; yeni fikirlerin doğmasını sağlamak; mevcut tabii katı değerlendirmek; hayırseverlerle hayır kurum ve dernekleri arasındaki münasebetlere ışık tutmak; hizmetler arasındaki koordinasyonun önemini belirtmek ve umumi efkârın ilgisini memleketin sosyal ihtiyaçlarına çekmek» amacıyla «Sosyal Hizmetler Konferansları» nun fırsat elverdikçe kurulması düşünülmüştür.

Amacın çok geniş tutulması ve bir fışkın gibi görünen komisyon kulabakğı, bizim eski gösteriş hastahğimizden sağlık çevrelerinin de henüz kurulamadığını açıklıyorsa da bunun üstünde pek durmuyalım. Ancak komisyon konuşmalarında da, genel kuruldaki tartışmalarda da meydana çıktı ki, II parçaya bölünen çocuk konusunun bu kerte soyulaştırılması iyi olmamıştır. Ana-çocuk sağlığı, suçlu çocuklar, özel eğitime muhtaç çocuklar, haitâ evlat edinme işi bile ayrı ayrı komisyonlara aktarılmıştır. Buna karşılık «çocuğun beslenmesi» gibi başta gelen bir konu unutulmuştur. Bu ayrılığın yüzünden çalışma ve hedefe yönelme birliği bozulmuş. Örneğin Prof. Adasaf birkaç komisyonun çalışmasını kapsayıcı açıklamalar yapma zoruna düşmüştür.

Konferansın kuruluşu

ye varan üyeler arasında, hemen her toplantıda bulunur ye varan üyeler arasında, rin çoğu yer almıştı. Genel kurula her türlü görüşün ve düşüncesin az da olsa yeri varsa da, uzmanlardan meydana gelmesi gerekli komisyonlarda her aklına gelenin her aklına eseni ortaya atması, vakit kaybeden öte sonuç vermedi. Erkek uzman ve delegelerin yarısından fazlası kadın olan genel kurulda durmadan kadınları övmelerinde bir sakınca olmasa da, kadınlarmızın hayır işleme, sadakat toplama, çocuğa acıma gibi merhamet gösterileriyle yetinmeleri me-

selenin ne kadar ciddiyetten uzak şekilde ele alındığını ortaya koydu. O kadar ki Muammer Aksoy'un «Çocuk sefaletini, bu zavallıların sıhhat ve şerefine şampunya kadehlerinin kaldırıldığı bulolardan elde edilecek gelirlerle gidermek sevdaşından vazgeçmeye mecburuz» şeklindeki sözleri bazı çok merhametli sosyal hizmetçilerimizi çok şaşırttı.

Oysa sosyal hizmet, artık bir kişi merhameti, kişi duygusu, kişisel iş olmaktan çıkmış, sosyal bir hareket haline gelmiştir.

Komisyonlarda çalışmalar

Son iki gün içinde iyice ortaya çıkan durum şudur: Komisyon çalışmaları, bir iki kişinin, özel görüşlerini bir raporla saptamasına inhisar ediyor. Örneğin «intibakız ve suçlu çocuklar» komisyonu başkanı Doçent Feyyaz Gölcükkü, *Siyasal Bilgiler Fakültesince yayınlanan «Türkiye'de çocuk suçluluğu hakkında bir araştırma»* adındaki eserinin bazı bölümlerini raporlara aktarmaktan öte bir teşebbüse girişmemiştir. Üstüne üstelik, çocuk suçluluğunda sosyal yoksulluğu, yurdun acıklı iskan şartlarını, geçekonduları basmakalıp ele almakla yetinmiş, dilenci, serseri çocuk sürülerini çocuk suçluluğunun ocakları ve kaynakları olarak göstermiştir. Bu görüşe kabılmayıp serseriliğin ve dilencilik ekonomik koşullardan doğma, ikinci derecede birer faktör ve etken olduğu yolundaki uyarımları da gayri ilmi bulma eğilimi göstermiştir. Bu zihin yeti- le çocuk suçluluğu ve suçlu çocuk probleminin salim bir çözüme bağlanması beklenemez.

Başka bir örnek: Evlat edinme komitesi başkanı Doçent Kâzım Yenice, evlat edinme kuruluşunun tarih boyunca geçirdiği istihaleyi mükemmelen belirten bir etüd hazırlamış; bununla da kanmıyarak, bizde evlat edinmenin hukuki yöntemini uzun, ağdalı bir dille anlatmıştır. Bereket versin ki genel kurulda hazır bulunan uyanık bir adam, Muammer Aksoy, artık bu kadarına dayanamamış, kürsüye çıkarak (sosyal hizmetler) konferansının doğrultusunu, anlamını, amacını ortaya koymuş, başkan Muslih Fer'in de anlayış müdahalesi üzerine rapor reddedilmiştir.

Raporlarda genel olarak, bir derinine gitme ya da bilimsel etüde yönelme merakı baskındır. «Çocuğun sömürülmesi»

komisyonu başkanı Osman K. Akol ile Muammer Aksoy'un, Prof. Rasım Adasaf'ın ve İlhan Tarus'un öncelikle sosyal uygulamalara, çocuğa yararlı tedbirlere ve kanunların eksik, yanlış, yetersiz taraflarına değin çabaları da olmasaydı (İkinci Sosyal Hizmetler Konferansı) mutlu azınlığın, devlet parasıyla gerçekleştirilmiş merhamet gösterisi olmaktan öteye gitmiyecekti.

Yanlış kanunlar

Muammer Aksoy Medeni Kanun tzerinde, İlhan Tarus da Ceza Kanunu üzerinde yapılması zorunlu değişikliklerden kısaca söz açabilmişlerdir. Bugünkü evlat edinme hükümlerinin, evlat edinilmesine engel olmak için elden gelen her şeyi hazırlamış olduğunu ileri süren Aksoy, sokaktaki 1 milyon çocuğun hiç değilse bir bölümünü kurtaracak tedbirlerin ve u-nulların Medeni Kanun aracılığıyla tanınması gerektiğini açığa vurmuştur. İlhan Tarus da *Medeni Kanundaki evlenme yaşının erkek ve kızlar için birer yaş aşağıya düşürülmesi* halinde hem memleketimizin iklim, fizyoloji koşullarına uyulaca-

ğın, hem de çocuk suçluluğunda başta giden (zorla irza geçme) suçunun yarı yarıya azalacağını öne sürmüştür.

Kapanış oturumunda Muammer Aksoy'un teklifi üzerine varılan kararlar, burada anılmaya değer. Bu kararlara göre çocuk dâvasının çözümlenmesi için çocuğa sahip çıkacak tek ve sorumlu bir makamın ihdasından öte yol yoktur. Bu makam, bir (Sosyal Hizmetler Bakanlığı) olabilir. Ayrıca bu bakanlığa bağlı bir (Çocuk İşleri Gn. Md.) kurulmalıdır. Yalnız küçük bütçeli, işsizlerine iş bulamayan, okul çağındaki çocukların yarısını okutmayı bir memlekette, sistem değişmedikçe Bakanlık kurmak neye yarar? Çalışma Bakanlığı vardır, ama aç işçiler Meclisin kapısına dayanmıştır. Çocuk dâvasında da temel mesele istisnar ihdasını kaldırmak, geniş imkânlarla sahip bir sosyal devlet kurmaktır.

Anayasada «Sosyal devlet» denmiş, fakat devlet sosyal vasfını gerçekleştirilecek maddi imkânlarla ve istisnara karşı koyacak bir zihniyete kavuşturulmamıştır. Kavuşturulmayınca da, zengin ve aydın hanımların zaman zaman «vah zavalh çocukları» dedirten merhamet gösterileriyle avunmaktadır.

350

Kasaba Politikacıları

Fakir fıkralar elbrik edek
Gelin beş on tane mezar kazalım
Çeltik arın başladılar geliyor
Gelin beş on tane mezar kazalım

Bu iş gayet yakın zannetmem irak
Çeltik ekilirse el tutmaz kürek
Eninde sonunda bizlere gerek
Gelin beş on tane mezar kazalım

Fıkaranın zaten kötü bahtı var
Zenginlerin cibinliği tahtı var
Sivrisineğin de bize ahtı var
Gelin beş on tane mezar kazalım

Sivrisinek var ha gözünüz açın
Vakti müsaitler yaylaya göçün
Durman arkadaşlar, çocuklar için,
Gelin beş on tane mezar kazalım

Sivrisinek dermanımız almadan
Yerler yumşak kuruğunu bulmadan
İşin gücün sıravunu gelmeden
Gelin beş on tane mezar kazalım

Kiminiz bel alın kimsiniz kürek
Bu iş bize ait hazırlık göre
Komşu köylere de hep haber vere
Gelin beş on tane mezar kazalım

Yarın heyet gelir verilir emir
Bu sahanın yeri yolsuz mu denir
Fakir fıkaranın çocuğu ölür
Gelin beş on tane mezar kazalım

O sahada sivrisinek beslenir
Uslanmayan fıkralar uslanır
Beyaz kefen üzerine süslenir
Gelin beş on tane mezar kazalım

Ali Dilci derki dinler mi aman
Çeltiğin kastı hepinden yaman
Ölüm muhakkaktır geldiği zaman
Gelin beş on tane mezar kazalım

Bu çeltik sorununu bir örnek olarak ele alıyorum. Çeltik büyük masraf, büyük para isteyen bir iş. Suyu, tarlası, irgat parası. Sonra çeltik en çok para kazandıran bir üründür. Bire seksen, bire yüz verir. Bazı çeltikler vardır ki, bire yüz yirmi de verir. En az üç ay, en çok beş ayda bu ürün gelişir. Yani beş ay önce yatırıldığı paranın birkaç mislini hemen alabilirsin. Kim ekabilir bu çeltiği, kim ekecek, tabii Ağalar. İşte böylece kolay kazanç sağlayan bu ürün üstüne böyle dalavereler döner ki, akıl hayal almaz. Bir insan otursa da çeltik üstüne döndürülen dalavereleri yazsa, ciltlerle kitap olur. Ve de bu kitapları okuyanlar insan soyundan utanı. O dalavereleri burada yazmamın mümkünü yok. Onun için bu faslı geçelim.

Çeltik ekimi başlamadan köylünün içine bir korkudur düşer. Sıtma korkusu, ölüm korkusu... Çeltikten dolayı yapılan bataklıklar havayı zehirler. Çeltik sahalalarına yakın köyler kokmuş bataklıklardan bir sivrisinek çıkar ki, bulut örneği. Buna inanılmaz. Gerçekten bulut gibi karartır gökyüzünü sivrisinek. İnsanlar değil, hayvanlar da tedirgin olurlar. Sabahleyin kaşkar bakardık ki avludaki atların ineklerin, öküzlerin sırtları kızıl kan içinde kalmış. Bizim köyün insanları atlarını sinekten kurtarmak için bir usul buldular. Geceleri atlarını dağa çekiyorlardı.

Gözününe getirin ki, köylülerin çoğu cibinliksiz. Çocukların yüzleri bedenleri paramparça. Kadınların, erkeklerin yüzleri şiş şiş. Ve çocukların karnırları gebe kadınların karnı gibi. Bounları ipincecik. Çeltik ekimi zamanı, çocukların kırım zamanı. Ve çocuklar çeltikten dolayı mutlaka öleceklerdir. Yukarıdaki şiir çeltik ekimi zamanı gelirken, ölecekler için daha önceden mezar kazmağa çağırıyor. Bu bir haykırıdır. Bu işte Ali Dilci tek değil. Son yıllarda Çukurovada yetişmiş Halk Şairlerinin hepsi böyle acılı şiirler yazmışlardır.

Çukurovada çeltikten dolayı her yıl yüzlerce çocuk ölür. Buna insan yüreği dayanmaz. Bu düpedüz bir katliamdır.

Yasar Kemal

Bu çeltikçiler kim? Bu memleketin çocukları... Üstelik de bir çoğu, hani şu milliyetçiler var ya, onlardan. Bunlar bu vatani sevmeyenler mi? Sevmeyenler mi? Hele yanlarında bir vatan, bir millet sözü açın. Görün ki, iki gözleri iki çeşme. Ah vatan, vah vatan... Şimdi şunu da şurada yazmadan geçemeyim. DDT çıkmadan önceydi bu katliam hikâyesi. DDT çıktıktan sonra, sivrisinek belâsi bir zaman için ortadan kalktı. Şimdi DDT ye de alışmış. Artık DDT onlara vızgeliyor. Gene Çukurda çocuk ölümlü yavaş yavaş başlıyor.

Geçelim bunu da, diyeceğime gelelim. Bir gün, bu çocuk kırımı günleri, çeltikçi ağalardan biriyle bir köye geldik. Adamın evada ekilmiş tam 2000 dönüm çeltiği vardı. Köye girerken, köyün mezarlığında bir kalabalık gördük, kalabalığa girdik. Baktık ki, dört beş tane küçük mezar. Köylüler, beni ve ağayı tanıyorlardı. Dediler ki:

«Bugün beşini birden gömdük. Hepsi de zehirli sırtından.»

Ağa konuşmadı. Gözleri dolmuştu. O köyde işimiz vardı. Orada duramadık, köye girmedik, mezarlıktan gerisin geri döndük.

Ağaya dedim ki :

«İşte gözlerinizle gördün. Çeltik yerlerine pamuk ekerseniz, ya da şu çeltiği usulüyle ekerseniz...»

Ağa uzur zaman konuşmadı, sonra bana döndü:

«Ben ekmesem ötekiler ekemeyecekler mi?»

Dedim ki :

«Sen güçlü bir adamsın. Halk çeltik ekilmesini diye var gücüyle mücadele ediyor. Ankaraya heyetler gönderiyor. Tel üstüne tel çekiyor. Sen de halkla birlik olsan, bu kasabaya çeltik ekilmez.»

Ağa :

«Değersun, ekilmez.» dedi. «Ama ben çeltikçilerle savaşmam. Beni mahvederler. Ocağımı söndürürler. Sonra çeltik çok faydalı bir üründür. Eğer siz çeltik ekmesek, devletin dövizleri dışarı gider. Birkaç çocuk ölmüş...»

İşte bu adam bir çerçeveye, sinek gibi bir bala düşmüş. Ne kadar çırpınırsa çırpınsa, çırpındıkça batıyor. Bu verdiğim örnek iyi niyetli bir ağa örneği...

Kasaba politikacısının sınırı faydalarının sınırından başlar, orada biter. Memleketin faydaları piftliğinin, fabrikasının dışına çıkamaz. Çiftliği ürün vermeyecek memleket batmıştır. Fabrikası az işlemişse memleket yanmıştır. Her zaman, da aşanın faydası memleket faydasıyla paralel gitmez. Çoğu zaman çatır. Bu bir gerçektir.

Bizim politikamız, kasaba politikacılarının elindedir. Hele şu bizim demokrasi denemesinden sonra büsbütün onların ellerine geçmiştir.

Demokraside parti sırtını seçmene dayamak zorundadır. Seçmen kimin elinde, Ağaların elinde... Ağalar sittedi sene seçmeni elinde tutmak için ne yapar? Önce ekonomik gücü elinde tutmak ister. Bu ekonomik gücü elinde tutmak için, vatandı milleti, kimsenin gözünü yaşına bakmaz. Hiç bir idealizmi yoktur. Olamaz da... Ekonomik gücü eline nasıl geçmiştir? Halk sömürülerek. Halk sömürülmesine neden izin verir? Geridir, cahildir, geleceği yıkacak gücü kendinde bulamamıştır. Halk ilerlemesin diye ağa, halkı okutmamak ister. Köy Enstitülerine bu yüzden düşman oldular. Kültü gelenekleri içinde kalsın ister. Hocaların, imamların hırefeleri içinde kalsın ister. İleriliği isteyen, az da olsa vardır, hocalara, imamlara düşman olur. Ben böyle birçok hoca biliyorum. Salt hırefelerin aleyhinde bulunuyorlar, akli, gerçek müslümanlığı söylüyorlar diye, Ağalar fikara hocacıklara komünist dediler. Bir tanesini kasabaya bile sokmuyorlardı. Çünkü bunlar için en büyük tehlike gerçek din adamları, gerçek müslümanlardır. Kasabaya sokmadıkları bu Hoca toprak reformu taraftarıydı. Bunun da gerekçesini Müslümanlıktan çıkarıyorlardı.

Yukarıda ne demiştim, seçmenler ekonomik ve başka sebeplerden dolayı kasaba ağalarının elinde. Partiler de sırtlarını ister istemez bu ağalara dayamışlardır. İşte bundan dolayı da Türkiye'deki meclise birçok ağa giriyor. Çatılasan da patılasan da Türkiye'nin bugünkü durumu bu. Bugünlerde Türkiye politikası bu ağaların elinde.

İstediyin kadar çabala, öyle olumlu bir ziraat vergisi koyamazsın. Koydurmazlar.

Toprak reformu yapamazsın, yaptırmazlar.

Köy Enstitülerini açtırmazlar, açamazsın.

Her hangi bir gerçek kalkınma çabası bu adamların işine gelmez. Gelmaz. İsteseler de bunu yapamazlar. İşlerinde, yukarıdaki örnekteki gibi, iyi niyetli insanlar da olsa, onları mahvederler. İşlerinden atarlar. Politik, ekonomik gücünü sarsarlar. Bu bir düzendir. Bu düzen Türkiye'de taş üstüne taş koydurmaz. Ot bile bitirtmez.

Bu Ağalardan idealist insanlar da çıkmaz mı? Ben çikanlarını gördüm. Ağalar kendi işlerinden çıkan idealistlere en büyük düşmandırlar. Büyücelerini ne yapıp yapıp saf dışı ediyorlar.

Peki, bu Ağalar kimler? Sosyal, ekonomik durumları malum. Tahsil durumlarına gelince... Hemen hepsi Üniversite mezunu. Birçokları da Avrupa görmüş kişiler. Tahsilini bitirip kasabaya yeni gelmiş gençler bilirim. Geldikleri günlerde bunlar sosyalist mi sosyalist, ilerici mi ilerici... Ününe gelene eşittikten, sömürülen halktan söz açarlar... Türkiye'nin kurtuluşu bu Ağa düzeninin yok edilmesindedir, sosyal adaletin sağlanmasındadır. Bunlara bakar bakar da Türkiye kurtuldu dersin. Bir Ağa oğlu böyle olur, böyle düşünürse memleketin kurtuluşu için bütün engeller kalkmış, demektir.

Aradan, çok değil, altı ay, ya da bir yıl geçer. Ağa oğlu tamamen değişmiştir. Sosyalizm mi, bu bir esiriktir. Halk mı bu kadar geri, bu kadar cahil bir kütle başka türlü bir idareye layık değildir. Sömürülme mi, halk değil, Ağalar sömürülüyor. Ya tembel köylüler, hiç çalışmıyorlar. Yat babam yat ediyorlar. Bütün Türkiye'nin felâketi bu tembel halktır. Halk elleri kolları sıvayıp bir çalışsa, onu çalıştıranın bir yolunu bulsa, Türkiye Cennete dönecek. Halkı çalıştırmaya alıştırmalı. Bizi hiç bir yeni düzen kurtaramaz. Bir tek şey kurtarır, o da halkın daha çok çalışması... Avrupa çalışkan halkı yüzünden böyle ilerler, yoksa sosyal eşittikten dolayı değil.

Delikanlı artık tam yola gelmiştir. Üstelik de ağır iş yapar. İş seçimde aday olur, seçilir.

Artık o herkesten iyi, Türkiye'nin gerçeğini biliyordu. Halkın içinden gelmiştir. Onun dışındakiler, sosyal eşitlikçiler. Köy Enstitüleri, her ilerlik isteyenler birer hayalçidir. Onlar Türkiye'nin gerçeğini bilmezler ki... Masa başında oturup havaya savururlar. Sosyal eşitlik, sosyal eşitlik... Türkiye'de sosyal eşitlik sökse, Köy Enstitüleri sökse, ileri her hangi bir hareket yapılabilsen, onlar yapmazlar mı? Onlar bu memleketin düşmanı değiller ki... Önce halkı bu tembellekten kurtarmalı...

İnsana öyle geliyor ki, bunların dillerinin altında bir bakla var. Bir bakla var ki, çıkaramıyorlar. Nasıl çalıştıracaklar halkı? Bu yüzden nasıl çalıştıracaklar? Şöyle olabilir, bir kanun çıkarırlar, çiftliklerde, fabrikalarda halk günde yirmi saat çalıştırılır... Çalıştırılır ki, Türkiye bu yoksulluktan kurtulsun. Halkı bu düzende, başka türlü çalıştırmak benim aklıma gelmiyor.

Bir de korkuları var. Görüyorlar, bu böyle gitmiyor. Her şey karmakarışık. Karşlarına bir takım ilerici güçler dikiliyor. Halk homurdanıyor. Halkın durumu gün geçtikçe daha bozuluyor.

Türkiye büyük bir gelişmeye gebe... Ne yapacaklar? Kasaba faydacılığı, kasaba dalavereçiliği ile artık, bu çağda, bir devlet idare edilemiyor. Bu gelişen, büyüyen rahatsızlık karşısında bir yolunu bulmalılar. Şimdi karışıklık, bu



yolunu bulma çabısından doğuyor. Kasaba faydacılığında direnenler, bir de kasaba faydacılığını aşmak isteyenler. Ama ikisinin de temeli gene kasaba faydacılığı... İçinden çıkamayacaklar.

Gelişen halk gücü, gelişen emekçi gücü karşısında şaşkına dönmüşler. Siz şimdiye kadar Türkiye'de bu kadar gerici Turancı irki sözüme milliyeçil yayın görmüş müydünüz? Deniz düşün yılan sarılır derler. Kasaba politikacıları şimdi bu gerici yayınlara sarılmışlar. Onları besliyorlar, onları savunuyorlar, onlardan bir kâr umuyorlar. Bu dergiler, bu gazeteler ağza alınmaz küfür, inanılmaz çamurlarla ilerilerin üstüne saldırıyorlar. Ahlakın söz ediyorlar. Sayfaları birer ahıksız kumkumastı... Türk milleti küfretezi diye, bir romanın yasak edilmesini sağlıyorlar. Hem de on beterinden küfrederek. Bu, ortam bulamaz, okunmaz yayımlar, satılmadıkları halde yaşıyorlar. Yaşıyacaklar da... Tâ ki... halk gücü karşısına dikilsin... Dikilinceye kadar.

Sen söz, bu düzen kasaba politikacılığı düzenidir. Temeli faydacılıktır. Küçük, mahallî faydacılıktır. İster ister istemez, her şey bu faydacılığa göre geliştiriliyor. Umudum yok. Bala düşmüş sinekler, bu baldan çıkamayacaklar.

Çeltik örneği küçük bir örnek. Çeltik zararlı mı, gözü yaş içinde Ağa, onun zararlı olduğunu bile ekecek. Köy Enstitüleri faydalı mı, onun faydasına inanan, dediğim gibi ben en iyi niyetlilerini söylüyorum, evet inanan Ağa, bile bile Köy Enstitülerini açtırmayacak. Bile bile geriliği cehaleti körükleyecek.

Kasaba politikacısı ne kadar iyi niyetli olursa olsun, küçük hesaplarının dışına çıkamayacak. Uçurumun başında olduğunu bile bile, muhtaralı yolunda yürüyecek.

Üstelik de kasaba politikacıları arasında bu iyi niyetliler devede kulak.. Kötü niyetliler çoğunlukta. Bunların gözleri de faydalarından başka hiç bir şeyi göremez



DÜNYA HARBI NASIL ÇIKAR

Bizler, Kayseridekilerin affıyla, dünya atom harbinin önlenmesiyle uğraşiyor. Atom harbi bütün insanlığın sonu olabilir. Harp, nasıl ve hangi sebeplerle çıkarabilir? Amerikada büyük ilgi uyandıran Nükleer Harp adlı eserin yazarı olan HERMANN KAHN, bu yazıda bütün harp ihtimallerini teker teker inceliyor. Yazıda, usta poker oyuncularının çok iyi bildiği davranışlar yüzünden, ölüm yüklü füzelerin hedeflerine doğru nasıl yol alacağını göreceksiniz

Silâhlanma yarışının en büyük tehlikesi, silâhların kullanılabilirliği ihtimalinden gelmektedir. Termönükleer bir harp belki düşünülmeyebilir, ama bu harp imkânsızdır denemez. Bir harbin nasıl başlayabileceğini ve gözönünde tutulması gereken meselelerden bazılarını sistemli bir şekilde ortaya koymak bir lehçeyle, sonradan teker teker ele almak ve açıklamak üzere, akla gelen ihtimalleri sıralayacağım.

1 — İstmeden harp (mekanik veya beşeri hatâ, yanlış alarm, kehanetin kendi kendine tahakkuku, disiplinsizlik)

2 — Hesapta yanlışlık (Piliç oyunu, karşı tarafın anlayışsızlığından rasyonel hesabın anlamsız hale gelmesi. Harbe Tırmanma yersiz emniyet).

3 — İsteyerek harp - 2 neyi tip vazgeçirme, öneleyici veya kıskırtıcı harp, hegemonya arzusu, ümitsizliğin yarattığı son çare).

4 — Dışardan harp (Üçüncü bir millet ihtirası - veya ümitsizliği).

İhtimaller bundan ibaret değildir, ne de her ihtimal birbirinden ayrı düşünülebilir. Zira, silâhlanma sistemlerimiz o kadar yenidir ve tesirleri o kadar az tanınmaktadır ki, harbin şimdiye kadar düşünülmemiş bir şekilde başlamasına şaşmamak gerekir. Bununla beraber, muhtemelen birbirine karşı olacak ihtimalleri ayrı ayrı sıralayarak imkân nispetinde tam bir liste çıkardım.

İstmeden harp

Bu dört kategoriye, vukubulma ihtimallerine göre sıraladım. Listenin başında istmeden harp var. Bu bir harbin hemen hemen kasıtsız olarak patlak vermesi demektir. Böyle bir ihtimalin gerçekleşebileceği hususunda, oldukça yayılmış bir korku mevcuttur: Kazara basılan uçan bir ördek sürüsünün bir hücum sayılması, bir enterrüptörün bozulması, yahut beşeri veya mekanik bir yanlışlık neticesinde bir uzun menzilli füzenin (L.C.B.M. nin) fırlatılması; bir silâh stokunun patlaması v.s. gibi

Mazide bu çeşit olaylar vukubulmuş-

tur ve tekrar vukubulabilir. Ancak iki taraftan biri ihtiyatsız davranarak, ani tepkili ve dönülmesi imkânsız stratejik bir sistem kurmadığı takdirde, yukarıda zikredilen olaylardan birinin, öteki tarafı karşı taarruza geçirmesi hemen hemen imkânsızdır.

Radyoların bâzen yanlış haberler verdikleri ve bu yüzden istenmedik bir harbe sebep olabilecekleri bilindiği için hasımlar, gerekli güvenlik tedbirlerini alacaklar ve füzeleri harekete geçirecek düğmeye yanlışlıkla basma tehlikesinden korunma yollarını arayacaklardır. Eğer bu sistem, düşman tecavüzüne dayanabilecek ve bu tecavüze tesirli şekilde mukabele edebilecek durumdaysa, düğmeye basma kararı alacak olan, ihtiyatlı davranmak için gerekli zamanı bulacaktır. Bu gibi sistemler düşman tecavüzünün vereceği zararları azaltmak üzere zaman kazandırıcı tedbirleri almaya veya misilleme yapabilmek için, en iyi durumu araştırmaya imkân veren aların mekanizmasından istifade edebilirler. Bu durumda, kumanda merkezi, dönülmesi imkânsız bir karar almadan önce, teyid edici son bir işaret bekleyebilir. Muhakkak ki, bu gibi zaman kazandırıcı tedbirler, bazı garantilerden bile bile vazgeçmeyi, ağır sorumluluğun geriyne kalan garantiler üzerine yüklenmesini göze almayı gerektirir. Bu sebepten, gerginliğin çok yükseldiği bir devrede, birbirini takip eden bir çok veya hattâ bir tek yanlış haber bile tehlikeli olabilir. Gerçekten en büyük tehlike, kendiliğinden karara götüreceği zincirleme tahminlere gidilmesi ihtimalidir.

Meselâ, taraflardan birinin alacağı aların tedbirini karşı taraf savunma tedbiri değil de, bir tecavüz hareketiymiş gibi yorumlayabilir ve bu yüzden o da aların tedbirleri alabilir. Bu tedbir, ilk önce telâşlanıp alarına geçen tarafın korkularını teyid edici sayılacağından, yeni tepkilere yol açabilir. Bu gibi zincirleme tepkiler dönüşü imkânsız bir noktaya ulaşana kadar birbirini kovalıyabilir. Bu sebepten, her iki tarafın da sadece sorumluluğu ve ihtiyatlı davranmakla kalmayıp, aynı zamanda olan biteni karşı tarafın doğru yorumlamasını sağlamasıdır. Her koruma kararı, karşı tarafın korku ve endişelerini arttıracığından, onları yatıştırarak ve teskin edebilecek durumda ol-

mak gerekir. İstmeden harbi önlemek bakımından, bu mesele çok önemlidir.

Sovyetler bu hususta uyarılmışlardır. 21 Nisan 1958 tarihli Güvenlik Konseyi müzakerelerinde Arkady S. Sabolev şöyle bir beyanatta bulunmuştur:

«Amerikalı generaller hatıralayacaklardır ki, şimdiye kadar, aların işareti- nin yanlış olduğu açık bir şekilde meydana çıkar çıkmaz, Amerikan uçakları uçuşlarını derhal bırakarak meydanlarına dönmüşlerdir. Ancak, Amerikan askeri personeli, radarlarının ekranındaki uçan bir ördek sürüsünün bir bombardıman filosu veya uçan bir motorun güdümlü bir mermi olmadığını zamanında teşhis edemezlerse ne olacaktır? O zaman Amerikan uçakları seferlerine devamla Sovyet sınırlarına yaklaşacaklardır.

Bu gibi hallerde, Sovyet milletinin güvenliği, yaklaşan tehlikeyi önlemek için, ani hâdiselerin bu derece ileri gitmi- yeceğini ümit etmek arzusunadadır.

Birleşik Devletlerin son derece tehlikeli davrandığını anlamak için, Sovyet havaclarının da onlar gibi davrandığı takdirde neler olacağını düşünmek kâfidir. Nihayet, Sovyet radarlarının da zaman zaman yanlış işaretler verdiği unutulmamalıdır. Bu durumda, Sovyet havacları da atom ve hidrojen bombalarıyla birlikte Birleşik Devletlere ve Hava meydanlarına doğru uçtukları takdirde ne olacaktır?

İki tarafın hava filoları kuzey kutup bölgesinde veya başka bir noktada birbirlerini teşhis edebilecek her iki taraf ta düşmanın gerçekten tecavüze başladığı sonucuna ve böylece dünya sakinimaz bir şekilde atom harbi kasırgasına sürük- lenecektir.»

Bütün bu meselelerden haberdar olmalarına rağmen, Sovyetler, silâhların kontrolünün muhtelif veçhelerini bir tarafta bırakarak, bilhassa silâhsızlanma meseleleri üzerinde durmuşlardır.

Meselâ, böylece, 1958 de sürpriz tecavüzler konferansında; Amerikalıların son derece sıkışık durumda olmasına rağmen, Sovyetler belirli teknik noktaları tartışmaktan kaçınarak, çok geniş mahiyetteki meseleler üzerinde durmuşlardır. Böyle bir problemi ele almak için politik meselelerin hallini beklemek bana çok tehlikeli görünmektedir. Ama bu sa-

hada, tek taraflı bir şey yapmaya imkân yok. İki tarafın da anlaşmayı istemesi şart. Bununla beraber, yarı resmi ve kapalı şekilde de olsa anlaşmalar ve bazı meselelerde karşılıksız tâvizler faydalı olabilir.

Pilotlar delirirse

Diğer taraftan bir hasta veya delinin, bir buhran veya harp meydana getirmeye azimli surette teşebbüs etmesi akla gelebilir. Sovyetler, sorumsuz veya muvazenesiz bir Amerikalı pilotun, tek başına Rusyaya tecavüz etmesi ihtimali üzerinde ısrarla durmuşlardır. Fakat böyle bir ihtimale karşı, pek çok garanti vardır. Sonra tek bir uçuşun hücumunun bir harbe sebebiyet vermesi de zayıf bir ihtimaldir. «Red Alert - Kızıl Aların» isimli kitapta, bundan çok daha tehlikeli bir ihtimalden söz edilmektedir. Kitapta, tedavisi imkânsız bir hastalık yüzünden, anlayış kabiliyeti ve disiplin hisleri zayıflayan bir Hava generalinin âmirlerinin haberi olmadan Sovyet problemine kesin şekilde son vermeye karar bulacak harp ihtimalini azaltmak için baş kici tarafı bu gibi şuarsuların delice davranışlarını önlemek için kurulan kartışık sistemi işlemez hâle getirmek bakımından generalin gösterdiği meharettir.

İstmeden harp ihtimali hiç değilse, normal zamanlarda bana zayıf görünmektedir. Onu, listenin başına koymamın sebebi, «belki fazla iyimser bir görüşle her iki tarafın da ihtiyatlı, uyarılmış ve sorumlu olduklarını kabul edersek», geri kalan harp ihtimallerinin çok daha zayıf olmasıdır. Bununla beraber, kazara vuku bulacak harp ihtimalini azaltmak için vuru- larak bir çok metod diğer anlaş- dik sebeplerinin çoğalmasına yol açabilir. Bu iki noktayı belirttikten sonra, hiç kimsenin tesadüfi bir harp ihtimalini, gerçekten kestiremeyeceğini söylemek lâzımdır. İnsanlarda harp ihtimalini küçümseme temayülü vardır. Wheder-Bennett «Munich: Prologuetto Trajedy-Trajediye başlangıç» adlı eserinde, meselâ Sigortacı Lloydların 1 Ocak 1939 da 32 ye karşı 1 ihtimalle 1939 da harp olmayacağı hususunda bahse girdiklerine temas etmektedir. Bu hâdise Munich'ten üç ay sonra ve harbin hakiki surette vukubulmasından sekiz ay evvel cereyan etmiştir. Beni zorda, senede onda bir harp ihtimali olduğu hususunda ikna etseler bile, durum hiç te tatminkâr değildir. Hattâ, senede, yüzde bir ihtimal bile kâfidir. Zira bu gibi haller uzun müddet devam edemez. Durum değişmezse, harp patlayabilir.

İstmeden harp rizikosunun hakikaten vehamet kazanması, görünüşe göre, aların durumunun kuvvetlendirilmesi güdümlü mermi taşıyan vasıtaların dağılma ve yaygın hale gelmesi veya kazara basılabilecek düğmelerin miktarının çoğalması ve bilhassa personel hususunda kendi kaldelerine, kendi güvenlik ve yetiştirme metodlarına sahip memleketlerde nükleer kudretin dağılması neticesine vuku bulabilir.

Yanlış hesap sonucu harp

Hesapların yanlışlığı sonunda çıkacak bir harp, istmeden harp kadar endişe vericidir. Böyle bir durumda, fark, kumanda merkezinin, hareketlerinin risk ve neticelerini yanlış hesap etmiş, yanlış anlamış olmasıdır. Bugün büyük ihtimalle «uçurumun kenarında» bir strateji kullanma neticesi meydana geldiğine hükmedilir.

Meselâ taraflardan biri, buhran anında, «hiç kimsen harp istemediğinden» karşı tarafın gerileyeceğini ümit ederek, tutumunu değiştirmeyeceğini kesin şekilde beyan eder. Karşı taraf gerilemediği takdirde, harp vuku bulabilir. Böyle bir durumun bir yazı basitleştirilmiş tasvirini Bertrand Russel tarafından yapılmıştır:

«Bu oyunun ismi, Piliç oyunudur. Oyun, beyaz bir çizgiyle ayrılmış, düz bir yol seçmek ve yolun iki ucundan birbirine hızla yaklaşan iki otomobil hareketi çekmekten ibarettir.»

Otomobiller, iki tekerleklerini beyaz çizgi üstünde tutmak zorundadır. Soförler birbirlerine yaklaştıkça, felâket gölge kaçınılmaz hale gelir. Şayet sofor- lardan biri ötekenden evvel beyaz çizgi-

den uzaklaşacak olursa, diğer şoför berikinin yanından geçerken «Piliç» diye bağırsın ve gerileyen şoför ayıplansın

Şayet taraflardan biri hakikaten kazanmayı arzu ediyorsa, en iyi stratejinin, gerilemeyeceğini kesin şekilde belirtmesinden ibaret olduğu ortadadır. Sebati hususunda ikna ettiği takdirde karşı taraf gerileyecektir. Bu, dönüşmesi imkânsız karara rağmen, karşı taraf gerilemezse, başlangıçta rasyonel şekilde girilen böyle bir taahhüdü yerine getirmek neticede rasyonel olamaz. Her iki taraf da aynı stratejiye başvurursa, oyunun felâketle neticeleneceği aşikârdır.

Bertrand Russell'e göre bu oyun Amerika'da defnere insanlar tarafından oynanmaktadır. Bu iddia gülünçtür. Zira Mussel, diplomasi'nin en önemli unsurunu, taraflardan birinin utanç verici tam bir yenilgisiyle gözükene kadar bir buhranın meydana gelmesini önlemek olduğunu unutmamaktadır. Müzakerelerin gölge, iki tarafa da fayda sağlar. Bu sebeple, taraflardan birini rezil etmekten çok, *şaydaların paylaşılmasıdır.* Bununla beraber «Piliç» oyununa başvurulabilir. Oyunu oynamak arzusu az olduğu nispetle oynamaya mecbur, kalmak ihtimali çoğalır. Hayat, hürriyet ve güvenlik bu tehlikeli oyunu oynarken alınan tertibata bağlıdır. Russell şöyle demektedir: «Realist politikacılar bütün bunları kabul etmekle beraber, başka çare olmadıkça iddia etmekteydiler. Bir taraf genel bir harp tehlikesini göze almayı istemezken, diğer taraf böyle bir rizikoyu göze alırsa, kabaddiyi taraf, bütün müzakerelerden muzaffer çıkacak ve hasmını tam bir aceze sürükleyecektir. Realist politikacı, aklı selim sahibi tarafın aklı selim olmayan tarafa, direnirse başına gelecekleri göstermesinin en makûl yol olduğunu ilâî sürebilir. Ama, aklı selimi olsun veya olmasın, haysiyet sahibi hiç bir millet, bu derece utanç verici bir rolü uzun müddet kabul edemez. Böylelikle, ister istemez, teslim olmakla mağlûbiyet arasında tercih yapmak durumunda kalıyorduz.»

«Piliç» oyunu, «saçma bir davranışın rasyonelliği hususunda verilebilecek en aşırı örnektir. Bütün müzakerelerde, hatâta en zararsızlarında bile, bir ihtimal uğruna geri dönülmez şekilde bağlanmak makûl olmakla beraber, söz konusu ihtimal vuku bulduğu zaman, bu taahhüdü yerine getirmek mânâsızdır, eğer kabilsen bu taahhüt feshedilir.

Fakat iki taraf, uzlaştırılması imkânsız bir tarzda işe giriştikleri takdirde, müzakere olamayacağı da ortadadır. İki taraf dikkat ve maharetle takip edebildikleri takdirde, müzakere, tarafların ustalıklarına göre doğru orantılı olarak dağıtılacak kazançlarla, her iki tarafı tatmin eden ve hiçbirini haksızlığa uğratmayan alelade ticari bir uzlaşma mahiyetini alabilir.

Uzun bir sulh devresinden sonra, Hükümetler maslehes uzlaşmaz bir davranışa meylederler. Bir harp ihtimali hayâl gelir ve en mühimî hükümet, uzlaşıcı, yumuşak, makûl bir davranışın esef verici sonuçlara sebep olduğuna, aksine kesin ve sert bir davranışın başarıyı, sonuçlandırdığına dair bir çok tecrübeler ediniş olmaktadır. Hükümetler, aneak sulh bozulduğu zaman, uzlaştırılması imkânsız sert ve kesin davranışların, iki taraf için de mümkün olmayacağını anlarlar.

Uyumsuzlukları barış yoluyla çözmek için bir usul bulunmadığı takdirde, bir kimsenin «Piliç» e benzer milletlerarası bir oyunu sık sık oynaması muhakkak suretle beklenebilir.

Saçma gözükken bir akile davranış sonunda vukubulacak bir harbi, iki düşman tarafın uzlaşmaz amaçlar gütmeleri neticesinde meydana gelecek harpten ayırd etmek gerekir. Tarafların her biri başına gelecek tehlikelere aldırılmaksızın bu amaçlara ulaşmağa azmeder ve bu durumda harp vuku bulur. Saçma gözükken bir akile davranış sonucunda vuku bulan harp ise, meseleyi bir harbe sebebiyet verecek kadar vahim saymakla beraber, sırf karşı tarafı geriletme maksadıyla az çok katıyetle harekete geçmeye hazır olan iki tarafın durumuna teka-bül eder. Neticede iki taraftan hiç biri, karşı tarafın, tazyiki altında bile gerilemeyeceğini tam zamanında anlamazsa,

arzu etmedikleri halde harbe sebebiyet verebilirler.

Şartlar ikinci sık vazgeçirme usulüne başvurmayı gerektirebilir.

«Vazgeçirme» yi, kitabımdaki gibi, üç kısma ayırmak istiyorum. «Birinci tip vazgeçirme», doğrudan doğruya ve genel bir hücum şeklidir. «İkinci tip vazgeçirme», bu metoda başvuran milletin aşırı tabriklerini, genel bir hücumdan kaçınmakla beraber, cevaplandırır. «Üçüncü tip vazgeçirme» tedrici ve kontrollü bir vazgeçirme olarak adlandırılabilir. Bu tip, tecavüzü semersiz kılacak şekilde askerî veya gayri askerî mahdud hareketlere geçme imkânını elde tutarak, mütecevizi teşebbüsünden vazgeçirmekten ibarettir.

Farz edelim ki, Sovyetler, son derece kıskırtıcı bir harekete girişecek, atom silâhı kullanmadan klâsik silâhlarla, Batı Avrupayı istilâya kalkışsınlar. Biz de bu hareketi, mahdud bir aksiyonla durduramıyacağımızı veya ileri bir tarihte dahi kurtarmıyacağımızı anlıyalım. İlk vuran bir sak dahi, Sovyetlerin mukabele edeceğini ve bundan zarar göreceğini düşünerek, «Strategie Air Command» . Stratejik Hava kuvvetlerimizi kullanmaktan kaçınabiliriz. Ama şehirlerimizi boşaltıp, kuvvetlerimizi alârm durumuna getirerek ilk darbeyi vurabilecek ve mukabil taarruza dayanabilecek bir vaziyete geçmekle durumumuzu son derece iyileştirebiliriz. O zaman Sovyetlere aşağıdaki üç şıkki kapsayan bir ultimatom gönderebiliriz: 1) Herhangi bir şekilde hücum inisiyatifini almak, 2) Tahrikler devam ederse hücumu geçeceğimiz halde, buhranı devam ettirmek, 3) Yahut gerilemek ve buhranı ortadan kaldıran tatminkâr bir uzlaşma aramak. Sovyetlerin üçüncü şıkki tercih edebileceklerini ümit etmek isterdik. Zira (birinci tip vazgeçirme) ilk şıkki pek az cazip kılacaktır ve bizim (ikinci tip vazgeçirme) metodumuz, ikinci şıkki da aynı duruma getirmektedir. Ama bu hususta yanılabiliriz ve onlar birinci şıkki seçebilirler veyahut ta vukuuna muhakkak nazariyle bakılmaması gereken gerilememize güvenerek ikinciyi intihap edebilirler.

İfrazlara varış

Yanlış hesap sonucu harp, ilk başta zarar görünmesine rağmen olayların birbirini zincirleme takip etmesi dolayısıyla, mahdud bir hareketin topyekûn bir harbe müncer olmasıdır. Buna «Harbe Tırmanma» ismi verilir. Yukarıda bahsettiğimiz tepkilere sebebiyet verecek şekilde, tedricen büyüyen bir buhran tipi tahayyül edilebilir. Bu, ya mevzî bir harbin alanının genişlemesi veya harbe sürüklenenlerin miktarının artması, ya da hadiselerin kendiliklerinden ilk başta mevcut olmayan neticeler husule getirmesi veyahutta maiyeteki adamların şahsî veya tesadüfi teşebbüsleri neticesinde meydana gelebilir. Herkesin olayları kontrol etmesi, menfaati icabı olmasına (Şüphesiz Piliç oyunu müstesna) ve hemen hemen herkesin için büyüyeceğini düşünmesine rağmen, «harbe tırmanma» ya makûl bir sebep göstermek güçtür. Mevcut iki taraf, hareketlerinin neticesini düşünmedikleri zaman «harbe tırmanma» ihtimali bilhassa genişler. Örnek olarak yukarıda bahsettiğimiz «ikinci tip vazgeçirme» durumuna gelelim: Sovyetlerin en mühim 50 şehrimizde mevcut rehine sayılabilecek, 60 milyon insan dolayısıyla, bizim mukabelede bulunamayacağımızı düşünerek, Avrupa'ya taarruzun tehlikesiz olacağını sanmaları pekâlâ mümkündür. Bu arada Avrupa'ya taarruz ettikleri takdirde şehirlerimizdeki 60 milyon rehineyi boşaltacağımızı da müphem bir şekilde tahmin etseler bile, böyle bir tahliyenin neticelerini, yani bunun ruhlarda yaratacağı mukabele etme arzusunu görmeyebilirler ve tahliye dolayısıyla, memleketimizin harpten uğriyacağı zararın azaldığını anlayabilirler.

«Harbe tırmanma» ihtimali, bazı mahdud harplerin veya bazı tip buhranların önlenmesi hususunda bilhassa faydalı bir rol oynayabilir.

Mesela, İngilizlerle birlikte Avrupa'da sahip olduğumuz nükleer silâhlanma sistemlerinin, bir Sovyet taarruzundan zarar göreceği ve mukabil bir taarruza müsâit olmayacağı apaçıktır. Sovyetler, Avrupa'ya karşı girişecekleri mahdud bir taarruzun yapacağı tahribatın otomatik olarak, Üçüncü Dünya harbine giden bir «Tırmanma» ya yol

açmasından korkabilirler. Diğer taraftan Sovyetler bu sistemleri tahrip etmedikleri takdirde, Avrupalılar bunları kullanabilir ve böylece Sovyetlere verilen zararların ötesinde, Üçüncü Dünya harbine açılan bir «Tırmanma» ya sebebiyet verebilir. Bu da, doğuracakları neticelerin korkusundan, mahdud tecavüzlerini önleneceğini ifade eder. Sovyetler Birliğinin ve Doğu Almanyanın önlemeye uğraşmalarına rağmen, Berline doğru zorla bir yol açmaya karar verdiklerimiz takdirde de, aynı muhakemeyi yürütmek mümkündür. (Zira, Sovyetler artık bu tarz bir hareketi durdurmak için, gerekli bütün kuvvetleri kullanmak imkânına sahiptirler). Berline yol açmanın amacı ise, Sovyetlerin karşı koyuşlarını bertaraf etmekten çok, Berline verilen önemli belirtmektir.

Yanlış hesap neticesi harp, başka bir şekilde, taraflardan birinin, harbi rahatça kazanacak kâfi bir askerî üstünlüğe veya çok mahir bir harp plânına sahip olduğu zehabına kapıldığı zaman da vukubulabilir. Yanlışlık, bilinmeyen bazı hususlara aldırış etmemek, hesaba gelmeyen unsurları göz önünde tutmamak veya dikkatsizlik ve tam bir bilgisizlik gibi sebeplerden ileri gelebilir. Batılı bir Hükümetin böyle bir duruma düşmesi, karar alanların, ümitsizlik ve çilginlik içinde gözlerinin kararına hali haricinde, hemen hemen imkânsızdır. Komünist bloku için ise durum pek kesin değildir. Çinlilerin nükleer bir harbin neticelerini küçümsedikleri sarhiştir. Bereket versin, nükleer silâhları kullanma imkânına sahip olacakları güne kadar daha bir hayli zaman geçecektir ve bu geçen zaman zarfında akillarını başlarına toplayabilirler. Sovyetlerin, açık beyanlarında ise, hükümlerin, dünya çapında büyük tahribat ve ızdırıp kadar, «muzaffer olanın yaşama ve kalkınma ihtimalinden de bahsedilmektedir. Yazılı neşriyatlarına ba-



Fezaya savrulan füze

kılırsa, Sovyetler ihtiyatsız ve saldırgan degillerdir ve modern silâhların kullanılmasına fazla bel bağlamanın tehlikesi hususunda onları aydınlatmak için büyük gayretler sarfetmeğe lüzum yoktur. Sovyetler yeni silâhların dağıtılması ve teknolojik inkişafların kontrolü hususunda müsterek bir çalışmayı küçümseyebilir ve dolayısıyla silâhların kontrolü maksadı tabiki kabil prog-

ramlar ortaya konması için tarafların kabulü gerekli uzlaşmaları red edebilir. Ancak, bir anlaşmazlık vuku bulursa, bu, bir hesap neticesi olduğu kadar yanlış bir hesap neticesi de olabilir ki o zaman ortaya aşağıda bahsedilen mesele çıkar.

İstiyerek harp

Harp, bir hesap sonucu olabilir. Bir millet, meseleyi enine boyuna ölçtüktan sonra harbi elverişli bulabilir. Muhakkak ki, umumî ekâr aksini düşünmektedir. Harp aneak yanlış hesap neticesi vuku bulabilir. Ama bu fikir, harbin kaçınılmaz şekilde her iki tarafı da yok edeceği gibi sâfiyane bir düşünmeye dayanmaktadır. Harbin iki tarafı da yok etmesi mümkündür, ama bu en kuvvetli ihtimal değildir. İstiyerek harp, yukarıda bahsettiğimiz «II. ci tip vazgeçirme» halinde vuku bulabilir. Eğer bu durumda, Sovyetler Birliğine hücum edersek, bizim karşılaşacağımız zararlar büyük miktarda azalacaktır. Avrupanın işgal edilmesine göz yumarak, bunun neticesi ortaya çıkacak tehlikeli ve düşman bir dünyada yaşamaktansa, mukabele-i misli tercih etmemiz çok mümkündür.

Başka bir misâl: Sovyetler 2. nef Dünya Harbinde 20 ilâ 30 milyon ölü vermişler ve zenginliklerinin 3'te birini kaybetmişlerdir. Bazen bu kaybın bile göze alınmadığını, olayların buna sebebiyet verdiği belirtilmektedir. Ancak, nazilerin tabiatları ve programları düşünülürse, orta seviyedeki bir Sovyet vatandaşının bile (Hükümetinden bahsetmesek de) nazi boyunduruğuna kabul edeceğine, bugünkü durumunu elde etmek için, 2. ci Dünya Harbini büyük kayıplara rağmen göze almayı tercih edeceğini tahmin ederim.

Hesap sonucu, harp ihtiyatı diye adlandırılan harp te olabilir. Bu tarz harp, mutlaka, taraflardan birinin, karşı tarafın hücumu hazırladığını düşünerek, ilk adımı kendinin atması kanaatine varması anlamına gelmez. Taraflardan biri pekâlâ harbin, çok muhtemel veya kaçınılmaz olduğunu düşünerek, kâfi üstünlük elde edince, tirsattan istifade etmeyi avantajlı bulabilir ve harbi deniyebilir. Böyle bir durumda, çok muhtemelen, karşı tarafın henüz erişemediği teknolojik bir değişiklik neticesi olabilir. Amerikada bir zamanlar çok sözlü edilen «füze yarışında geri kalmaz» meselesi, bunu aydınlatmaktadır. Farzedelim ki, Stratejik Hava Kuvvetleri Amerikada 50 kadar hava meydanına sahiptir. —Sovyetler 300 kadar güdümlü mermiye sahipse — ki bildiğimiz kadar durum böyle değildir her meydan için 6 tane kullanabilecektir. Eğer Sovyet güdümlü mermileri 1/2 şansla amaçlarına ulaşabilirse, Stratejik Hava Kuvvetlerine ait belli bir meydanın Sovyet hücumundan kurtulabilme şansı 1/64 tür. Bütün meydanların tahrip edilmesi için, onda beş, bir tek meydanın kurtulması için üçte bir, ikiden daha fazla meydanın kurtulması için pek ufak bir şans mevcuttur. Diğer bütün hücumlar içinde güdümlü mermi hücumu çok daha iyi hesaplanabildiğinden, bu tarz bir üstünlükten faydalanma hücumu, bilhassa tehlikelidir. O kadar ki, pek çok kimse, bir tek dikkatli Sovyet teknisyeninin, kendi takdirinin değerine güvenebileceğine ve Sovyet liderlerinin de fırsat zuhur ettiği an hücumu geçmeyi daha basiretli sayabileceğine inanmaktadırlar.

Hakikatte güdümlü mermi hücumunun neticesi riyazî olarak hesaplanamaz.

Mesela silâhların verecekleri neticeler haber sızmaları veya atış teşkilâtı gibi evvelden ölçülmesi imkânsız hususlar dolayısıyla, temel ölçülere güvenmek mümkün değildir. Ama bu hususta bilgisi olmayanlar gibi bu hususta söz sahibi olanlar arasında pek çok kimse, güdümlü mermi hücumu neticelerinin basit mekanik ve fizik problemleri gibi ölçülebileceğini ve Sovyetlerin sadece ihtiyat ve anlayışına güvenmenin sorumsuzluk olduğunu düşünmekte ısrar etmektedirler. Şayet böyle bir hücum başarıyla tertiplenebilirse, o zaman hakikaten, evvelden hazırlanmış bir harp bahis konusu olacaktır.

Halk arasında, mevcut zorluklarımız bir kere halledilirse edilecek, «I. ci tip vazgeçirme» problemini güya halledecek aşırı bir nükleer vazgeçirme kudretine sahip olacağımıza dair mevcut itikada rağmen, düşmanın tutumundaki değişikliklere nazari ol-

Bayramiye

(Haikın çoğunluğunun aşından)
 Bayram gelmiş, neyime?
 Kan damlar yüreğime
 Ben önce de gülmezdim
 Şimdi gülme neyime?
 (Ahmet Muhip Dranas'tan)
 Dışarda bayram
 Bayram bize mahrem
 Sultanım, biçarem
 Doldur içelim

Kendi derdi...

Bir de, «İşsizlik var memlekette» der dururlar. Külliye yalan! Eoovit bile politikada acemiliğinden söylüyor bunu.

Baksanıza, hükümetin ne kadar çek işi var... Önce af, sonra af, sonra gene af, sabah af, akşam af; gündemde af; grupta af; komisyonda af, durmadan af. Başını kaşıyacak vakti mi var hükümetin?

Hükümeti bu kadar çalışan bir ülkede işsizlik olur mu?

Ârife tarif

Sıtkı Ulay'ın iddiasına göre düzenlenmiş «Sosyal Durum» tablosu: 1) 400 bin kişi müreffeh vatandaş. Yani kekâ yaşıyorlar bu vatandaşlar. 2) 15 milyon vatandaş ekme, zeytin ve soğanla yaşıyor. (Soğan ve zeytini bulunmadığı da oluyormuş!) 3) 2 milyon vatandaş sade su ve ekmeyle yaşıyor. (Arasıra zeytin ve çay) 4) 500 bin vatandaş ta tüm işsizmiş, aç kalabiliyor.

Ben buraya tablonun bir kısmını aldım Hani İzzin biri övünmüştü:

— Hamsiden kırk çeşit yemek yapılır, diye.

Karşısındaki merakla sormuş: — Kırk çeşit mi? Saysana birkaçını...

Lâz başlamış saymağa: — Evvelâm, hamsiden tatlı yapılır. Meraklı vatandaş elini kaldırmış: — Yeter yeter! Gerisini anladım.

Onun dediği gibi, sosyal durumu madde madde sıralamağa hiç te lüzum yoktu. «Türkiyede 15 milyon vatandaş ekme, zeytin ve soğanla yaşıyor. Çok zaman bunu da bulamıyor» demek yeterdi de, artardı bile! Gerisini biz anladık.

Affedersiniz

Gülcük tersanesi kalifiye işçi aramış ta, bulamamış. Bunu gazetede okuyunca:

— Almanya'dan ithâl etmek bari, diyecek oldum.

Sonra aklıma geldi ki, işsizlik konusunda hükümetin aldığı tedbirlerin birincisi «Yurt dışına işçi gönderilmesi» dir.

Affedersiniz...

«Süngü tak!»

Mardin'de sivillere askerler birbirlerine girdiler. Bir sürü ağır yaralı, hafif yaralı... Bakanlar, komutanlar dü-külüşüp gittiler Mardin'e.

Sebep?

Sebep, maç!

Evet, biz de aynı kanıdayız: Sebep, maç! Ama herhalde futbol maçı değil!

İçişleri Bakanı Topaloğlu: «Hâdisenin müsebbipleri mutlaka cezalandırılacaktır» diyor.

Şaymamak elde değil Bu hükümet, bu gözlerle, bu «müsebbipler» i nasıl bulacak acaba? Koalisyonun sağ gözünü af bürümüş, sol gözüne boz inmiş. Bana kalırsa, «müsebbip» avına çıkmadan önce koalisyonu bir göz yoklamasından geçirmek gerek.

Askere, «süngü tak!» komutu veren teğmen, ilgililere «güzlük tak!» diyebilse, bu işler birazıcık olsun düzelir gibime geliyor...

Askere, «süngü tak!» komutu veren teğmen, ilgililere «güzlük tak!» diyebilse, bu işler birazıcık olsun düzelir gibime geliyor...

Komisyonculuk!

İşsizlik var. Gereği düşünülür: İşsizliğin giderilmesi komisyonun kurulmasına...

Koalisyon üüyor. Gereği düşünülür: «Koalisyonu Yaşatma Komisyonu kurulmasına...»

Durgunluk var. Gereği düşünülür: «İktisadî İşleri Teğil Komitesi kurulmasına...»

Yatırımlar yürümüyor. Gereği düşünülür: «Yatırımları kolaylaştırma Komitesi kurulmasına...»

Taş ve gedik

İşsiz işçiler Ulus'a doğru yürüyorlardı. Mağazalardan birinin önündeki kalabalıktan biri:

— Şuna bak, dedi, baldırıçıplakların yürüyüşü...

Yürüyen işçilerden biri sertçe baktı:

— Haklısın, dedi, bitti kanlıların yürüyüşü...

Arkadaşı kolundan çekti işçiyi:

— Yürü be, dedi, it ürür karvan yürür. Polisler barikat kurmadan varalım Meclis'e...

Hüseyin Korkmazgil

satur bile) sabak -tibak mecburiyeti uzun müddet devam edecektir. (Bazıları bunun bütün stratejik meseleleri hallettiğini bile iddia etmektedirler.) Şunu belirtmek gerekir ki, vazgeçirme kapasitesinde ciddi bir dengesizlik husule gelse ve Sovyetler, ahlâk veya ihtiyat saikiyla üstünlüklerini kullanmak istemeseler dahi, durum yine tehlikeli olacaktır. Tehlikede oldukları an, askerî teknolojilerine güvendikleri için, zora dayanan (ve hattâ ihtiyatsız) bir dış politika takip edecek veya mecbur kahrılarsa güdümlü mermilere baş vurarak, işin içinden çıkmağa meyledebilirler. Sovyetler bizim farkına vardığımız takdirde bir çare bulabileceğimizi (meselâ havada alarm tesis etmek suretiyle) düşünerek, üstünlüklerini saklamak lüzumuna inanılırsa, durum daha da vahim olabilir. Bununla beraber, zamanında havada bir alarm tesis etmemize yetmeyeceğini, sadece bizi zayıflatacak ve bir buhran karşısında mukabele edemeyeceğimizi şüphesini yaratacak ümidleyle, bu üstünlüklerini belli edebilirler.

Başka bir ihtiyatî harp şekli, bir silâhsızlanma anlaşmasının bozulması üzerine üstün durumda bulunan taraflardan birinin harekete geçmesiyle ortaya çıkabilir. Dünyanın yeni bir silâhlanma yarışına girmesini tehlikeli sayarak ve bu yarışa son vermenin genel menfaate daha uygun düşeceğine inanarak, kuvvetli taraf harbî deniyebilir. Harbî, silâhsızlanma anlaşmasının feshinden hemen sonra başlatılabilir. Zira evdeki hesaplar çarşıya uymasa bile, askerî kudretin pek zayıf olduğu bu durumda, riziko azdır. Yeni bir silâhlanma yarışı başladıktan sonra (ama iki devlet yeniden topeykün silâhlanmadan evvel) bir harbin patlak vermesi ihtimali, çoğu zaman iyi bilinmemektedir. Pek çok mübellif, silâhsızlanma anlaşması bozulursa, o anda neler olacağını inceler, fakat silâhlanma yarışı tekrar başladıktan bir iki yıl sonra, fakat tamamıyla silâhlanmadan önce neler olabileceği üzerinde durmaz.

Mukabelede ön alma

E instein'in kullanılan terimle, «mukabelede ön alma» bu durumda ortaya çıkmaktadır. Hemen hemen bütün yetkililer, karşı tarafın hücumu geçmek üzere olduğu kesin şekilde anlaşılınca, ondan önce davranıp hücumu girişmeyi, daha avantajlı saymakta misillemenin hafif rizikolarını, tahripkâr bir hücumu kabullenmekten daha akıllıca olduğunu söylemektedir. Taraflardan biri bile, bir diğerinin hücumu geçeceğinden şüphelense, hücumu arzuluğundan veya düşmanın bunu istediğini düşündüğünden değil, ama sadece kendisi-

nin şüphelendiği bir hücumu (bu da ön alma hücumudur) surf önlemek için hücumu geçeceğini düşündüğünden, ilk davranışın kendisi olması gerektiği fikrine, taraflar kendilerini kolayca inandırabilir. Schelling bu durumu, «sürpriz bir tecavüzden karşılık korku» diye adlandırmıştır. Gördüğümüz gibi, bahiskonusu olan yanlış hesap değil, ama pekalâ doğru bir hesaptır. Rakibin korkusundan haklı olarak korkma durumudur.

Pek çok durum, «sürpriz tecavüzden karşılıklı korku» ya yaklaşır. Bu ihtimali listenin en altına koymama sebep, liderler hadiselelere şuurlu şekilde hükim oldukları müddette harbî —bilhassa bu harp kendi tayin etmedikleri zaman ve şartlarda meydana gelirse — kaçınılmaz kılacak bir hareket yapmaktansa, rizikoyu göze alarak, düğmelere basmaktan sakınacaklarına olan inancındandır. Buna rağmen tehlikeli ve karışık durumlar zahur edebilir. Meselâ, Amerikan Polaris denizaltıları, füzelerinin kazara Birleşik Devletler istikametinde fırlatıldığını düşünelim. Denizaltı kumandanı, güdümlü mermiler daha gelmeden önce bizi vaziyetten haberdar etse dahi, bu hadise bir harbe sebebiyet verebilir. Sovyetler, sebebini bilmedikleri bu infilâkî müşahede edince, beklemeyi tehlikeli bulabilirler. Güdümlü mermilerin, bir Sovyet denizaltısı tarafından kazara atılmadığını bilseler bile, Amerikalıların, hakikati öğrenmek için bekleyeceklerine inanmayabilirler.

Biz bile, Sovyetlerin, kazadan haberdar olmadıklarını düşüncük dahi, bu hususta

emin olmadığımızdan, tecavüze geçebiliriz. Hücumda ön almak, onları, suçsuz oldukları hususunda ikna etmeğe uğraşarak kıymetli dakikaları zıyan etmekten daha emin görülebilir. Bu tarz harp ihtimalleri sonsuzdur. Bu sebeple, tarafların birbirlerinden şüphe etmelerini, bekleme halini daha eminlikle sökecek, önliyecek, haberleşme imkânlarını kolaylaştıracak, ikna ve ulaştırma imkânlarını kolaylaştıracak tek veya çok taraflı, tedbirlerin alınması çok yerinde olacaktır.

Önleyici harp ile ön alma harp arasındaki sınır çok dardır ve çoğu zaman, en çok muhtemel harp tehlikesi bu sınır çizgisinde mevcuttur. Meselâ, yukarıda bahsettiğimiz, Sovyetlerin Avrupa'yı istilâ ettiklerini ve Amerikalıların, bir ultimatom göndermek veya bunun gibi herhangi bir baskı tedbirine hazırlık olmak üzere şehir-vazgeçirme durumunu düşünelim. Eğer o anda Sovyetler bize tecavüz ederseler, bu ön alma harbî sayılmaz. Zira, çok muhtemelen tecavüze henüz karar vermiş olmayız; özellikle, Sovyetleri, gerilemek veya uzlaşmak gibi iki şıktan birini seçmeye zorlamış olabiliriz. Bununla beraber, karar o derece yakındır ki, bu önleyici — yani gelecekteki genel bir tehdidi uzaklaştırmak için yapılacak bir harp sayılamaz. Diğer taraftan, şehirlerimizi boşalttıktan sonra, Sovyetlere bir ultimatom verirek, onlar da buhranın uzamasını tercih ederlerse, ilerde gerilemeleri için büyük bir ihtimal bulunduğunu düşüncük bile, herşeye rağmen, tecavüze karar verebiliriz. Bundan emin olmayız ve gayet şehirlerimiz boşaltılmışsa harbe gitmekle gö-

ze alacağımız riziko zaten geniş ölçüde azalmış olur.

Dünyaya tamamen hükim olmayı hedef tutan bir harp ihtimali de mevcuttur. Pek çok kimse (muharrir dahil), harbin ortaya çıkardığı tehlikelerin son derece büyük olduğunu ve tecavüz lehinde kâğıt üzerine kaydedilen deliller ne olursa olsun, «hesaplanamayan ihtimaller» ve diğer «tereddütler» dolayısıyla, hiçbir liderin, en az ciddi olmasının dahi, avantajlar elde etmek için harbe sebebiyet vermek isteyeceğine inanmamaktadır. Böyle bir şeyi, ancak Hitler gibi biri yapabilir. Lâkin, bugünkü korkunç tehlikeleri önliyecek şekilde, gerek tek taraflı, gerek çok olarak silâhsızlanırsa, harpten fayda umma arzusu, muhakkak surette yeniden artacaktır. Fakat liderler, kazanç elde etmeyi düşünmeseler bile, harbe girmenin beklemekten daha az tehlikeli olduğuna karar verirlerse, bugüne de, harbe gireceklerdir. Buna imkân verebilecek pek çok durum mevcuttur. İç ve dış bir buhranın gelişmesi ve aynı zamanda bir düşmanın, belki de bu düşmanın surf mevcudiyetinin vahimleştirdiği bir buhran düşünülebilir. O zaman, cazip geldiğinden dolayı değil, lâkin en az arzu edilecek ihtimal olmasın dolayısıyla, harp çıkarmak arzulanabilir.

Dışarıdan harp

E n son ihtimal dışarıdan harptir. Bu durumda üçüncü bir millet, kendine has sebeplerden, iki büyük kuvvet arasında bir anlaşmazlık yaratabilir. Şimdiye kadar alışagelmis olduğu veçhile, milletlerarası hiyerarşide üçüncü veya bejinci sırada bulunan herhangi bir kuvvet, iki basamak yükselmek için, iki mühim kuvveti birbirini yok etmeğe sevk ederek, kendi durumunu iyileştirmeye arzu eder. Bu ihtimal, nükleer silâhların, «muhteris» milletlerin elinde dağılmasından korkulmasının başlıca sebeplerinden biridir. Bununla beraber, birçok deliller, bu değişik fikri inanılmaz kilmaktadır:

1 — Rizikolar, söz konusu kuvvet için o derece büyüktür ki, bir milletin böyle bir karar alıp, gerçekleştirilmeye kalkışmasına inanmak güç olur.

2 — Daha mühimi, Sovyetler ve Birleşik Devletler, genel bir harbe karar vermeden önce, birçok güvenlik tertibatını kapsayan, tepkileri yavaş sistemler tesis edeceklerdir.

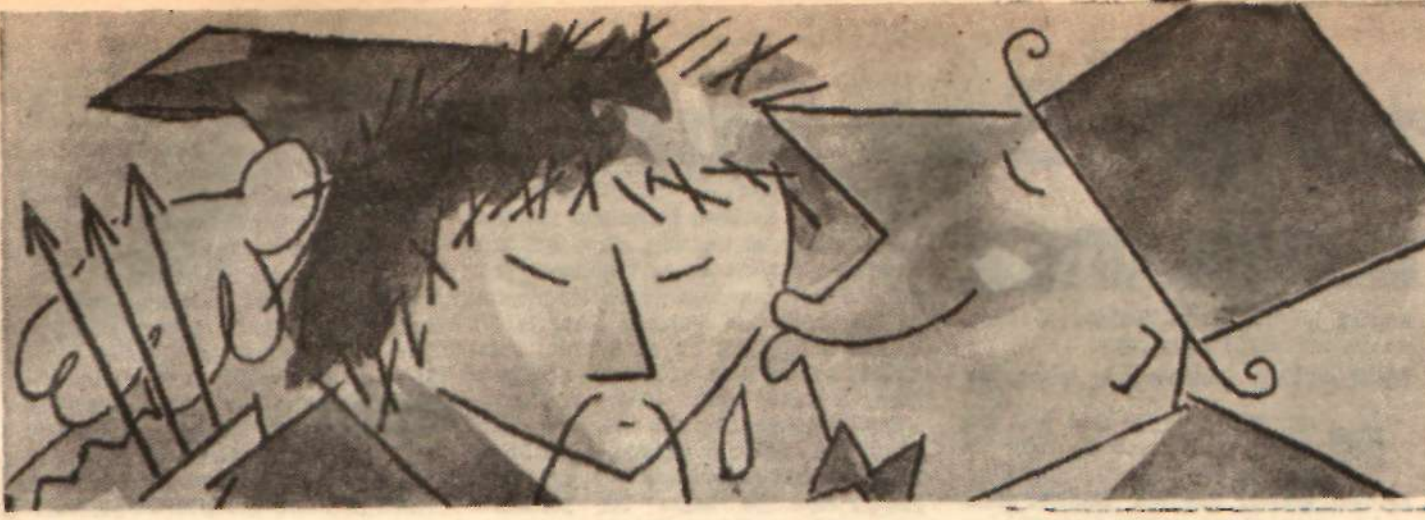
Bu, üçüncü bir milletin, bir anlaşmazlık yaratmasının sık sık tahayyül edildiğinden çok daha zor olduğunu ifade etmektedir. Bununla beraber söz konusu millet, yeter derecede gayret gösterir ve elinde de kâfi imkânları bulunursa, harbe sebebiyet verebilir.

Bana daha mühim ve daha muhtemel görünen başka bir dışarıdan harp tipi vardır: Ümitsizlik içinde üçüncü bir millet, güçlülerinin ancak bir harple halledilebileceğini düşünebilir. Hindistanla Çin arasında bir çarpışma olduğunu ve Hindilerin bunu kaybetmekte olduklarını farzedelim. Hintliler, Birleşik Devletleri Çine ve Rusya'ya tecavüze sevk etmek suretiyle meselelerinin halloluncasını düşünebilirler ve her ne pahasına olursa olsun bunu elde etmek istiyebilirler. Aksine, Çinlilerin (meselâ Formosa hususunda) güç durumda olduklarını ve Ruslara «Yarı Birleşik Devletlere saldıracız ve siz de bizim safımızda olmalısınız» Zira olmasanız dahi onlar size muhakkak surette saldıracaktırlar, dediklerini düşünelim. Böyle ihtimal zayıf gözükmeğe beraber, burada yaptığımızdan daha başka şekilde, onu daha akla yakın gösterecek faraziyeler ileri sürmek mümkündür.

Dışarıdan harp tarifi geniş tutulabilir ve bir milletin, diğer büyük milletleri peşinden sürüklemek veya anlaşmazlığı büyütmeğe için bütün askerî ve diplomatik kudretini kullanma metoduna dışarıdan harp denebilir. Böyle bir tarife göre, Birinci Dünya Harbî, Sırbistan ve Avusturyanın sebebiyet verdiği ve ilk seferber olan tarafın kazanmak için daha fazla şansa sahip olması dolayısıyla «sürpriz tecavüzün karşılıklı korkusu» ve «tahminlerin kendi kendiliğinden tahakkuku» nda mevcut hususiyetler taşıyan, bir dışarıdan harptir. Bu durum şunu ortaya koymaktadır: Bir seferberlik savunma maksadıyla yapılmış olsa dahi (Ruslar tarafından), bu, hem savunma, hem taarruz gayesi güden bir seferberliğe (Almanlar tarafından) sebebiyet verecektir. Tıpkı, bazılarının inandığı üzere, hasım tarafın savunma tedbirlerinin, tepkisi çabuk bir kuvveti harekete geçirmesi gibi.



Gelecek harbin en önemli silâhi: Füzeler...



Türkiye'yi yıkmak istesem, nasıl hareket ederdim?..

Öyle görüyor ki, bir çok kimseler Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yıkılmasını istiyor. İçte ve dışta şahsan, içte, bunu istediğini açıkça söyleyenlere rastladım, hem de az değil, epeycesine rastladım. Oturup bana bunun savunmasını bile yaptılar! Hem de ne coşkunlukla, hararetle! Bu kimseler T.C. nüfus cüzdanı taşırlar, burada doğmuş bü-yümüş, burada yetişen gıdalarıyla beslenmiş, buradaki okullarda okumuşlar, buradaki Üniversite, Yüksek okul ve Akademiklerden mezun olmuşlardır. Sorarsanız «Türküz» derler, ama bu söz bir formalite lâfı gibi çıkar ağızlarından. Bir öğünme, bir şişirme hissiyle konuştukları zaman başka şeyden bahsedebilirler. Meselâ, Rizeli, Bursalı, İzmirli, Balıkesirli, Koyalı veya herhangi bir başka köy ve kasabalı olmak daha mühimdir Türk olmaktan. Hele mensup oldukları ırklardan bahsederekten, cins kısırların boyun kırıp kişimesi gibi eda takınırlar.

- Lâruk da!
- Kürdem lo!
- Ermeniyim zo!
- Haaaayt bre, Arnavudum ha!
- Çerkesim abi!
- Rumuz vret!

— «Anladık» dersiniz, «yani... Rum, Ermeni, Çerkes şu veya bu ırktan Türklersiniz». Şöyle baygın ve hafiften bir «evet» derler, ama nedense bazı kimseler bu evet demeyi gurur meselesi sayar. «Rumum ve Ortodoksum» «Ermeni Ortodoksum», «Müslüman ve Abazayım»..... Sayarlar, anlaşırlar... «Be adam» dersiniz, «Ben Allah değilim ki, dinini sorayım, Antropolog da değilim, ırkının özelliklerinden bana ne, hangi devletin vatandaşısın, onu soruyoruz, ne eveyyip gevelersin». Fakat eveyyip geveler, bir alay lâf anlatırlar, lâfı değiştirip sizi sizi bunaltırlar, bıkar ve toplum konuları konuşmamağa karar verirsiniz. Fakat aynı şahıslar, toplumsal tenkidler — yapırlarken «biz Türkler» diye lâfa başlar ve dinlememizi böylece temin ederler. Onları dinler dinler ve neticede Türk olduğuna utanışın gelir! Bazı açık haksızlıklarını görür ve «ama bira-der...» diye itiraz edersin, herfi bir celâlenir, bir kızar, sanki suç işlemişim gibi sayar, söver. Hani, sağlam bir kültür ve görgüye sahip değilsen ırkı olup çıkabil-ürsin dayduğun hüddetin reaksiyonuyla! Belki —hattâ belki değil muhakkak— yıl-

Yılmaz İdil

İlaca bizim içimizde yaşayan, dilimizi konuşan, hars ve kültürü tamamen bizim olan bu zatların böyle bir ruh haleti taşımalarının suçu bizim ve bilhassa dedelerimizin yanlış davranışları olabilir. Derler ya, «el yarası onulur, dil yarası onulmaz!» Belki, bu ufak cemaatlere haksız izzet-i nefis kırıcı davranışlarda bulunduk. Fakat bu cemaatlara kırıcı davranışlarda bulunanlar bunun daha fazlasını da hiç bir iddiası olmayan büyük kısma yaptılar. Ayrıca, pekâlâ bilinir ki, Osmanlı sarayı da, hükümetleri de her ırktan, her cemaattan mensup ve idarecilerle doluydu. Ve hattâ, tarihe «zalim» olarak geçen



idarecilerin çoğu Türk olmayan, veya Türk olmak istemeyen cemaatlere dendir. Kuyucu Murat Paşa v.s. gibi! Köhü bir idareyi elbirliğiyle düzeltmeğe çalışacaklarına, asırlarca himayesi altında yaşadıkları bir toplumu, o toplum zayıflar zayıflamaz çürütmeğe ve yıkmamağa çalışmak, bira-kın toplum meselelerini, her devirde, insan ahlakının her çeşidinde kötü ve aşağılık kabul edilmiş olan nankörlük sayılmaz mı? Bütün iklâm, cemaatlerin üstün-de «insanlık» dediğimiz bir şey var. Bizim milliyetçiliğimiz Atatürk'ün tarif ettiği «insanlık idealinden» türemiş bir milliyetçiliktir. Bu idealin temelinde doğal gerçekler ve müspet ilim var. Biz, T.C. pasaportunu taşıyan herkesin Türk olduğunu söylüyor ve bununla, ırkıyla öğünen bir beygirin kişimesi gibi değil, zor bir durumda olan bir toplumu syakta tutan, yaşatan bir fert olarak öğünmesini istiyoruz.

Türkiyedeki ırkçılığın çoğu, savaşlarda korkunç zulümlere, bilhassa yerli halkların zulümlerine uğramış Türklerdir. Aldıkları küllür çok sağlam olmazsa, böyle kimseler kolay kolay bu zulümlü affedemezler. Haf böyleyken ve kurtuluş Savaşını yapan, veya o devirde yaşayan yüz-binlerle kimse sağ iken cemaatçilik ve infiraterlik yapmak, en azından, aptallıktır. Türk milleti çok zor kızar, ama kızınca da nasıl kızar, malumdur! Alemi var mı vahşi kabileler gibi infiraterlik, cemaatçilik yapmanın. İrkçilik ve faşizm denilen hastalık, büyük kısmı taciz eden bu gibi bölgecilik, infiraterlik ve cemaatçilik yü-

zünden oluyor. Kan davası kadar iptidal bir şey bu!

Türkiyede saf ırk yoktur. Yetmiş iki buçuk ırk kaynaşmıştır Anadolu'da. Biraz tarih okuyan bilir bunu. Türk kavimlerinin umumiyetle güzel ve kabiliyetli insanlar olmalarının sebebi, akıncı olmaları ve her gittikleri yerde güzel, kabiliyetli ve süh-hatli genç ve çocukları alıp kendi hare-larına göre yetiştirmeleridir. Türk ırkı diye saf bir ırk yoktur, çok eski tarihler-den beri kaybolmuştur saf Türk ırkı! Türk harsı ve kültürü vardır. Bu da güçlülük ve zenginliğini, akıncı cetellerimizin Doğu-dan Batıya kadar bütün kültür ve hars-ların balını almasıyla zenginleşmiş ve ha-yatiyeti ölmekle haline gelmiştir. Türkler ezelden beri, doğal olarak hümanist id-ler, bu yüzden büyük medeniyetler kura-bıldiler. Türk milletinin yapacağı en bü-yük ahmaklık faşizmin, ırkçılığın tuzağına düşmektir. Gelin görün ki, Çin İskencesi-ne benzeyen göze görünmez tacizlerle bu tuzağa doğru itiliyor millet.

Şimdi, kendimi Türk milletini yoket-mek isteyen bir düşman kabul ediyor ve «nasıl bu milleti mahvederim» sorusuna cevap arıyorum:

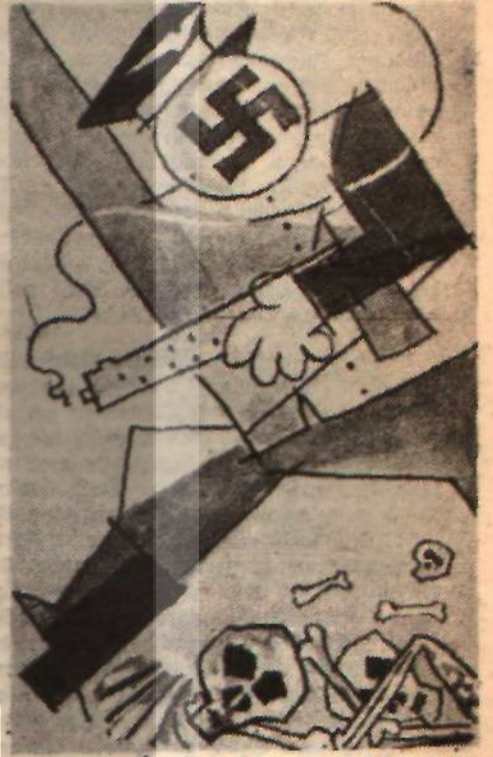
Evvelâ, ilk yapacağım şey milleti böl-mek, parçalamak olmalıdır. Bunun için de şu temel prensipleri esas alırım:

a) Evvelâ, çeşitli isimlerle cemaat-ler teşkil eden gruplara birer ideal bulur, icat ederim. Meselâ Bunlara Bizanslı kur-mak idealini aşarım. Kürtlere üç bin yıl önceki «Urartu» medeniyetinin ahfadı ol-duklarını anlatmak için çareler arar ve «Büyük Kürdistan» idealini diye bir şey icat ederim. Ermenilere «büyük Ermenistan» ve «Türklerden alınacak kutsal üç» fikir-leri, kısaca, her bölgede şu veya bu isimle anılan kimselere bir masal veya efsane uydurur, işlemeğe başlarım. Bu çok tesir-lidir. Çünkü Türkiye dağınık ve geri bir ülke. Her köy, her kasaba, her cemaat ayrı bir alem. Geri insanlar da öğünmeğe bayılırlar. Böyle masallar çok sempati top-lar. Sonra sinsî sinsî, başlarım bu kend-i ni beğenmeğe başlayan kavimlere «esir millet» olduklarını telkin etmeğe! Onla-rın izzet-i nefesleriyle oynarım. Her olayı tefsir ederek bu gayeye yardımcı kılarım. Bu iş yalnız böyle olursa tutmaz, çünkü rahattı iyi ve mesut insanlar durup du-dukları yerde belaya girmezler, hele Türk kültürüne iyice alışmış ve itibak etmiş-lerse hiç teşebbüs etmezler. Bunun için kalkar, onların rahatını bozacak çareler ararım. Meselâ, devlet idare teşkilâtına rüşvet v.s. ile adamlarını sokar, ve bun-ları rahatını bozmak istediğim yerlere em-niyet, adalet veya idare görevlerine tayin ettiririm. Bir adamım da bir Türk küli-gına girer, o mntakaya gider, ağa olur, toprak satın alır ve idareci adamlarımla birlik olup halkın huzurunu kaçıtır. Kız-lara tasallut eder, halka ezizet eder, hak-sızlık ve rezaletlerle, baskı ile halkı te-dirgin eder, neticede isyan ettirir. İdare adamı benim adamım olduğu için, bu is-yanı pek kanlı ve zalim usullerle bastırı-rım, bile bile! Halk, artık «esir millet» olduğuna inanır. Bundan sonra işler da-ha kolaylaşır. Çünkü bu halkın içinde sa-dık bir teşkilât kurar ve emellerime icat ederim. Hak, istiklâline hizmet ediyor sa-

narak beni bir kurtarıcı bilir, bilmez ki, benim gayelerime gönüllü hizmet ediyor zavallı!

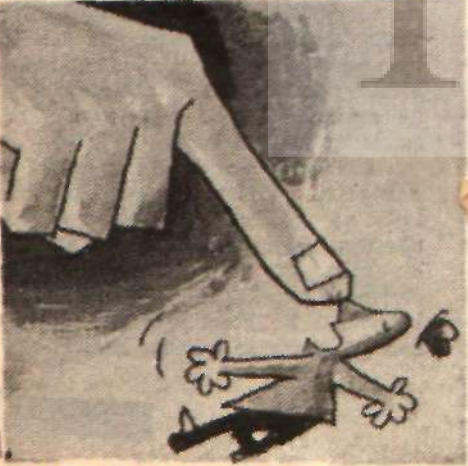
b) Türkiyede halk dindardır. Üstelik çok temiz kalplidir, kolay inanır. Bu se-beple bir sürü casusu sıkı bir din eğiti-mine tâbi tutar ve memlekete salıveririm. Bunlar yavaş yavaş muhitlerinde tutunur-lar. Görünüşte fakir ve kanaatkâr bir ha-yat yaşarlar, ama arkalarında benim ser-vetim ve teşkilâtım vardır tabii! Bu sa-yede, bu şeyhler ve hocalara mucizeler yaptırırım. Meselâ, bir muhtaç fakire bir nefes eder, ona bazı sihirli hareket ve dua-lar söyler, bu sayede servetin Allah ta-rafından gönderileceğini söyler. Sonra, bir adamım bu fakirin evine bir kese altın atar. Adam evinde altını bulunca keramet sahibi şeyhe imân eder, kul köle olur. Böyle kerametler, teşkilâtın organların-ca bire bin katılarak propaganda edilir ve müritlerinin sayısı artar. Artık bu mü-ritlerin, korku, telkin ve bazı uyuturucu maddelerle büsbütün ramolması kolaydır. Çünkü şeyh kılığında soktuğum casuslar bu işlerin üstada olacak şekilde tahsil gör-müşlerdir. Artık bunlara her şey yaptır-labilir. İsyanlar çıkarılır, katliamlar yap-tırılır..... Neler yaptırılmaz ki.

c) Bir taraftan ufak cemaatları tah-rik ederken, bir taraftan da büyük kısmı bölmek için usuller bulurum. Meselâ, bir «ırkçılık» icat ederim. Asıl ırk! Buna ev-velâ romantik bir masalla başlatırım. Çe-şitli mağlûbiyetler, isyanlar, haksızlıklar altında şaşırmış olan millet, ekseriya bu masalların gurur okşayıcı havasına çok kolaylıkla girer. Öyle ya, etrafında bir sürü cemaat durmadan masallara inanır, öğünür, kendisine tepeden bakar. «Coban, idraksız, aptal, v.s.» gibi sıfatlarla kend-i-sini tahkir eder de, böyle bir atmosferde ona «sen en asil ırkın» diyen hos karşı-lanmaz mı? Zaten, bu tohumu göyle bir atsam, memleketin en temiz ve mert bir sü-rü evlâdını kolayca tuzağa düşürerek, kend-i-me çekmek işten değildir. Çünkü, bu ev-lâtlar millete sevmekte ve çektiği istra-ba, gördüğü haksızlıklara isyan etmekte-



dirler. Artık bana düşen iş iki tarafı da kısırtmaktır. Milliyetçiliği ırkçılık ha-line sokar, hattâ işi antropolojik ifrat-lara kadar götürürüm. Bu arada gerçek sosyologlar ve düşünürler çıkabilir orta-ya. İşte bunlar cidden tehlikeli olabilir. Çünkü millete düşünmeği öğretirler. Düşünmeleri işini bozar insanların. Kafaları işlemedin ki, kolayca köle edeyim onları! Bu yüzden böyle kimseleri saf dışı etmek elzemdir. Onlara derhal bir çamur atma-lıyım. Gerçi öldürülebilirim de, ama bunu yaparsam belki bir kahraman olur ve mil-letin gözü eserlerine çevrilir. Buna mani olmak için onları önce manen öldürmek gerek. Türkiyede bu işin en iyi çaresi on-lara «komünist» isnadında bulunmaktır.

Çünkü eshil ahali komünist denince Rus anlar. Eh, millet Ruslarla üç asırdır harp ede ede Rus olan her şeye düşman gözüyle bakmağa meyyaldır. İstelik, Sov-yet ihtilâlinde pek çok Rusyalı Türk öl-müş, buldukları yerin zengin ve burju-va sınıfına mensup Türkler memleketimize kaçarak Sovyet metalimini halka anlatmış-lar, milleti bu kelimeye iyice düşman etmişlerdir. Bu da yetmez, homoseksüellik-ten tutun da çeşitli ahlâki bozukluklara kadar her türlü isnadı yaptırırım bu



Sosyalizmin Beş Şartı

Yeni formül: T. D. 3 S.

Yurdumuzda Sosyalizmin uygulama formülü olarak bir sihirbaz edasıyla ileri sürdüğümüz formülü açıklayalım. Beş maddenin baş hatlarından aldığımız bu formülün kapsadığı ekonomik konular şunlardır:

- 1 — Toprak Reformu,
- 2 — Dış Ticaretin Millileşmesi,
- 3 — Kredi Sanayinin Millileşmesi,
- 4 — Sigorta Sanayinin Millileşmesi,
- 5 — Büyük Sanayi ve Madenlerin Millileşmesi.

İslamın şartı beş. Okuduk, öğrendik ve bugünün yaşama şartları içinde Haçtan gayrisine da inandık. 20 nci yüzyıl insanlarının yeni inancı olan Sosyalizmin de Türkiye'deki uygulama şartı bu beş konudan ibarettir sanıyoruz. Yurdumuzu sömürsün, kanımızı iliğimizi kurutan asalak hasarata karşı yeni bir D.D.T. Formülü düşündük. Şimdi nedenlerini anlatalım:

Son yıllarda Milli Gelir İstatistikleri çok önemli bir gerçeği açıkladı. Yurdumuzda Milli gelirin % 38 i nüfusun % 2 si yani 510 bin mutlu kişi üzerindeymiş. Demek ki 50 milyarlık Milli gelirin 19 milyara 540 bin kişiye dağılımı oluyor ki, bu da adam başına yılda 35 bin lira gibi fazla büyütülecek bir rakam teşkil etmektedir.

Ancak bu % 2 nin % 90 ını orta derecede kazanan Banka ve Sigorta Şirketleri ortakları, ithalat ve ihracatçılar, Fabrikatör ve Madencilik olduğundan milli gelirin onda biri tarafından bölüşülmektedir. Bunların milli gelirden ortalama payları gelirin yukarıda formülle ettiğimiz beş kolda nasıl bölündüğünü açıklamaya çalışacağız. Fransa'da 1936 yılında Sosyalist Leon Blum kabinesi iktidara geldiği zaman ve bilhassa Stavisky rezaleti patlak verdikten sonra Fransız milli ekonomisinin 200 milyon elinde olduğu uzun boylu neşriyat konusu yapılmıştı. Biz bu kadar karamsar değiliz. Yurdumuzda 5-10 büyük firma haricinde bu kadar geniş çapta merkezleşmiş Ticaret teşebbüsleri ve sanayi yerleri mevcut değildir. Sosyal Adalet ilkelere uyumakla beraber Milli gelir biraz daha dağılımı durumdadır.

Fakat en geniş ihtimalle dahi milli gelirin % 10 unu yani 5 milyar lirasının 5000 kişi arasında bölüşüldüğü de acı bir gerçektir. Bu şahıslardan bazıları bir kaç özel işletme ve sanai teşebbüsüne aynı zamanda ortaklar. Meselâ bir Özel Bankanın büyük patronu aynı zamanda bir Sigorta Şirketinin kurucu Üyesi ve bir Sınai İşletmenin de İdare Meclisi Reisidir. Bu gibi kimselerin muhtelif kollarından sağladıkları kazançlar bir araya gelince belki bir kaç milyonu da aşabilir. Onun için bu 5000 kişinin ekonomik gücünü küçümsememek lazımdır. Kabul etmemiz lazım ki bu 5000 becerikli ve cesur iş adamı Basın piyasasına, siyasî partilere, seçimlere ve binnetice memleketin kaderine de hâkimdirler. Bunlar aralarında büyük paralar toplayarak düzenlerinin devamını sağlamak için ileri fikirlerle kıyasıya savaşa girişebilirler. Biz bu yazılarımızla beş sömürge kolunda dal budak salan 5000 kişinin çevirdikleri dolapların üç yüzünü ortaya koyarak önümüzdeki savaşlarda ilk

Halim Köylü

amacın bilinmesini ve hedefin aydınlanmasını sağlamaya çalışacağız.

Milli gelirin kaymağını yiyenler

Milli gelirin % 10 unu yani beş milyar lirasını elinde tutan bu beş bin kişilik mutlu azucluk yukarıdaki gruplar arasında adeta itibarıyla orantılı olarak sınıflandırılacak olursa:

% 40 nisbetinde 2000 büyük arazi sahibi Tarım alanında, % 20 1000 ithalat ve ihracatçı Dış Ticaret alanında, % 10 500 Özel Banka sermayedari kredi alanında, % 10 500 Sigorta Şirketi hissedarı Sigortacılık alanında, % 20 1000 Büyük Sanayi ve Maden İşletmesi sahibi Endüstri alanında 5 milyar liralık Milli geliri rahatça bölüşmektedirler. Bunlar aralarında bir nevi iş taksimi yaparak sömürge alanlarını bölüşmüşler ve her grup diğer grubun işletme sahasına sokulmaması için birbirlerine taahhüt etmişlerdir. Liberal Ekonominin serbest rekabet kanunları bu beş kolda yürümektedir. Şu halde savaşımız geniş halk kitlelerine, küçük toprak ve mülk sahiplerine, alın teriyle hayatlarını kazanan namuslu iş adamlarına karşı olmayıp fakir halk yığınlarını sömüren büyük devletlere ve büyük iş adamlarına karşıdır. Esasen sayın Maliye Bakanı önemli konuşmalarından birinde bu yüksek kazançlı sınıfın % 37 sinin ayda sadece 140.— lira kazanmakta olduğunu ve bu kazanç üzerinden vergi ödediklerini acıyarak ortaya koymuş olduğundan bu kollarındaki faaliyetler devletleştirildiği takdirde umarız ki, o zavallılar da geçim sıkıntısından kurtulmuş olacaklardır.

Her biri kendi sahalılarında çok becerikli iş adamı olan bu beş bin kişinin gerçek kazançlarını gizleyebilmek için ne gibi kurnazlıklar yaptıklarını ve bu dolabı döndürmek için ne gibi çarelere baş vurduklarını 29 yıllık Devlet hizmetimizin her kademesindeki bilgi ve görüşlerimize dayanarak açıklayacağız. Ancak şu kadarını şimdiden söyleyebiliriz ki, yurdumuzda ithalat ve ihracat işleriyle meşgul olan sekiz bin firmanın % 70 şii Musevî, Rum ve Ermeni vatandaşlar başta olmak üzere sadece 1000 Firma tarafından organize edilmekte ve türlü döviz kaçakçılığı kârları dışında yılda en az 300 milyon liralık kazanç bu 1000 kişi tarafından sömürülmektedir.

Kredi Sanayinde Özel sermaye ile kurulan 23 milli bankanın 245 milyon liralık ödenmiş sermayelerine karşılık 52 milyon liralık ödenmiş sermayelerine karşılık 52 milyon liralık kâr göstererek hazineyi nasıl aldattıklarını, buna mukabil 6 Enebi Bankanın 19 milyon lira sermaye ile 19 milyon lira nasıl kâr ettikleri Yön'de etraflıca izah edilmişti. Kanserimizde bu 23 Bankanın kârları yekûnen en az 150 milyon lira olup her Banka için üst üste 20 büyük hissedar kabul edersek bu 150 milyon lira (500) mutlu kişi arasında bölüşülmektedir.

Sigorta Sanayinde ise durum başka değildir. Yurdumuzda son yılların enflasyonist gidişinden cesaret alarak kurulan 41 Sigorta Şirketi 1960 yılında sadece yan-

gın, kaza ve nakliyat kollarında 150 milyon liralık prim toplamış olup bunların ödedikleri Sigorta hasar tazminatı (kısmen hileli ve muvazaalı yollarla) yekûnen 59 milyon liradan ibarettir. Aradaki 91 milyon liralık fark bu 41 Şirketin kasalarında kalmakta ve bu kârlar da Şirketin kurucuları olan mutlu kişiler tarafından bölüşülmektedir. Sigorta dolabının nasıl döndüğünü, bilhassa yangın ve nakliyat hasarlarının ödenmesinde ne gibi hileli yollara sarıldığını başka bir yazımızda uzun uzadıya açıklayacağımızdan burada kısaca temas etmekle yetiniyoruz.

Büyük Sanayi ve Madencilik koluna gelince:

Bu tabirin ölçüsünde değişik fikirler, tezler ve görüş noktaları bulunabilir. Biz davayı sadeleştirmek ve çözüm yolunu kolaylaştırmak için şöyle bir ölçü kullanmayı düşündük. Memleketimizde sanayi kolunun Millileştirilmesine esas olarak 50 işçiden fazla adam çalıştıran veya yıllık mamûlâtının satış yekûneni bir milyon liranı aşan sanayi işletmeleri büyük sanayi olarak kabul ediyoruz. Netekim Yurdumuzda 30 binden fazla Sınai İş yeri bulunduğu halde biz bunun % 3 ünü yani 1000 adedini büyük sanayi işletmesi olarak kabul etmekteyiz. Burada sanayi kolunun istihsal ettiği ürünün çeşidine, ham madenin nevine, memleket halkının ihtiyacı derecesine göre de bir tasnif yapmak mümkündür. Fakat biz şimdiye kadarki çalışmalarımızda sanayi ve madencilik kolunda kâfi derecede tecrübe ve müşahade imkânı bulamadığımızdan bu kola ait tabiiyat formülünü daha tecrübeli uzmanların düşüncelerine bırakmaktayız.

Diğer önemli konular

Yukarıda beş madde içinde kısaca özetlediğimiz bu ana prensipler dışında moral yönden sosyal bün-yenin hazırlanması, eğitim problemleri işçi hakları gibi temel hüriyetlere ait konular bulunduğu gibi memlekette sosyal adaletin sağlanması için alınacak bir çok tedbirler de bu ana dâvaların çizgisi dışında görülmüştür. Ezcümle Vergi Reformu, Arsa spekülasyonunun önlenmesi, İltisakın önlenmesi, ucuz mesken inşaatı gibi daha bir çok meseleler mevcuttur. Bizim formülle ettiğimiz husus yurdumuzda sosyalist düzenin uygulanabilmesi için sadece ekonomik yönden ele alınacak birinci plandaki konulardır.

Sosyalizm kelimesini ağzımızın içinde evelyeyip eveleyeceğimize sosyal gerçekleri olduğu gibi ortaya sererek çarelerini aramak daha uygun olacaktır.

Bu suretle ele alınacak ekonomik konulara hem daha aydınlık bir hüviyet verilmiş olacak ve hem de olumlu bir tartışma konusu ortaya atılarak çözümlenmesi çalışılacaktır. Diğer taraftan Sosyalizm uygulanırsa milyonlarca vatandaş işsiz kalacak, esnafın sermayesi elinden alınacak, küçük topraklara el konacak, din, iman ve mukaddesat çiğnenecek diye üstü kapalı yaygaralarla etrafa korku salanların sadece 5000 kişiyi hedef tuttuğunu, bunların döndürdükleri dolap ölenirse milyonlarca vatandaşın mutluluğu kavuşacağını savunmamız kolaylaşmış olacaktır. Çünkü halkın anlamayacağı yuvarlak ve müphem kelimelerle kışpak terimler kullanılırsa herkeste bir ürktünlü uyanmak-

tır. Geniş halk kitleleri bilmelidirler ki, milli gelirin önemli bir parçasının % 40 ını büyük toprak ağaları, % 20 ni dış ticaret kodomanları, % 10 unu Özel Banka sermayedarları, % 10 unu Sigorta Şirketi sahipleri, % 20 ni de büyük sanayi ve madencilik sömürmekte ve geri kalan 27 milyonun sefaleti bahasına bu saltanat sürdürmektedirler. Bu kimseler, halk kitlelerinin sosyal adalet içinde hızlı bir kalkınma ile hayat seviyesini yükseltmesine karşıdır.

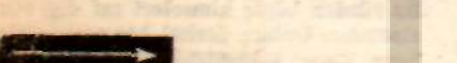
Ama bu mutlu azınlığın ellerinde kiralık kalemlerleri, gerici din adamları, mukaddesat çığırkanları, Meclislerde sözcüleri, köye başlarında gözcüleri vardır. Hem de tümen tümen. Bunların nasırına basan bir adamı mahv etmek için yapmaya-cekleri fedakârlık, göze alıyacakları hânilik yoktur. Nitekim Yön Dergisi Basın Piyasasına çıkıp da ilk sayılarında yayınlanan Bildiriyi geniş bir ilgi gösterilince hemen telaşa düşmüşler, Ticaret Odalarında toplanarak ve bütçelerinden paralar ayrılarak tedbirler düşündürmüşlerdir. Tabii ki, bu büyük sömürücülerin sayıları 5000 binden fazla olmasa da bunların etrafında elpençe diyan duran, onların artıklarına beslenen daha binlerce asalaklar vardır. Onlar çok kere yaladıkları kemiklerin elden gideceği ürktünlüsüyle asil patronlarından daha saldırgan ve kudurgandırlar ağız seyip bu neşriyata cevap bile vermek lûtfunda bulunmazlar. Omlar emcürleri saldırtırlar. Gazeteleri toplatırlar, İdarehaneleri taslatırlar ve emmivest mekamlarına jurnaller vererek, bu yiğit yürekli adamları lekelemeye çalışırlar.

Aydının ödevi

Ama mademki bu yurdun ekonomik kurtuluşunun ancak hızlı bir kalkınma temposu ile ve sosyalist metodlarla mümkün olacağına inandık ve mademki bu maksatla 1200 aydın kişi bir Bildiriyi imza koyduk. O halde neden korkuyoruz. Mademki Kurucu Mecliste aynı teri döken yiğit ve savaşçı aydınların emekleriyle çıkarılan yeni Anayasamız «Sosyal Devlet» anlamını kabul etmiş ve yurdun muzda sermaye ile çalışma gücü arasındaki dengeyi sağlamayı taahhüt etmiştir. O halde neden korkuyoruz. Ve ne bekliyoruz Koalisyonundan da, Yeni Anayasadan da, Plânlamadan da olumlu bir sonuç alınacağı yok. Esaslı reformlara girilmedikçe bunların hepsi oyalamadır. Eğer birşeyler bekliyorsak alınamıyoruz. Ne Anayasamıza aykırı 318 kanun kaldırılacak, ne polis kuvvetinin şüpheli bakışları üzerimizden kalkacak ve ne de özel teşebbüs çarımın dönen dolabı duracak. Bu işler böylece uzayıp gidecek. O halde bu yurdu gerçekten sevdiğimiz, namuslu işek, birşeyler biliyorsak, dağarcığımızda pamuk vıvı ortaya atıp kendi göbümüzü kesmemiz lazım.

Yalnız ölçülü olalım. Zarar yok yüzümüze karşı hakaret etseler de, sövseler de onlara karşı yumuşak olalım. Suçları daima telâh, haklı olanlar soğukkanlıdır. Yüksek sesle konuşmayalım. Bilgilerimize yalan ve mübalâga katmayalım. Sadece rakamlara dayanalım. Bizim ortaya koyduğumuz rakamlar onları perişan edecekler. Dionizosun meşhur büyüünü çözen de matematikçi bir kâhindir. Ünlü Alman yazarı Gothe ne güzel söylemiş. «Rakamlar dünyanın nasıl idare edileceğini belki söylemez. Ama nasıl idare edildiğini pekâlâ gösterir» demiş. Rakamların diline kulak verelim. İstatistikleri konuşturalım. Saflarımıza buluşuk, çıkarına bağlı yüreksiz adamlar sokmayalım.

Reçete ortada. T. D. 3. S. Formülü. Gelecek yazımızda Dış Ticaret ve Sigorta oyunlarının perdelerini aralamaya çalışacağız.



adamlara. Sonra kıs kıs gülererek aptal abalının, kendilerini kurtarmak isteyen zavallıya ettiği ziyeti seyredirim.

Türkiyede dedikodu ve çamur en iyi silâhtır, çünkü devlet içine yerleştirdiğim sabotörler yalancılığı bir devlet şairi haline sokarak halkta hükümet sözcülerine güven bırakmamışlardır.

Bu arada, polise yerleştirdiğim adamların sayesinde bu vatanperverlere etmedik ziyeti bırakmam, canlarından bezdiririm. Tuzağa düşürür, adli tertipler yapar, hapse attırır, bir de «sicil» çıkartırım zavallıya! Halka, «sicilli komünist» diyebilirim böylece! En temiz yürekli insanlar bile inanırlar bu oyuna, çünkü devletin bu derece bozulabileceğine kimse inanmaz! Arından da, fazla cesur olanlarını bir «vatanperver» ajanıma

öldürtürüm! Böylece, düşünmek cesaretini gösterenlerin pek çoğunu korkuturum. Şaka değil, ziyetli bir hayat ve feci bir akıbeti kaç babayıgıt göze alır? Üstelik soyusopu da bir vatan haini soyu diye, bizzat kurtarmak istediklerinden mimlenecek, taiz edilcek, ezilecek! Düşünmek isteyenlere «rakı masasını» salık vermış olurum böylece, içerler ve sızarlar! İstedikim de budur, çünkü düşünebilecek kafaları içki masasında tütsülenen milletler köle etmek, yıkmak, parçalamak kolaylaşır. En dikkat edeceğim nokta, bütün bunları içteki, o milletten olan hainler veya milletin içine soktuğum ajanlar vasıtasıyla, sanki milletten gelen reaksiyonlar tarzında yapmaktır. Benim varlığımı kimsenin ruhu duymamalı, hatâta gönüllü ajanlarım çoğu kime hizmet ettiklerini bilmemeli. Olur a, belki Türk olduklarını hatırlayıp namid oluverirler!

Esasen, en aktif sabotaj işlerinde bu zehirlediğim gönüllüleri kullanır ve bir

glin akılları başlarına gelirse, gantaj yapabilmek için hepsinin faaliyet delillerini saklarım dikkatle! Artık ömrü billâh kölelerim olur zavallılar. Hele isyan etsinler, işledikleri suçları açıklar, onları milletlerine parçalarım sonra!

d) İnsanların özellikle Akdeniz insanların cinsi arzuları şiddetlidir. Bu sebeple, onları manen ve maddeten yıpratmamın en iyi yolu, cinsi ahlâkı bozmak ve bir şehvetperestliğin millete yaymak için iyi organize edilmiş bir ahlâk bozma teşkilâtı kurmaktır. Çeşitli cinsi hikâyeler, fıkralar, resimler, filmler, yapılar, bunları çeşitli «eğlence» maskeli muhtilerde ortaya çıkarırım. Teşkilât en usta sosyolog ve psikologlar tarafından idare edilir ve uzun vadeli ve dolambaçlı, çok cephe ve incelenmesi zor, anlaşılması zor, usullerle ahlâkı sinsî sinsî yıpratırım. Din taassubunun bu sinsilliyi temin etmek için en iyi çare olduğu maîlum olduğu için, en becerikli «Don Juan» casuslara iyi bir din

bilgisi verip hoca ve şeyh kılıfına sokar, ailelerin mahremiyetine girer, oraları ifsat ettiririm. Bir yandan da, taassubu lânetleyen okumuş ve aydın zümrenin hakaretlerini halka «ahlâksızlık» olarak telis eder. Üniversite ve kız okulları hakkında masallar uydurur, bu masallara inanılmasını temin için, ajanlarımı bu muhtilere sokarak, evvelden alınan tertibat ile sansasyon haline gelip ayyuka çıkan rezaletler tertip ederim.

Böylelikle, cahil halkı aydınlara düz-man eder, aydınların ve gençliğin komünist ve ahlâksız olduğuna inandırmağa uğlaşırm. Böyle bir düşmanlık sayesinde, bir kargaşalık tertip ettiğim zaman aydınları ve gençleri cahil halka öldürtmem kolaylaşır. Ne kadar çok insan birbirinden nefret ederse o kadar iyidir!

haftanın portresi

Ahmet Topaloğlu

Nerden nereye?...

1950 senesi idi. Unuttunuz mu? Demokrat Parti seçimi silme süpürme kazanmıştı. Nihat Eğriboz, birinci Demokrat kabinesinde, «hükümet edenler» arasındaydı. Nihat Eğriboz'un Topaloğlu'nun partisinde işi şu:

Bir hikâye ağızdan kulağa, kulaktan ağıza, ağızdan tekrar kulağa zigzaktı zigzaktı yol almaktaydı...

Nihat Eğriboz birdenbire «güdülenler» arasından sıyrılıp (mütevazı bir me-murdu) «güdülenler» arasına katılınca, yeni durumuna bir süre yabancı kaldı. Bir gün, odasının yanındaki tuvaletin aynasındaki «esmerliğe» baktı baktı:

«Hey Nihat» diye şaşı yüksek sesli bir samimiyetle «sen de vekil olacaktımsın!...» Arkasında havluyu tutan hademe işitmemiş olmak için vücudunun üst kısmını alt kısmına doğru kavıştı...

Ben zannediyordum ki, dostum Topaloğlu da kendi kendine kaldığında içinden içinden: «Hey Topaloğlu demiyordun... Sen de vekil olacaktımsın...» Amma tekrar ediyordun «içinden... içinden...» aynanın karşısında... Sebepler Eğriboz'unkinden değişik...

Vekil olmak için zekası mı eksikti Topaloğlu'nun?... Yooo... Fazla!

Tezrübesi mi eksikti?... Yoo fazla! Bilgisi mi eksikti?... Yooo fazla! Bütün bu «fazlalıklardan» ötürü zaten şaşmıştı şaşmışsa... «Fazlalık» insanı neye götürmez ki?... Bir de 1950'den 1960'a kadar akan zamanın, akan hayatın, akan karyerinin, akan suların gözünün önüne getirmişti de... Hani Azrail okşadı» dedikleri ürpermeye yer vermişti «inisyâl» şaşkınlığı... Ve alışmıştı koltuğuna, «adaptasyon» kabiliyeti olan adamdır Topaloğlu: Ve Azrail okşamıyordu artık kendisini.

Çelik — Comak

İrili ufaklı, C.H.P. ilere parmak ısırtıyorum acıya acıya. İsmet Paşa dahil, hepsi kumda çelik çomak oynuyor. İnanın: «Yapsam mı yapmasam mılar» içinde, «daireyi intihabiyesi» Malatya için, papatya yapıyla niyet edercesine Vali seçmeğe çekinirken, atı alan Üsküdarı geçiyor... Hem de cins atlar üstünde... Ne Üsküdarları...

Niyazi Akı nasıl İstanbul Valisi oldu, bilir misiniz, ortaya en akla gelecek ve en akla gelmeyecek isimler, kendi kendilerini mermiler gibi fırlatırlar-ken...

Topaloğlu'nun hüner ve himmetiyle... Dahiliye Vekilimizin üstünlüklerinden biri, susmasını bilmesi, kendi kurdugunu başkası tarafından yürürlüğe koymak...

Topaloğlu'nun hayatı kısadır idareci olarak (Öbürünü Allah insallah uzunundan verir...) Köyceğizde (Muğla) kaymakamlık, Posof'ta, Ardahan'da, Nevşehirde kaymakamlık... Ondan sonra efendim Hatayda valilik (onu saymıyorum o «seçimde kaybetme valiliği», idare meselesi üyeliği gibi bir şey...)

İşte kısa idareci ömründe yakından tanıdığı tek vali Niyazi Akı... Topaloğlu Posof'ta kaymakamken, Niyazi Akı Kars Valiliğine getirilmiş. Uysal, muhlis, direnmiyen bir insan... (Direnen yalnız

kendi kendini birpalar!)

Bakan eviriyor, çeviriyor, bizim tantanalı C.H.P., yukarıda söylediğim gibi kumda çelik çomak oynaya dursun, bir taşına, Nedimin «bütün Acem mülkünü» feda ettiği şehri Stambula» vali kıyıyor Niyazi Akı'yı...

Bununla kalmıyor... Gene aynı geh-

det Ugur sonradan dolgun maaşla bir şirketin başına getiriliyor* Aman ne güzel... İskanbul emniyet müdürü, tamamiyle tarafsız bir insan... Tamamiyle... Bir şirketin başından alınma... Bakın bir de İçişleri Bakanına partizan deniyor... Seçtiği adamlara bak... Hepsi tamamiyle tarafsız!... Efendim?..

dir edenlerdenim...

Gördüğüm Topaloğlu

K arşımdaki adam zekiydi, sempaktı, kendisini istediği kalıba sokup, istediği şekilde «vitrinliyecek» süpürüyordu... Esmerdi... Sesinin tonu tatlıydı.

Konuşmasına samimi bir hava vermesini biliyordu. İnsana hulûl etme kabiliyeti vardı... Aptal insana değil, sadece, kendini çok zeki sanan ve çok umur görmüş ve karnında kırk âdet tilkiyi, kuyruklarını birbirlerine değmeden dolaştıracağını zanneden kişilere de hulûl ediyor!...

Asıl içinde 40 boğumlu düğümler taşıyan Topaloğlu... Hiç kimseyle, hiçbir zaman müzazara halinde değil... Bertaraf etmek istediği zaman birini tath tath eder veya ettirir... Tath tatlı... «Şirin dahi kastetmesi cana güleremiş...» Yalnız Şirin değil benim gördüğüm, şir Topaloğlundan ders alması olacak!

Son derece anlayış gösteriyordu bana, duyduklarımı âdeta silip süpürür-fen bir anlayış...

Döktürmüştü dost düşman hakkındaki payeleri peş peşe...

Elâlemi turaçlar (turaç bir kuştur) gibi vuran bir eşkiyayı dağlarda beslediğini söylemişlerdi... Yok canım dediğinde... «E bir eşkiya aylarca, onu tutan olmasa, aç susuz, çıplak nasıl dağlarda barınır» demişlerdi. Bilme nasıl barındığını... Demokrat partiye yaslanan ağalar içinde dolaşmakta!

Topaloğlu muntazam konuşmasına devam ediyordu... Ve hen gözlerindeki «ikinci» bakışa dalmıştım...

Yassıda'dan çıktığı vakit bu adam hiç bir yerde görünmemişti. Hiç duyulmamıştı «ah» «vah»... Kimseyle bağlantı kurmağa çalışmamıştı. Yalnız aldanmıyorsam bugünkü müsteşar Muhlis Babaoğluna başvurmuştu iş istemek için ve müsteşarın satır darbesince kesik cümlesiyle hızı kesilmişti: «Paşam sen dilekçeni kime varılacaksa ona ver... Galiba bir seferinde de kabul edilmişti...

«Paşam!» müsteşara karşı musmelesi değişmemişti. Hoş görürlükten mi... Eh, bir nevi hoş görürlükten gene... Durumun «icabettirdiği» hoş görürlükten...

Ha geçen gün ikisini de, tanıyan biri söylüyordu: «Kadirli meselesinde Topaloğluna en büyük kazığı atan Muhlis Babaoğludur, amma o farkında değil!...

Hiç zannetmem. Muhlis Babaoğlu kazık atacak adam mı ki?... Bir de sebep yok ortada!... var mı?

NOT: Son anda bir de başıma Dikmece köyünde su işi çıktı... Halk seçimde karşı partiye oy verince borular sökülümüş, yüklenilmişmiş, götürülmüşmüş. Aksi gibi bu Topaloğlunun valilik süresine raslanmış. Aksilik işte... Yok bu kadar zeki bir insanın bu ilkelikte bir hareketle bulunacağına kat'iyen ihtimal vermiyorum!

Nimet Arzık



rin, Emniyet Müdürlüğüne Necdet Uguru getiriyor. Valilik pâyesiyle... (Kendini yetiştirmiş, özellikli adamdır Necdet Ugur... D.P. ye sempatisi de yoktu pek, amma arkadaşlarıdır Topaloğlunun).

İnsanoğlunun, gördüğüm yerde, ince stratejisine hep hayran kalırım. Hiç bir şeyin kabası çekilmez... Amma incesi... İncesi... başının gözümün üstünde!... İncesi de Topaloğlunda var Allah için! Necdet Ugur da Topaloğlunun yakını. Beraber İstanbulda polis teşkilatında şube müdürlüğünde bulunmuşlar. Nec-

Gelelim makamının müsteşar muavinini Hilmi İnança, o da Hakkâri valisi, (sınıf arkadaşı).

Ben İçişleri Bakanı olsam, tabii ki, ekipimi kurarım kendim. Belki aynı tathlıkta, aynı «hissettirmezlikle» değil, daha fazla gürlüğe ve gümbürtüyle. Tabii kimsenin de gürlüğe gümbürtüye tahammül edemediği için bir barut fıçısı gibi hayatta, bana dört bir yana kol uzatacaklarına, kolumu kanadımı budarlardı benim!...

Söylediklerimi takdirle söylüyorum. Ben bana «yabancı» tutumları çok tak-

Tabii ki, ben bir yabancı devletim. İstediklerimi yapabilir ve milleti iyice bunnaltabilirim, artık en tesilli, temsilcilerimle kendi propagandamı yapma zamanı geldi demektir. Kavgaçı ve haydut tabiatlı elemanlarla, serseriliği ve haydutluğu marifet sanan ayak takımına tesir ederim. Her muhitte uygun eleman kullanarak her muhitte bir «muhipler ve hayranlar» zümresi teşkil etmeğe çalışırım. Bu zümre teşkilâtlanırsa artık Türkiye benim olmuş demektir.

Bu usulleri nasıl öğrendin diyeceksiniz. Tarih kitaplarını hikâye gibi okumazsanız siz de öğrenirsiniz. Tarih ve sosyolojiyi iyi öğrenirsiniz etrafınızda olup bitenleri gözlemlemekle de pek çok şey öğrenirsiniz. Ama, okumağı öğrenmeği bir külfet sayar, kopya çekerek sınıf geçerseniz diploma alır, mevki sahibi olur, fakat hayatı gören gözleriniz ışksız kalır, aydın olamazsınız. Böyle olursanız, bilerek veya bilmeyerek boynunuza takılan zincirin geçirilmesine yardım etmiş olursunuz. Hür olmak için kuvvetli olmak lazımdır, ve gerçek kuvvet bilgidendir, prensipten doğar. Müspet ilim ve insanlık sevgisi olmayan yerde kölelik olur. Osmanlı Tarihini dikkatle okur ve düşünürseniz, koskoca imparatorluğun nasıl yıkıldığını görür ve yukarıda bahsettiğim sabotaj usullerinin denenmiş, netice almış usuller olduğunu anlarsınız.

2) Bütün insanların iyi olduğuna inanalım, her kötülüğü kaldeyi doğrulayan bir istisna, her kötü iş yapanı bir zavallı, bir hasta kabul edelim.

3) Kendi kendimizi erkeğe ve merhametsizce tenkit edelim, fakat kendimizden başka kimseye de güvenmeyelim, bunu şiar edinelim.

4) Devlet teşkilâtını, bütün kötülük ve aksaklıklara imkân vermeyecek yeni ve organik bir düzene göre değiştirilim.

5) Bütün bunlar ve bunlarla birlikte «organik devlet düzeni» kurulmazsa, Türkiye Cumhuriyetinin tekî Lidyalılar, Hititliler v.s. gibi, gelecek nesillerce okunan bir tarih konusundan ibaret olacağı, bir hazin hatıra olacağı iki kere iki dört eder gibi anlaşılmalı. Bu kanaatlarım teftik ve hayat tecrübesi, şahit olduğum hâdiseler sonucu elde edilmişlerdir.

Ermeni, Yahudi, Rum, Türk, Tatar, Boşnak, Arnavut, Güred, Lâz, Kürt, Tah-tacı, Türkmén,Nogay, Abaza, Çerkes v.s. bütün insanlar, bilâ istisna, ayrı isimle anılan her cemaati kötü bilmeli, fırsatı buldu mu kafasına inmeğe hazır olmalıdır.Hattâ, şehirler, kasabalar, köyler, mahalleler, hattâ aileler ve kardeşler bile düşman olmalı! Bunun en iyi çaresi nezaketsizliği halka sılamaktır. Ajanlarını vasıtasıyla «serseri gençlik çeteleri» kurar, etrafı tedirgin eder, milletin asabını bozar, hır gür çıkarır, böylece kabalık, terbiyesizlik ve nezaketsizliği yayarım. Böyle bir ortamda istediklerim daha kolay temin edilir.

FRANSA

Sola açılış

General de Gaulle'in ikinci Başbakanı Pompidou, özellikle dış politika konusunda parlamento tarafından edemediğinden, beklenen büyük çoğunluğu alamadı.

Fakat; yeni Başbakan'ın siyasi tecrübesinin zayıflığı sosyal ve ekonomik meseleleri cesaretle ele almasını önlememiştir.

Bir İsviçreli gazeteci, Pompidou hükümetinin programını inceledikten sonra şöyle demekten kendini alamamıştır:

«Başbakan, bu programda yer alan ekonomik ve sosyal tedbirlerin yarısını gazeteye makale halinde yazsaydı, bizim müdür tarafından muhakkak komünistlikle suçlandırıldı.»

Gerçekten, iyi incelendiği takdirde, Pompidou programı, örneğin İtalyadaki gerçek bir «sola açılış» şeklinde yorumlanabilecek unsurları ihtiva etmektedir. Zira Pompidou'nun tesbit ettiği hedefler, Devletin alışılmış metodlarında ve toplum yapısında hissedilir bir değişimi gerektirmektedir.

Pompidou şu çıkış noktasından hareket etmektedir:

«Söz konusu olan ekonomik gelişmeyi organize ederek ve bu gelişmenin semerelerinin adil bir şekilde dağıtımını sağlayarak yarım Fransa'nın yönünü tesbit etmek şarttır.

Eğitim reformu

Pompidou'nun ele aldığı meselelerin arasında ilk başta eğitim gelmektedir. Pompidou'nun görüşü Türkiye'deki bazı muhafazacılara ithaf edilecek değerdedir: «Herkesi eğitimsizliklerini ve bunun için de servet eşitsizliklerini ve aynı zamanda coğrafi eşitsizlikleri ortadan kaldırmak zorundayız. Genç taşralı ile Parisli ve genç köylü ile genç şehirlî aynı imkânlarla sahip olmalıdır»

Pompidou bunun için köy ve nahiyelerin bir araya getirilmesi işini hızlandırmak ve okulların sayısını arttırmak yoluna gidecektir. Böylelikle her genç taşralının yakınında bir yerde, bir mesleki eğitim merkezi veya küçük öğretim yapan bir okul bulabilmesine imkân verilecektir.

Pompidou'nun eğitim konusu üzerinde ısrarla durmasında haklı olduğunu rakamlar göstermektedir. Halen Fransa'da orta öğretim görenlerin sosyal durumları şöyledir: Yüzde 7,8 köylü ve tarım işçisi çocukları, yüzde 18,6 işçi çocukları, yüzde 47 işveren memur ve serbest meslek sahiplerinin çocukları.

Yeni Başbakanın programı gerçekleşirse, bu oranlar sırasıyla yüzde 27, yüzde 34 yüzde 19 olacaktır. Bu oranlar biraz mübaleğeli bulunmakla birlikte, meselelerin önemini ortaya koymaktadır.

Gelirler millî politikası

Fransada sosyal huzursuzluk huzursuzlukların en büyük kaynağlarından biri işçilere ödenen ücretler arasındaki farklardır.

Pompidou, programında da bu konuya da geniş yer vermiştir. Bu farklar işçinin enine ve coğrafi bölgelere göre belirlenmektedir.

Ciddi incelemeler sonunda Loire havzasında çalışan bir işçinin aldığı ücretin, Paris'te aynı iş için yapılan ödemenin yüzde 85 ine eşit olduğu anlaşılmıştır.

Bu ücret farklarına çözüm yolu bulabilmek için, Başbakan Pompidou bazı müşahhas teklifler getirmektedir. Özellikle, çeşitli bölgelerdeki faaliyetlerin ve kazançların dengeli bir şekilde dağıtımını sağlanacaktır. Bunun için kamu yatırımlarına hız verilecek ve geri kalmış bölgelerin kalkınması sağlanacaktır. Kamu yatırımları sayesinde düşük ücret ödenen bölgelerin asgari geçim seviyesine uygun bir duruma çıkarılması kolay olacaktır. Bütçede bu konuda tedbirler öngörülmüştür. Asgari geçim seviyesi ilk planda yüzde 2-8 artacaktır. Uzmanların belirttiğine göre beş yılda asgari geçim seviyesine tekabül eden ücretler satın alma gücünü yüzde 14 oranında kaybetmişlerdir. Demek ki, piramidin altında bulunan takriben 800.000 kadar kişinin ücretleri en azından yüzde 14 arttırılacaktır. Pompidou ise daha iddialı bir hedef tesbit etmiştir: Yüzde 29.

Pompidou, «gelirleri millî politikası» şeklinde bir slogan ortaya atmıştır. Bundan maksat fiyatların, ücrette dayanmayan servetlerin, kazançların ve ofofinasmanın



sıkı bir şekilde kontrolüdür. Yatırımların hacmi ve yönü de Pompidou programının genel esprisine göre düzenlenecektir.

DOĞU AFRİKA

Bağımsızlık

Bugün, Güney Afrika Birliği'nden Abissi'ye kadar uzanan Doğu Afrika topraklarında 50 milyon Afrikalı doğrudan ya da vasatlı olarak beyaz sömürgecilerin hâkimiyeti altında yaşamaktadır. Bu bölgedeki en büyük sömürgeci devlet olan İngiltere, Batı Afrika'da kullandığı taktiği burada da kullanmak, sömürgeci harışçı yolla ve görünüşte sadece insani mülâhazalarla terkederken iktisadi bağları feda etmeye yanaşmamaktadır. Fakat bu bölge bazı bakımlardan Batı Afrika'dan ayrılmaktadır. Batı Afrika'da beyazlar genellikle askerlik, idarecilik ve tüccarlık gibi meslekleri tercih etmektedirler. Oysa doğuda beyazların çoğu, toprağa sıkı sıkıya bağlı zengin toprak sahipleridir. Bu bölgedeki herhangi bir bağımsızlık hareketi, toprak reformuna yol açacağından bu yerli beyazların şiddetli mukavemetiyle karşılaşacaktır. Bu bakımdan yerli beyazların tutumu İngiltere'nin hareket serbestliğini bir hayli sınırlamaktadır.

Kenya'daki durum bölgenin problemlerini aksettiren bir örnek olarak telâkki edilebilir. Halen İngiliz vesayeti altında ki bu ülkede başta iki parti var: Kenya African National Union (KANU) ve Kenya African Democratic Union (KADU). Birincisi birleşmiş bir Kenya taraftar. Yakında bağımsızlığa kavuşacak ülkenin, merkezî bir otorite tarafından arzu edilen hedeflere daha kolay ulaşabileceğine inanıyor. Diğer ise iş işlerinde bağımsız devletlerden kurulu bir federasyon fikrine yatkin. Yerli beyazlar, merkezî bir güçten çekindikleri için KADU'nun görüşünü benimsiyorlar. Oysa İngiltere'nin menfaatleri daha çok, birleşmiş bir Kenya ile iktisadi münasebetler kurmakta. Uzun zamandan beri hapsede bulunan milliyetçi lider Jomo Kenyatta'nın serbest bırakılması Kenya'daki siyasî gelişmeleri hızlandırdı. Başta tarafsız kalan Kenyatta, bir süre sonra KANU'nun liderliğini kabul ederek Kenya'nın birliği için çalışmaya başladı. Bu durum yerli halkı senelerdenberi istismar eden toprak ağası beyazların menfaatlerine uymuyordu. Yerli beyazlar ve bir komşu memleketin, hâlâ beyazların zenciler üzerindeki hâkimiyetinin hüküm sürdüğü Rodezya'nın, başbakanı Sir Roy Welensky'nin de teşvikleri KADU partisi Kenyatta ve taraf-

larına karşı şiddetli bir mukavemete kışkırtıldı. Bu sırada beyazlar da Seltler's Union adlı bir teşkilât kurarak fiillî mücadeleye hazırlandılar. Fakat bir süre sonra görüldü ki, yerli beyazların tahriki ne kadar şiddetli olursa olsun, Afrikalı, gerçeği kendi millî menfaatinin nerede olduğunu anladığı zaman, millî menfaatini her şeyden üstün tutmasını bilmektedir. Gerçekten, siyasî bütünlüğü zedeleyici hareketlerin Kenya'nın bağımsızlığa kavuşmasını engelleyebileceğini, hiç değese geciktirebileceğini gören KADU Partisi Kenyatta'ya yaklaştı. Katanga'da Somali'ye kadar bütün sömürgeci hareketlerin merkezliğini yapan Rodezya'da ise beyazlar hem zirrası hem de endüstriyi ellerinde tutuyorlar ve bütün siyasî haklardan mahrum geniş bir zenci proletaryasını hâkimiyetleri altında bulunduruyorlar.

Beyaz yönetimler artık Afrika'nın her yerinde, karşılığında bir gençlik, aydınlar, yer yer işçi sendikaları ve hepsinden önemlisi uyanan bir halk bulmaktadır. Bağımsızlıklarını kazanan ya da kazanmak üzere olan genç Afrika devletleri ise, senelerdir kendilerine insanca yaşama hakkını tanımayan beyazların etkisinden kurtulup süratle kalkınmak istemektedirler. Bu arada Tanganika ilerici reformlar yapmak için sabırsızlanmaktadır. Bu memleket, köklü bir toprak reformu tasarısı hazırlanmaktadır. Bu tasarı, toprakta özel mülkiyetin Afrika geleneklerine aykırı olduğunu ve toplumun, toprakı ancak, onun üzerinde çalışanlara ve çalıştırdıkları sürece bırakabileceğini açıkça ifade etmektedir.

Görülüyor ki, Afrika'nın dünkü ezilen devletleri bugün yalnız siyasî bağımsızlıklarını elde etmekle yetinmemekte, iktisadi bağımsızlığa ve iktisadi kalkınmaya hızla yönelmek istemektedirler.

İSPANYA

1962 Franco'su

İç savaşta yüzbinlerce kişinin kanının dökülmesinden pek rahatsız olmayan İspanya diktatörü Franco, gittikçe gelişen grev hareketlerinden ziyadesiyle tedirgin olmaktadır. Franco'nun bir iktidar endişesine kapıldığı kesin olarak söylenemezse de, hareket alanının eskisi gibi geniş olmadığı ortaya çıkmıştır.

Teşkilatlanmış siyasî partileri ve bir çok demokratik meseseleri olmayan İspanya'da işçilerin grev hareketlerini genişletmeleri nasıl mümkün oluyor? Olağanüstü hal ilan edildiği halde evvelki

hafta felce uğrayan Asturya, Giupuzcoa, Penaroya ve Cordova gibi endüstri bölgelerine ilâveten Bilbao ve Barcelona'daki 50 bin işçinin greve katılmaları nasıl izah edilmelidir?

Bütün İspanyayı sarmakta olan grev dalgasının önünü alabilmek için 1962 Franco'su zorlama tedbirlerine başvurma tehdidini ileri sürmüş olmasına rağmen, meselelerin işçilerin haklarını tanımakla çözülebileceğini pek iyi bilmektedir. Bugüne kadar olağanüstü halin tanıdığı yetkiler uygulanmamıştır. Sadece, grev hareketlerinin kesif olduğu bölgelerde tevkiflere girişilmiştir.

İspanyadaki bu olaylara daha yakından bakabilmek için Franco'nun bugüne kadar takip ettiği ekonomik politikasının aksaklıklarını belirtmek faydalı olacaktır. Millî gelirin dağılımındaki dengesizlik ve adaletsizlikler, devletçilik kısmen altında bir takım çıkarıcıların hâkimiyeti, büyük sermaye tahakkümü gibi ana meseleleri karşımızda bulacağız.

Franco ve tröstler

İç savaşın yaralarını sarmak için sözde hızlı bir endüstrileşme hareketine girişen İspanya'da bu hamlenin başarıya ulaşabilmesi için halktan istenen fedakârlıklar, ulaşılan neticelere kıyasla çok fazla görünmektedir. Yapılan yatırımları iktisadi ölçülerden çok siyasî ölçüler tayin etmektedir. Yatırımları düzenleyen Millî Endüstri Enstitüsü içindeki menfaat uyumsuzlukları yüzünden, az ve dengesiz yatırımlar yapılmıştır. Ceditli saiklerle, yağmursuz ve endüstri bölgelerinden uzak yerlere yapılan binalar, ümit edilen verimi sağlayamamakta ve enerjinin endüstri bölgelerine nakli istihsal maliyetlerini yükseltmektedir. Rejimin hesapsızlığının en iyi örneği Asturya bölgesinin Aviles ilçesinde yapılan çelik tesislerdir Franco idaresi, bu bölgede dünyanın en büyük çelik tesislerini yapıp pazarlaştırmıştır. Tesisin kuruluş masrafları 170 milyon doları bulunuyordu. Tesis 1958'de tamamlandıkça yılda ancak 70.000 ton çelik edilebileceği anlaşıldı. Oysa başlangıçta dört milyon ton çelik istihsal edilebileceği hesaplanmıştı! Öte yandan uçak yapımı için kurulan bir fabrika bu işte başarıya ulaşamayınca işi kamyon imalatına dökmüştür. Fakat kamyonların maliyeti o kadar yüksektir ki, bu taşıtları piyasaya sürmek mümkün olamamakta ve satış ancak, baskıyla resmi dairelere yapılabilmektedir. Endüstrinin yapısı istihsal kısmakta ve maliyetleri yüksek tutmaktadır.

Kapalı bir satış rejimi olan İspanya'da büyük gelirler de imtiyazlı bir sınıf tarafından paylaşılmaktadır. Rejimin ileri gelen şahsiyetleri, ya şirketlere hissedar olmak, ya da idare meclisi üyelikleri elde etmek peşindedirler. Memleketin yararını değil de kendi çıkarılarını düşünen yöneticilerin İspanya'yı daha başka bir şekilde idare etmeleri, iktisadi kalkınmayı ve sosyal adaleti sağlama-ları zaten beklenemezdi.

Devlet, endüstrinin bir kısmının elinde tutmaktadır. Fakat İspanya'da devleti endüstride söz sahibi olması genel olarak devletçilikten beklenebilecek faydaları sağlamak yerine devlet içinde nüfuzlu olan bir kısım adamlara özel çıkarlar sağlamaktadır. Diğer bazı teşebbüslerde devlet, büyük tröstler tarafından idare edilen özel teşebbüsle işbirliği yapmaktadır. Altı büyük banka iktisadi hayatı büyük ölçüde kontrol altında tutmaktadır. İstihsalde kullanılan sermayenin hemen hepsi, sermaye tekelini elinde tutan ve genellikle yüksek öğrenim görmüş küçük bir zümrenin malıdır. Bütün idare meclisi üyelerinde aynı isimlere rastlanmaktadır. Bunlar politikacılar generaller büyük arazi sahip ler, bankacılar. Ortak menfaatleri olan bu adamlar birbirleriyle çok iyi geçinmekte ve iktisadi mekanizmayı kendi çıkarlarına uygun olarak yürütmeyi başarabilmektedir. Bu uzlaşma piyasa fiyatlarını suni olarak yüksek tutmakta ve birçok küçük teşebbüs büyük tröstlerin arasında ezilmektedir.

Dünyanın değişen durumu hükümeti monopollerle mücadelede sevk etmiştir. Müşterek Pazar'a girme İspanya için söz konusu olunca Franco hükümeti biraz olsun uyandı ve bazı iktisadi tedbirler aldı. Bu arada 1962 şubatında çıkarılan bir kanunla İspanya Bankası devletleştirilmiş, karteller ve sermayenin aşırı merkezleşmesiyle mücadele başlanmıştır. Fakat kendi çıkarılarını düşünen şahıslar sorumlu mevkilerde kalmaya devam ettikleri müddetçe İspanya'nın gerçek anlamında endüstrileşmesi ve kalkınması mümkün görünmemektedir. İspanyol devletçiliği, hâkim sınıflar lehine işleyen bir class yağma devletçiliğidir.

"BIRAKINIZ YAPSINLAR,"

Okuyucularımıza duyuruyoruz ki bazı bölümleri bu sayımızda da Kadının Sosyete ve Kariyeri George Bernard Shaw'un "Kadınlar İstediği Osmen ve Kadınlar İstediği"

Peki, işleri olurla bırak-sak nasıl olur? Seçmenlerin çoğu bunun için oy veriyor. Alışageldiklerini sevmeseler bile biterin biteri vardır düşüncesiyle değişiklikten ürktüyorlar. Biz muhafazakârız derler. Yalnız gelin kimsenin hakkını yemiyelim, aklı başında bir muhafazakâr devlet adamı (herkesin yalan söylediği seçim zamanlarını dışında) işleri olurla bırakmakla, kimsenin işine karışmamakla herşeyin korunabileceğini savunmaz.

Bu en kolay, en güvenli yol gibi görünür ama aslında en çetin, en çıkmaz yoldur. Yeşova, güneşe Gibbon'da, aya da Ajalon vadisi üzerinde (topu topu yirmi-dört saatlik) durmasını emrettiği inananlardan daha alçak gönüllüdür. Hiç değilse bir mucize beklediğini biliyordu.

Durum yitirecekler acısı ama insanlar ne derece kötü olduğunu bilmedikleri için değişiklik istemiyorlar diyemeyiz. Bize şöyle karşılık verebilirler: «Dünyanın gidisinden memnun olmayıp ta ne halledecekler sanki? Canları isterse, işlerine gelsin... Değiştirmek elde değil ki.» Asıl güçlük şurada. Siz ne kadar iş karıştırmıyayım deseniz işler olduğu yerde saymaz. Odanızı süpürmekten vazgeçerseniz gelecek yıl bıraktığınız gibi bulur musunuz? Kediye ocağın önündeki halda uyurken bırakmazsınız kilişe döndüğü mutfakta bulunmayacağınıza güvenebilir misiniz? Doğrusunu isterseniz hızla, tehlikeli bir şekilde değişen şeyler dikkatle kavuşturulabilir değil başıboş bırakılmalıdır.

Son yüzelli yıl içinde şimdi üstünde durduğumuz konuda, (ulusal gelirin üretimi ve dağıtımı) başdöndürücü değişiklikler oldu. Birimiz hepimizin işini benimsediğimize, işlerin çırgından çıkmasına göz yumduğumuz için. Buharla işleyen makinelerin çoğaltması, elektrikli havagazi ve su gibi bütün evlere dağıtılması, karada trenlerin, suda gemilerin, havada uçakların yürüten motorların bulunması, ulusal geliri o kadar arttırmış, işimizi o kadar kolaylaştırmıştır ki artık kimsenin fakir kalmasına lüzum yoktur. Gaz sobası, elektrik ışığı, elektrik süpürgesi, telefon, radyosu ile işi azaltılan bir ev otomatik makinelerle işleyen modern bir fabrika hakkında az çok fikir verebilir. Savaşta olduğumuz gibi barışta da hepimiz payımıza düşeni yapacak yarım günlük bir çalışmayla besleme, giyime, barınma, aydınlanma problemlerini rahatça halleder, günün yarısı kalan yarısında bilimle, sanalla uğraşmak, öğrenmek, denemek, oynamak, gezmek, eğlenmek için özgür kalırız.

İşler bildiğimiz gibi değil, işleri olurla bıraktığımızı sanıp dururken dünyanın altı üstüne geliverdi. Bu değişikliği rastgele, gelişigüzel, başıboş bıraktığımız, memleketin yararına yöneltilmediğimiz için fakirler makinelerin leddinden önceki durumlarını arayacak hale düşmüşler, zenginler de aklın alamıyacağı kadar zenginleşmişlerdir. Açlar için ekmeç, çıplaklar için kumaş, evsizler için ev yapması gereken işçiler aylak zenginlerin lüksüne hizmet için

emeklerini harcıyorlar. O zenginler ki kelimenin eski anlamında ne centilmen, ne de asildirler. Tembellikleri, hafiflikleri, aşırı israrlarıyla ahlak bakımından kötü birer örnek olurlar.

Bu ara siyaset alanında iki-büyük ihtilâl yapıldı. Sanayiciler toprak sahiplerini, sermayeciler sanayicileri devirdi. Sendikacılar da sermayecilerin ayağına karpuz kabuğu koydu. İşçi Partisinin yükselişini sizler de takip ettiniz. Milyonlarca yüreksiz, eski kafalı insan «Muhafazakârlar» a oy vereceğiz diye ayak direedikleri için endüstri gibi politika da yerinde saymaz.

Kral Alfred'e, «bir gün gelecek İngilterede bir aylak alienin beş evi bir de yatı olacak, buna karşılık çalışmaktan canı çıkan insanların altısı birden bir odada barınacak» deselerdi, Tanrı'nın ancak çok kötü bir ülkede böyle haksızlıklara göz yumabileceğini ileri sürerdi. Biz Tanrıyı bir kenara bırakıp bu haksızlıklara göz yumduk. Kötülük olsun diye değil, nemelâzimehliğimizden, işi olurla

birakverdiğimizden. Herşeyi bıraktığımız gibi bırakmamızın umarak olduğu gibi bırakmak bevesinden vazgeçin. Olmaz öyle şey. İnekler bile bıraktığımız yerde otlamaz. Eli kolu bağlı, dur bakalım daha neler olacak diye beklielelim mi? Hem bu bir dere kenarına çömelip suyun akışını seyretmeye benzemez. Atları gemi azya almış olan bir arabada şaşkın şaşkın oturmağa benzer. Elimden ne gelir diye kendinizi hoş göstermeye çalışabilirsiniz ama acizliğiniz korkunç bir çarpışmayı önlemez. Dizginleri ele geçitip arabayı doğru yola yönetmekten başka çareniz yok.

İktisatçıların, siyaset adamlarını devletin işi olurla bırakmasına yani iş hayatına karışmamasına ya da iş hayatına atılmamasına «Laisser-faire = Bırakınız yap-sın» derler. Pratikte o kadar kötü sonuçlar vermiştir ki artık aklı başında insanlar artık bu sisteme itibar etmiyorlar, inanmıyorlar. Ama yüz yıl kadar önce politikacılar arasında günün modasıydı. Bugün ancak halk menfaatinin hiçe

sayarak para üstüne para, para üstüne para koymak isteyen iş adamlarıyla yarıdakları tarafından savunulmaktadır.

Değer ve para

Iki kişi arasındaki değer farkını gelirleri kadar maskeleyen bir şey yoktur. Totalim, değer bilir bir ulus yeni ülkeler keşfeden, büyük buluşlar sahibini, ya da savaş meydanında zaferler kazanan bir evladına parlamento kararıyla yirmibin sterlin bir bağışta bulundu. «Erkeklerden örnek vermeye gerek çünkü kadınlar ancak ölümlerinde sonra heykel dikilir.» Ömründe görüp göreceği nimet yirmibin sterlin olan adam karısına mişide vermek için evine varmadan yolda yıllık geliri yirmibin sterline olan kaç tane budala, ahlaksız, adam bozuntusuyla karşılaşır. Büyük adamın yirmibin sterlini yılda ancak bir lira getirecektir. Böylece kendisinden on kere zengin olan tüccarlar, sermayeciler, ya da düzmeçler bu «zavalılı kokuza» a tepeden bakacaklardır. O tüccarlar, sermayeciler ya da düzmeçler ki hayatlarında benlice para kazanmaktan başka bir şey yapmamış, belki de para kazanmak için vatandaşlarının kötü alışkanlıklarından ya da saflıklarından faydalanmışlardır. Kötu viki satarak, buğday ürününü elde tutup sırası gelince maliyetinin üç dört katına piyasaya sürerek, yalancılara ilanlar, işirme reklamların sürümü için saçma sapan gazete ve dergiler çıkarak milyonlarca lirayı cebine indiren bir hilebazın saygı görmesi, adam yerine konulması, parlamentoya sokulması, sonunda, ünvan sahibi edilmesi, öbür yandan bilimin ilerlemesi, insanlığın refaha kavuşması için en asil melekelerini geliştiren, beynlerinin ışığını harcayan, hayatlarını tehlikeye sokan kişilerin

parasızlıkları yüzünden küçük görülmesi, itilip kakılması korkuntur.

Ancak paraca eşitlik bulunan yerde kişiler arasındaki değer farkı belirir. Rütbeiler, ünvanlar, payeler, ünler parayla satın alınabiliyorsa faydadan çok zarar getirir. Kraliçe Victoria bir ünvanı laiyyle taşıyabilecek kadar parası olmayanlara ünvan vermiyeceğini söylediği zaman ne kadar sağ duyulu ve pratik olduğunu göstermişti. Ama bu karar yüzünden ünvanlar en değerliyle değil, en zenginlere dağıtıldı. Gelirleri arasındaki büyük eşitsizlik bulunan iki insanın bütün diğer vasıfları geri planda kalır. Yılda bin ingilizlik geliri olan kadın, yüz ingilizlik geliri olan kadından başka bütün bakımlardan aşağı da olsa, üstün durmaktadır. Çocuklarına, doğuştan aynı kabiliyette ya da daha parlak zekâlı fakir çocuklarının yoksun kaldığı imkânları sağlar, ilerleme kapılarını açar.

Gelirleri eşit olan kişiler arasında değer farkından başka toplumsal fark yoktur. Para hiç bir şey değildir. Karakter, davranış, kabiliyet herşeydir. Bir eşit gelirler sisteminde bütün işçiler alçak ücret standardına düşürülecek, bütün zenginler aşırı kazancın standardına yükseltilecek yerde herkes doğal seviyesini bulur. Büyük insanlar, alelade insanlar, küçük insanlar olacaktır. Ama ancak büyük işçiler yapana büyük denecektir, anaları tarafından şımartılan, babalarından yarıbir altınlık miras yiyen aptallara değil. Küçük insanlar dar kafalı kötü huylu kişiler olacaktır, ömürlerinde gün görmemiş, ilerleme fırsatı bulmamış fakirler değil. Bunun için budalalar her zaman eşitsizlikten yanadır (sivrilmek için tek şansları), gerçekten büyük olanlar da eşitlikten yana.

Çalışan Kadın

Sevgi Sanlı

Pamuk Prenses ile Yedi Küce kızının en sevdiği masallardan biridir. Yalnız Pamuk Prensesin yakışıklı prensi bulunca küçeleri göz yaşları içinde bırakıp gitmesi Ayye'yi pek inceltirir. Biz Amerikan çocuk klasikleri serisinde masalları bütünü telifatı bağlanan bir şekline bulduk. Bu «Happy happy end» de prenses yeni sarayına küçeleri de götürüyor. Düşünde el ele tutuşup gelinale güvenin etrafında dönüyorlar.

Bu sonuçtan pek hoşlanan kızım, «Anneciğim» dedi. «Şimdiye kadar Yedi Küce madenlerde çalışıp Pamuk Prensesle bakıyorlardı. Herhalde bundan sonra prensle prenses ile gidip küçelere bakacaklar.»

Çocuk hem annesinin hem çevresindeki başka kadınların çalışmasına öyle alışmış ki Pamuk Prensesin bile iş gücü sahibi olmadan hayatını kazanabileceğini düşünemiyor. Bazı üniversiteli gençler hâlâ «Bazı üniversiteli mi, yoksa çalışmamalı mı?» diye tartışıyorlar bugünün şartları neredeyse Pamuk Prensesi bir bankada daktilo ekmeğe zorlayacak.

Hem ne demek «kadın çalışmalı mı, çalışmamalı mı?» Ekmeç elden su gölden, günlük gün eden bir kaç eksik eleği bir yana bırakırsak bütün kadınlar ırgat gibi çalışır. Çalışan Kadın, deyince ev kadını bu kategoriye sokmamak düpedüz haksızlık, düpedüz nankörlük benec. Sanki çocuk doğurmak, büyütmeç yetiştirmek bir evin kırk türlü hizmetini görmek iş değil. Ne yazık ki bu görevlerine karşılık analara bir maas bağlamak kimsenin aklına gelmemiş hep boğazı tokluğuna çalıştırılmışlar. Ev işleri işten sayılmıyış. Kadının evi çekip çevirmesi ta başlangıçtan beri toplumun ayakta durmasını sağlayan temel hizmetlerdendir. Milyonlarca saçma sapan hafta zararlı iş gören erkeği sadece toplum için lüzumlu ve faydalı karılarının geçimini sağladıklarından ötürü hoş görülebılıriz. Ama erkekler ya düşüncesizliklerinden, ya kendini beğenmişliklerinden, ya da kadınlar değerli olduklarını anlamlarına

ailenin başkanı, evin hâkimi kesilmeğe kalkışları diye korktuklarından, «çalışan da kazanma da biliz, kasık düşünmeç avradılar hazır konuşuyor» diye bir masal uydurmuşlar.

Evde çalışan kadının hakkını yemek aklımızdan bile geçmez. Yalnız unutmuyalım dışarıda çalışan kadın çoğu zaman «ev kadını meslek kadını» dir. Dışarıda iş bulmakla evdeki sorumluluklarından kurtulmamış, iki kafi yüklenmiştir. Ev işini kolaylaştırılacak, çocukların iyi ellerde bakımını sağlayacak organizasyonların, araçların yardımından yoksundur. Kocası, geçim zorluğu yüzünden, aile bütçesini desteklemesini onur kırıcı bulamaz ama onu ev işlerinde kolaylamağı kubbükük sayar. Erkeğin evi kalesidir. Derebeyliğini yürüteceği bir arazi kalmıştır. Dışarıda çalışan kadın da iki kafi serf, iki efendinin uşağıdır genellikle. Toplumsal görevleri bakımından, Yunan mitolojyasının yarı-erkak, yarıdişi yaratığı. Hermaphrodite!

Köylü bacılarımız yüzyıllardan beri hem ıçerde hem dışarıda çalışırlar. İçerde bir ev kadını beklenen bütün işlerin üstesinden gelir, dışarda çift sürmekten tokum ekmeğe, hayvan sağmaktan ekim biçmeğe kadar her işe koşular.

Tarlada alın teri dökerken şu türküyü murları zaman zaman: «Kadifeden kesesi Kaldırmak gelir sesi Oturmaz kumar oynar, Çerimin köçesi» Anadoluda birden fazla karı, irden fazla ırgat demektir. ırgatlar çoğaldıkça kadifeden ke-se dolar.

Hermaphrodite'lik çetirli kadını için daha yeni. Bir kaç kuşaktan beri o da iki yakayı bir araya getirebilmek için soluğu devlet dairesinde, bankada, dük-kanda; fabrikada alıyor. Kazancını evine, çocuklarına, ortak yaşayışa harcar. Bazı anti-feministlerin kadını ya da kızlarını lüks için çalıştığını ileri sürmeleri gülünçtür benec. Kazanmış bir erkeğe hülüşmediği için mi nedir, genç kızların çalışmasına daha da çok tutulurlar. Kız otu-

rup babasının ekmeğini yemeliymiş de delikanlıların elde edilebileceği işlere göz dikmemeliymiş. Evlenmeden gittiğe güçleştiği bu zamanda belirli bir yaştan sonra baba, ya da ağabey eline bakmamış, baba ya da ağabey kapsına sığınmamış bir genç kız için ne kadar sıkıcı, ne kadar onur kırıcı olabileceğini akilliklerinden geçirmezler. Kendini kocasına heslemek bile ağır gelir bazı kadına. Erkekle evin aşını tuzunu getiren, kendisine üst baş yapıveren, havagazi-elektrik malkuzunu ödleyen bir koruyucu olduğu için değil arkadaşlıktan hoşlandığı, çocuk yetiştirme sorumluluğunu paylaşabileceğine aklı kestigi için hayatını birleştirmek ister.

İki insanın ekonomik gereksemeler yüzünden birleşmesi ya da çekilmez hale gelen bir birleşmeyi ekonomik gereksemeler yüzünden devam ettirmesi hiç güzel değil. Kadının ancak ev işçiliğiyle geçindiği, geçiminin o yüzden olduğu çağlarda boşanmalar daha azmış. Kadına kocasından hoşnut olup olmadığı sorunmazdı herhalde, nasıl esire efendisinden hoşnut olup olmadığı sorunmazsa. Ya kocaların durumu? Helâlini göreceğiz gö-zün kalmasa bile atsan atamazsın, saçsın satamazsın. Gidecek yer yok hafunus. Evlilik ancak eşit şartlar üzerine kurulduğunu zaman insanca, efendice bir kurum olabilir. Hem karı hem koca ocağın her ikisi için çekilir bir yer olduğu müddette tutuşacağını bilirlirse daha iyi davranırlar birbirlerine. Nazikliği terbiyeyi evin dışında takılacak birer maske saymaktan vazgeçerler sanırım.

Bazı kadınlar evlendikleri zaman maddi imkânlar az çok el-verse bile uzun bir eğitim, büyük bir çaba sonunda kazandıkları meslekleri yüz üstü bırakarak istenmediler. İkinci sınıf bir

doktorun, yarıcam, ya da mimarın ikinci sınıf bir ev kadını olmak için (ne yapsa erkenden yetişmelerle boy bulamaz) sevdiği, kendisine kuzanc, itibar, saygı kazandıran bir işten vazgeçmesi kolay dır.

Yüksek eğitim görmüş, kafaca gelişmiş, ufukları genişlemiş bir erkeği dört duvar arasında kapatıp tat duymadığı, yeni şeyler öğrenmesine fırsat vermiyen, monoton, bir derecede kadar basit işleri yapmaya zorlanması haksızlık olacağını kabul ederiz de aynı nitelikleri taşıyan bir kadının dış dünya ile bütün ilgisini kesmesini ne kadar isteriz.

Kadın evi için işini bırakmayı bir fedakârlık sayıyorsa onun hanna haumecikliğinden koca-sın da, kendisine de pek hayır gelmez. Sinirli, gecimsiz; hircin; olur. Çoğu zaman kendisi de bunun farkındadır. Soçuluk duygularıyla kıvrınır. Çocuklarına karşı ya gerektiginde fazla sert ya gerektiginde fazla yumuşak davranır. Günün bazı saatlerinden uzaklaşsın fakat yanlarına tatmin edilmiş güler yüzü, sabırlı dönen anne, çocuklar için daha iyidir sanırım.

Dışarıda çalışan anne işten geri kalan vaktini çocuklarına ayırmağı bir «vidan borcu» sayar. Amerikada yapılan bir istatistik bunların çocuklarına çalışmayanlardan fazla zaman ayırdıklarını göstermiş. Evde kalan annelerin alışverişe, gezmeğe, birç oynamaya harcadıkları zaman çalışanların iş saatlerini aşırıyormuş.

Dışarıdaki işini seven bir kadını ne gibi aksaklıklar eksiklikleri olursa olsun, kocasıyla çocukları uğruna bütün gençliğini, bütün hayatını bütün zevklerini, bütün isteklerini; bütün yeteneklerini fedâ ettiğini ileri sürer; buna karşılık sınırsız fedakârlıklar bekleyen bazı «profesyonel» analara v-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000

NASIL ÇILDIRILIR?

Hitler, taktik değiştiriyor!

Hitler 1924 Noelinden beş gün önce Landsberg hapishanesinden çıktığı vakit, öyle bir duruma karşı karşıya bulunuyordu ki, onun yerine bir başkası olsaydı bir daha bu çetir işlere karışmazdı. Nazi partisi ve basın organları yasak edilmişti; eski arkadaşları çalışmalarına yanaşmıyorlar, ortaklıktan kayboluyorlardı; Hitler'in toplantılarında konuşması yasaktı. Daha kötüsü, Hitler, doğduğu yer olan Avusturya'ya sürülme tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyordu. Eski arkadaşlarından çoğu da herkes gibi düşünüyordu: Hitler'in siyasi hayatı bitmişti, cumhuriyetin çökme üzere görüldüğü yıllarda geçici olarak parlayan birçok taşra siyasetçisi gibi o da unutulmak üzereydi.

Fakat cumhuriyet fırtınaya göğüs germiştir ve yavaş yavaş kendisini toparlamaktaydı. Hitler hapishanede bulunduğu sırada, Hjalmar Horace Greeley Schacht adında gerçekten esirbirbaz bir maliyecî, paranın istikrarını sağlamaya başlamıştı; korkunç enflasyon sona ermişti. Daves planı da, savaş tazminatının ağır yükünü azaltmıştı. Alman iktisadiyatı hızla helini doğrultuyordu. Stresemann, müttetiklerle uzlaşma yolundaki siyasetini başarıyla yürütmekteydi. Fransızlar Ruhr bölgesinden çıkmışlardı. Locarno'da, Avrupa meselelerini tüm olarak düzene sokacak ve Almanya'nın «Uluslar Derneği» ne girmesini sağlayacak bir güvenlik paketi müzakerelerine başlanmıştı. Yenilgiden beri ilk defa olarak, altı yıllık gerginlik, karışıklık ve bğranlarday sonra, Alman halkı normal bir hayat sürmeğe başlamıştı. Hitler'in Landsberg hapishanesinden çıkışından iki hafta önce yapılan ve cumhuriyet lehinde sonuçlanan genel seçimde, «kasım ayı çânileri» diye adlandırılan sosyal demokratlar, eskisinden % 30 fazla oy almışlardı. «Almanya'nın Hürriyeti için Nasyonal Sosyalist Hareketi» adı altında kuzeydeki irki gruplarla birleşen naziler, ancak bir milyon oy toplayabilmişlerdi. Kıracası, nazilik can çekişen bir dâva niteliğindediydi. Almanya'nın felâketleri içinde mantar biter gibi ortaya çıkan nazilik can çekiyordu. Hiç olmazsa, Almanların ve yabancı müşahitlerin çoğu bu düşüncede idi.

Ama Hitler kolay kolay cesaretsizliğe düşmüyordu ve beklemesini biliyordu. 1925 kışı süresince, Thierschstrasse'deki apartmanının son katındaki iki odalı dairende hazırlanmaktaydı. Hapishane kapıları ardında, yalnız kendi geçmişini, başarılarını, yanlışlarını düşünmekle kalmamış, aynı zamanda Alman halkının başarılarını ve hâtatlarını da incelemişti. Bunun sonunda, her ikisini de daha açık olarak görebiliyordu. Bu hava içinde, «Mein Kampf» in ilk cildini büyük bir hızla diktirirdi ve hemen ikinci cilde geçti.

Hitler bekliyor...

İkinci cilde geçti ve aynı zamanda «Mein Kampf» takli düşüncelerini gerçekleştirecek olan Nazi Partisini yeni baştan düzenleme işine girişti. Bununla birlikte, 1925 yılından 1929 buhranının başlangıcına ka-

darki yıllar, Hitler için de nazi hareketi için de eslik yıllarıydı. Ama Hitler'in belirli özelliği ümidini ve güvenini asla kaybetmemesiydi; büyük sinir buhranlarına yol açan huysuz karakterine rağmen beklemesini biliyordu. Aynı zamanda, o vakitler Almanya'da hüküm süren maddi refah ve gevşeme havasının kendi işine yarayacağına bilecek kadar da anlayışlıydı. Fakat bu iyi zamanlar ta uzun sürmeyeceği düşüncesindeydi. Hitler'e göre, Almanya kendi gücüne değil, başkalarının gücüne, özellikle Amerika'nın gücüne dayanıyordu. Amerika'nın dolu kasaları, Almanya'daki refahı sağlıyor ve sürdürüyordu. 1924 — 30 yılları arasında Almanya'nın dış borçları yedi milyar dolara erişmişti. Bu paranın çoğu, Almanların bunu nasıl ödeyeceklerini pek düşünmeyen Amerikan bankerlerince sağlanıyordu. Almanlar ise bu parayı nasıl ödeyeceklerini onlardan daha az düşünüyordular. Alman sanayii, enflasyon sayesinde borç-

tan onbeş gün sonra, Bavyera Başbakanı ve Bavyera Halkı Katolik Partisi başkanı Dr. Heinrich Held'e gitti. Hitler'in rahat duracağını vaadetmesi üzerine, Başbakan Held, Nazi Partisine ve partinin yayın organına konan yasayı kaldırdı. Bu konuda Held, Adalet Bakanı Guertner'e şöyle demiştir: «Yabancı hayvan ehliştirdi. Zincirini biraz gevçetebiliriz.»

Ehlileşme!..

Nasyonal Sosyalist Partisinin 1928 de 108 bin üyesi vardı. Bu sayı az olmakla birlikte yavaş yavaş artmaktaydı. Hitler, hapisten çıktık-



Hitler, S. S. leri arasında

tan onbeş gün sonra, Bavyera Başbakanı ve Bavyera Halkı Katolik Partisi başkanı Dr. Heinrich Held'e gitti. Hitler'in rahat duracağını vaadetmesi üzerine, Başbakan Held, Nazi Partisine ve partinin yayın organına konan yasayı kaldırdı. Bu konuda Held, Adalet Bakanı Guertner'e şöyle demiştir: «Yabancı hayvan ehliştirdi. Zincirini biraz gevçetebiliriz.»

Nazi Partisinin yayın organı «Völkischer Beobachter» 26 Şubat 1925'te yeniden yayımlanmaya başladı. İlk sayısında Hitler'in imzasıyla «Bir yeniden başlayış» adlı uzun başyazı yer almaktaydı. Ertesi gün de, serbest bırakılan Nazi Partisinin düzenlediği ilk toplantıda konuştu. Hitler'in sadık arkadaşlarından çoğu ortaklık gözlüküyorlardı: Eckart ile Scheubner Richter ölmüştü. Goering sürgündeydi. Ludendorff ile Roehm, Hitler'le ilişkilerini kesmişlerdi. Streicher ile Esser'in can düşmanı olan Rosenberg toplantıya gelmemişti. Hitler parmaklıkların arkasında bulunurken ve Nazi Partisi kapatılmışken Ludendorff'la birlikte «Alman Hürriyeti için Nasyonal Sosyalist Hareketi» ni idare eden Gregor Strasser de toplantıya katılmamıştı. Hitler, partinin kurucusu, eski çilingir Anton Drexler'den toplantıya başkanlık etmesini istediği vakit Drexler Hitler'i bir güzel haşlamıştı. Bununla birlikte, ünlü hükümet darbesinin yapıldığı Münih birahanesi Buergerbraukeller'deki bu toplantıya

dört bin kadar partili katılmıştı. Hitler, dinleyicilerini hayalkurkluğuna uğratmadı. Hitabeti her zamankinden daha ustacaydı. Hitler, birçok kusurlarına ve geleceğin sakladığı güç durumlarına rağmen, kendisini partinin tek şefi olarak saydığını açıkça söyledi: «Bu hareketi yalnız ben idare ediyorum. Bu sorumluluğu taşıdığım sürece kimse bana zorla birşey kabul ettiremez. Bir kere daha, bu partinin yaptığı bütün işlerin bütün sorumluluğunu üzerine alıyorum.»

Hitler bu toplantıya, gerçekleştirmek istediği iki amaç bunsunda kesin kararını vererek gitmişti. Bunlardan biri, güçlü iktidari elinde toplamaktır. Öbürü de, Nazi Partisini, «İktidara tamamiyle anayasaya uygun yollardan erişecek» bir siyasal teşkilât haline sokmaktır. Hitler bu yeni taktiki daha hapishaneden, sadık arkadaşlarından Karl Ludecke'ye şöyle anlatmıştı:

«Yeniden faaliyete geçtiğim vakit, yeni bir siyaset takibetmek gerekmektedir. Hükümet darbesiyle işbaşına geçmek yerine, burnumuzu tikayıp, katolik ve marksist milletvekillerine rağmen parlamentoya girmemizi gerekiyor. Bunları seçimlerde yenmek sokakta öldürmekten daha zorsa da, kendi hazırladıkları anayasa sayesinde bu sonucu sağlamak hiç olmazsa garantilenmiş olacaktır. Meşruiyete saygı gösteren her gelişme yavaştır. Fakat er veya geç bir çoğunluk sağlayacağız. Ondan sonra da Almanya bizim olacaktır.»

Nazi Partisinin siyasi organizasyonu iki gruba ayrılmaktaydı: Birincisi «P. O. I» idi. Bunun görevi hükümete hücum etmek ve çalışmalarını başlatmaktır. İkincisi «P. O. II» idi. Bunun görevi de devlet içinde devlet meydana getirmektir.

Her ne kadar partinin bazı eski liderleri, Nazi Partisine kadınların ve çocukların alınmasına karşı koymaktadırlarsa da, Hitler bunları da teşkilâtlendirmekte gecikmedi. «Hitlerler Gençlik», 15—18 yaşları arasındaki Alman gençlerini saflarına alıyordu. 10—15 yaşları arasındakilerse «Deutsches Jungvolk» un saflarında yetiştirilmekteydiler. Genç kızlar için «Bund Deutscher Mädel», kadınlar için de «N. S. Fraueschaftens» teşkilâtı vardı. Üniversitelerine, profesörlerin, doktorların, avukatların ayrı teşkilâtları olduğu gibi, aydınları ve sanatçıları çekmek için de ayrıca «Nazi Kulturbund» kurulmuştu.

Oldukça büyük güclüklerden sonra, «S. A.» lar yeniden teşkilâtlandırıldı ve nazilerin toplantılarını korumak, siyasal rakiplerini toplatmalarını baltalamak ve genel olarak, Hitler'in muhaliflerini yıldırma görevini taşıyan binlerce kişilik silâhli bir kuvvet haline getirildiler. Hatta, S. A. ların bazı şefleri, bu teşkilâtı, Hitler iktidara geldiği vakit düzenli ordunuyeriine geçirmek niyetindeydiler. Bu amaçla, General Ritter von Epp'in emrinde «Wehrpolitische Amt» adını taşıyan özel bir büro meydana getirildi. Ama kahverengi S. A. lar hiçbir vakit, teşkilâtlanmamış bir serseriler çetesinden başka birşey olamadı.

Şahısları Roehm'den başlayarak birçok idarecileri ünlü homoseksüellerdi. Münih S. A. larının başkanı Teğmen Edmund Heines yalnız homoseksüel değil aynı zamanda bir sabakalıydı. Gerek Roehm ve Heines, gerek öbür S. A. liderleri, ancak cinsel eğilimlerinden dolayı bir araya geldikleri için, aralarında kavga ve kışkırtılıksız değildi. Bundan dolayı Hitler, daha güvenilir bir kuvvete sahip olmak için «S. S.» leri (Schutzstaffel) kurdu; bunlara, İtalyan faşistlerinininkine benzeyen kara gömleklere giydirdi ve kendisine ayrı ayrı sadakat yemini ettirdi. «S. S.» ler başlangıçta, Führer'in özel muhafızlarından başka birşey değillerdi. S. S. lerin ilk başkanı Berchtold adlı bir gazeteciydi. Fakat askerlik ve polislik oynamaktansa «Völkischer Beobachter» gazetesinin idarehanesini tercih ettiği için yerine eskiden polise muhbirlik yapan, kötü şöhretli Erhard Heiden getirildi. Hitler, S. S. lerin ideal başkanını ancak 1929 da, Münih yakınındaki Waldtrusering köyünde klimes hayvanı yetiştiren bir şahısta keşfetti. Bu şahıs, kendisini ilk tanyanlarda köy öğretmenini duygusunu uyandıran, halim selim görünüşlü Heinrich Himmler'di. Himmler, S. S. lerin komutasını eline aldığı vakit bunların sayısı ikiyüzlü geçmiyordu; S. S. leri teşkilâtlendirmek görevini sona erdirdiği vakit ise, bunlar bütün Almanya'yı hakimiyetleri altında bulandıruyorlar ve adları bütün işgal altındaki Avrupa'da tedhiş'le aynı anlama geliyordu.

Bu çaprazlık partinin teşkilâtını meydana getirdiği piramidin en üstünde Adolf Hitler bulunmaktaydı. Hitler, resmen «Partei—und—Oberster—S. A. —Führer, Vorsitender der N. S. D. A. V.» gibi cafacalı bir unvan taşıyordu ki bunun anlamı aşağı yukarı şuydu: «Partinin ve S. A. nın Ula Önderi Alman İçişleri Nasyonal Sosyalist Partisi Başkanı».

Naziler teşkilâtlanıyor

Fakat bunlar bir kere daha yandırlardı. Bunlar, Hitler'in bir geventeden çok bir teşkilâtçı olduğunu unuttuyorlardı. Bu yasaktan duyduğu öfkayı yenen Hitler, «Alman İşçileri Nasyonal Sosyalist Partisi» ni yeniden teşkilâtlendirmek ve bu partiyi, Almanya'nın o zamana kadar hiç görmediği bir teşkilât haline getirmek işine koyuldu. Hitler, partiye, devlet içinde devlet haline getirmek istiyordu. Yapılacak ilk iş, iadat veren üyeleri çoğaltmaktır. —1925 sonunda bunların sayısı 27 bin kadardı. İlerleme ağır fakat süreklî oldu: 1926 da 49 bin, 1927 de 72 bin, de 1928 bin, 1929 da 178 bin.

Fakat bundan daha önemlisi, Alman hükümetinin organizasyonuna, hatta Alman toplumunun organizasyonuna uyan bir parti meydana getirmek işiydi. Hitler bölgelere ayrıldı. Bunların bir aşağı yukarı Reichstag'ın 34 seçim bölgesine karşılık oluyordu. Hitler bu «Gauges» lardan herbirinin başına bir «Gauleiter» tayin etti. Ayrıca, Avusturya, Dantzig, Sarre, Çekoslavyadaki Südetler bölgesi için de yedi «Gauges» vardı.

Gelecek sayıda
DR. GOEBBELS
SAHNEYE ÇIKIYOR

SİNEMA

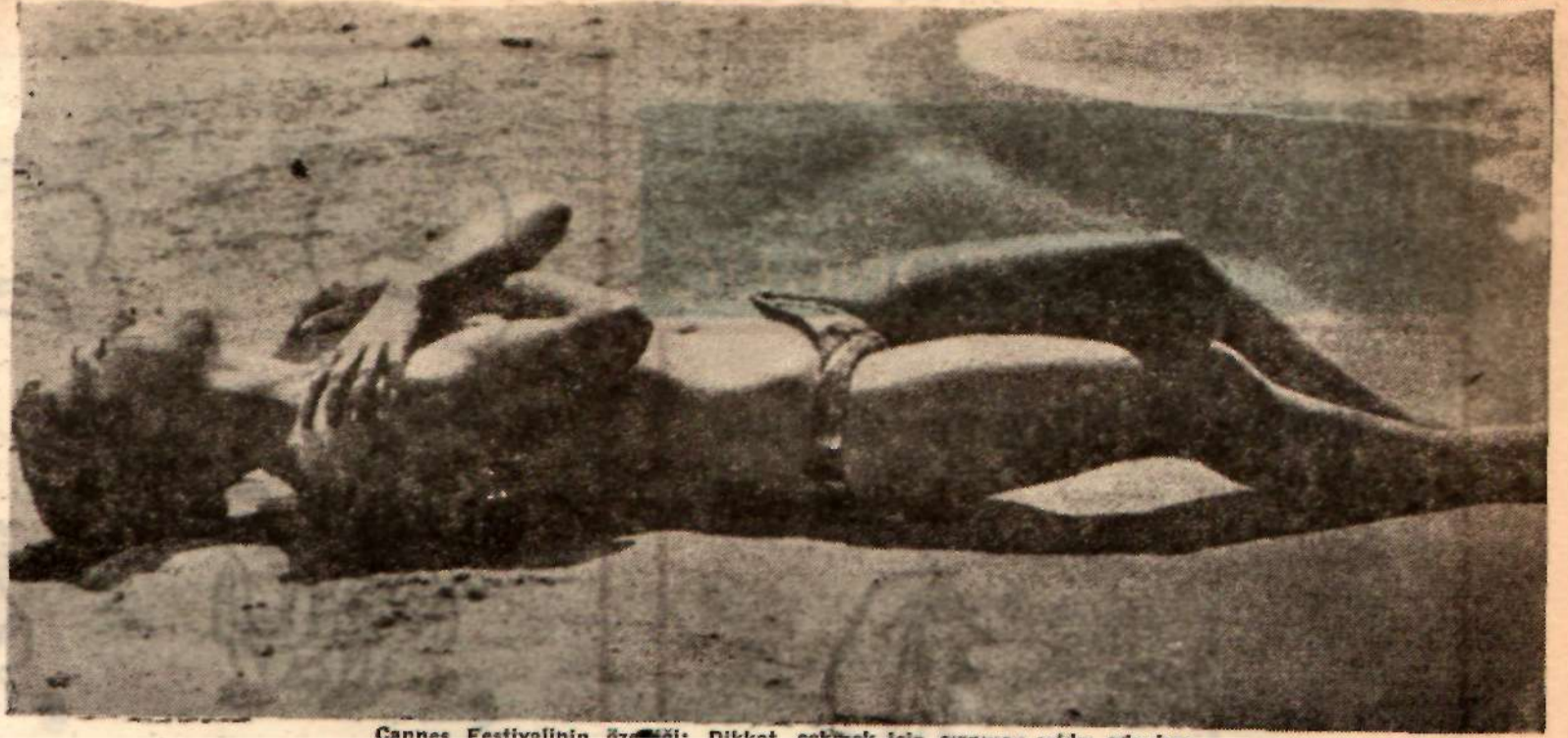
Cannes Festivali

XV. Milletlerarası Cannes Film Festivali 7 Mayıs'ta başladı. Festivale 35 ülkeden 50 kadar film katılmaktadır. Filmlerin fazla oluşu yüzünden bu yılki festival 23 Mayıs'a kadar uzatılmıştır. Bilindiği gibi Cannes Festivalinde filmler için bir ilk seçme yapılmamakta, isteyen ülke dilediği filmle katılmaktadır. Bu yıl festivale katılan ülkeler şunlardır: Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Kanada, Seylan, Çin, Kongo, Danimarka, İspanya, Birleşik Amerika, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan, Hindistan, İsrail, İtalya, Japonya, Lübnan, Lüksemburg, Fas, Pakistan, Hollanda, Polonya, Romanya, Senegal, İsviçre, Çekoslovakya, Güney Afrika, Sovyetler Birliği, Yugoslavya.

Bu yılki jüride Amerikan oyuncusu Mel Ferrer, Fransız sinema yazarı Jean Dutourd, Fransız yapımcısı Henri Deutschmelter, Polonyalı rejisör Jerzy Kawalerowicz, İtalyan rejisörü Mario Soldati, Sovyet rejisörü Grigori Çukray, Fransız bestecisi Joseph Kosma, Alman sinemacısı Ernest Krueger bulunmaktadır.

Festivale katılan «büyük»lerden Fransa, Raymond Rouleau'nun «Les omanis de Teruel — Tersel aşıkları» adlı bale-filmini, Robert Bresson'un «Le procès de Jeanne d'Arc — Jeanne d'Arc'in yargılanması» nı bir Jeanne d'Arc (daha), Agnès Varda'nın «Cléo de 5 à 7 — Saat 5 ile 7 arasında Cléo» sunu göndermektedir. Fakat Fransa'nın festivale gönderdiği filmler bununla bitmektedir, zira iki Fransız rejisöründen Yves Allegret'in Kongo'da (eski Belçika Kongosu) çevirdiği «Konga Yo» Kongo'yu, Yves Ciampi'nin Senegal'de çevirdiği «Liberté I» de Senegal'i temsil etmek üzere festivale yollanmışlardır.

İtalya, son yılların büyük rejisörlerinden Michelangelo Antonio'nun en son filmi «L'eclisse — Güneş Tutulması» ndan, başka Pietro Germi'nin İtalya'da boşanmanın ortaya çıkardığı güçlükleri ele alan (sinema meraklıları gazete sütunlarında Sophia Loren ile eşli Carlo Ponti'nin yıllardır süren «gayrimesru evlilik» lerini her gün okumaktadırlar) «Divorzio all'italiana — İtalyan usulü boşanma»



Cannes Festivalinin özelliği: Dikkat çekmek için çarpınan yıldız adayları...

sını, Gualtiero Jacopetti'nin korkunç görüntüleriyle dolu «Mondo cane — Pis Dünya» sını, Federico Fellini, Luchino Visconti, Vittorio de Sica ve Mario Monicelli'nin dört «hikâye» sinden meydana gelen «Boccaccio 70» ini göndermiştir (Festivalin açılış günü oynatılan «Boccaccio 70», festivalin ilk olayının ortaya çıkmasına yol açmıştır: 3 saat 45 dakika süren film seansa sığdırmak için Monicelli'nin sondaki hikâyesini oynatmaktan vazgeçilince Monicelli kıyameti koparmış, film görüntüleri arasında yalnız ilk üç bölümüyle seyredilebilmiştir).

Birleşik Amerika, festivale, bir ünlü bir oyundan (Eugene O'Neill'in «Long Day's into Night — Günden geçecek» adlı oyunundan Sidney Lumet eliyle, aynı adla aktarılan film), biri de gürültü yaratan bir romandan (Allen Drury'nin Amerikan siyasi hayatının kirlî yönlerini açığa vuran «Advise and Consent — Washington'da Fırtına» adlı romanından Otto Preminger eliyle aktarılan) iki filmden başka genç rejisörlerden John Frankenheimer'in «Âsi gençlik» i ele alan «All Fall Dawn — Herşey Düşüyor» unu yollamaktadır.

İngiltere ise, «Tepedeki Oda» filmiyle birden ün kazanan Jack Clayton'un, Henry James'in «The Turn of the screw» adlı romanından aktardığı «The Innocents — Masumlar» ı, John Osborne'un oyunlarından yaptığı uyarmalarla dikkati çeken Tony Richardson'un genç oyun yazarı Shelagh Delaney'nin «A Taste of Honey — Bal Tadı» adlı oyunundan aynı adla aktardığı filmiyle temsil edilmektedir.

Festivale bundan başka, İspanya'nın gönderdiği «Placido» (Luis Berlanga), Yunanistan'ın gönderdiği «Electra» (Mihail Kakoyannis), Hindistan'ın gönderdiği «Devi» (Rabindranath Tagor'un öyküsünden Satyajit Ray eliyle), İsrail'in gönderdiği «Kardeşleri tarafından satılan Yusuf», Fas'ın gönderdiği «Güneşin çocukları», Çekoslovakya'nın gönderdiği «İlk yüzyılın insanı», Romanya'nın gönderdiği «Bir bomba çalındı», Çin'in gönderdiği «Muhteşem odalık» ... gibi filmler var. Bu kadar kalabalık ve çeşitli filmler arasında bir sürpriz her vakit beklenebilir. Fakat şimdilik en çok umut bağlananlar, İtalya'nın «L'Eclisse» si ile «Boccaccio 70» i, Fransa'nın «Cléo de 5 à 7» si.

Güvercin Düşmanları

Güvercin, Nuh Nebî'den bu yana uğurlu sayılır. O gün bu gün bu sevimli kuş, iyî haberlerin, bolluk ve bereketin müjdecisi, barış ve kardeşliğin sembolüdür. Şu an yeryüzünde güvercini sevmeyen tek bir ulusun varlığına inanmam.

Böylece birçok sanatçılar güvercini yapıtlarına sokmuş, onu bir tem olarak işlemişlerdir. Bugün Franco İspanyasında bile hiç bir ressam güvercin çizdi diye, yapıtı polise sergiden kaldırılmamıştır, sanatçı mahkemeyi boylamamıştır. Gene bugün dünyamızın hiç bir köşesinde herhangi bir sergiye, herhangi bir yarışmaya katılan bir tablo, güvercin ve barış temini işlediği için seçiciler tarafından reddedilmemiştir.

Bugün bu satırları yazarken içim sızlayarak, yüreyim burkularak söylemek zorundayım ki bu iki olay da yurdumuzda olmuştur ve olagelmektedir.

Yeni Dal Grubunun 15 Nisan 1961'de Şehir Galerisinde açmış olduğu sergisinde kaç barış konulu tablo var idiyse, hepisi Basın Savcılığının buyruğu ve Birinci Şube polisinin eliyle toplattırılmış ve biz Yeni Dal Grubunun altı sanatçısı da Örfi İdare Mahkemesine verilmek üzere tevkif edilmiştik. O sıra Birinci Şubede ifademizi alan polis: «Neden karşı resmi yapıyorsun da güvercin resmi yapıyorsun?» diye çıkmıştı bana 50 gün hapis yattık. Grup arkadaşlarımızdan birisi Bakırköy Akıl Hastahanesini boyladı. Sonra beraet ettik.

Bu yıl aynı sergide polis topladığı, askerî mahkemenin beraet ettirmiş olduğu tablolarımla son yapıtlarımdan birkaçını Devlet Resim ve Heykel Sergisine katılmak üzere seçimin yapıldığı Dolmabahçe Sarayına götürdüm.

Sergiye alınacak resimleri seçen jüri, 8 tablodan 6'sını refüze edip, 1960'ta yaptığım ikisini seçiyor. Refüze edilen tabloların dördü barış ve güvercin temini işlediğim, ikisi 28 Nisan ve 27 Mayıs'a ait kenar olup diğer biri Koreye giden asker, öbürü de Kelepeç adını taşıyordu. Bizde hiç bir jüriye veya bilirkişi kuruluna, bir sanatçı çıkıpta benim şu yapıtlarımın günahı ne idi diye soramaz. Sorsa bile cevabı hazır: «Tablonuz resim niteliği taşıyor; siz sosyal konulu tablolarınızla propaganda yapıyorsunuz. Sanat eseri ise hiç bir düşüncenin ürünü olmayıp hiç bir düşüncenin propagandasını da yapamaz» der ve propagandanın daniskasını yaptıklarının farkında bile olmazlar.

Bundan 15-16 yıl önce, Güzel Sanatlar Akademisi Kütüphanesinde D Grubu ressamlarının çıkarmış olduğu Ar dergisinde bir yazı okumuştum. Yazarı şöyle buyuruyordu: «Sanatkar hiçlik çölünün ortasına çadırını kurmuş bir rinddir. O sırada resim bölümünde iki yıllık öğrenciydim. Bu denli sorumsuz, bu denli bayağı ve bu denli demagogik yapıda bir yazının nasıl oluyor da kamuya ve hele yeni yetişen genç kuşağa sunulup aşılmasında hiç bir sakınca görülüyor diye kendi kendime yakınmış durmuştum.

Bugün de Milli Eğitim Bakanlığında, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünde ve Güzel Sanatlar Akademisinde gençliğin sanat eğitimi görevini omuzlarına almış olanlar ne yazık ki gene o omuzların üzerinde aynı sorumsuz kafayı taşıyan kimselerdir.

Bu yılki Devlet Resim ve Heykel Sergisinin jürisi de bu sanat kliniğe bağlı uzmanlardır.

Halil Dikmen, Sabri Fettah Ercüment Kalmık, Adnan Çoker, Ahmet Kudsi Tecer; Ahmet Muhip Dranas'a şunu soruyorum: Sayın Baylar, polis, Sıkı Yönetimin, Askerî Mahkemenin suçlayamadığı yapıtları, sizler hangi hukuki yetkiye dayanarak mahkûm ediyorsunuz? Alacağım cevap yine belli, gün gibi ortada: Yasa bizim kafamızdır!

Evet, o kafa ki bağımsız ve özgür düşünceden yoksun; günlük gerçeğimize uygun bir deyimle: Kuş düşmanı, kuş kafa...

Avni MEHMETOĞLU

refah yolu

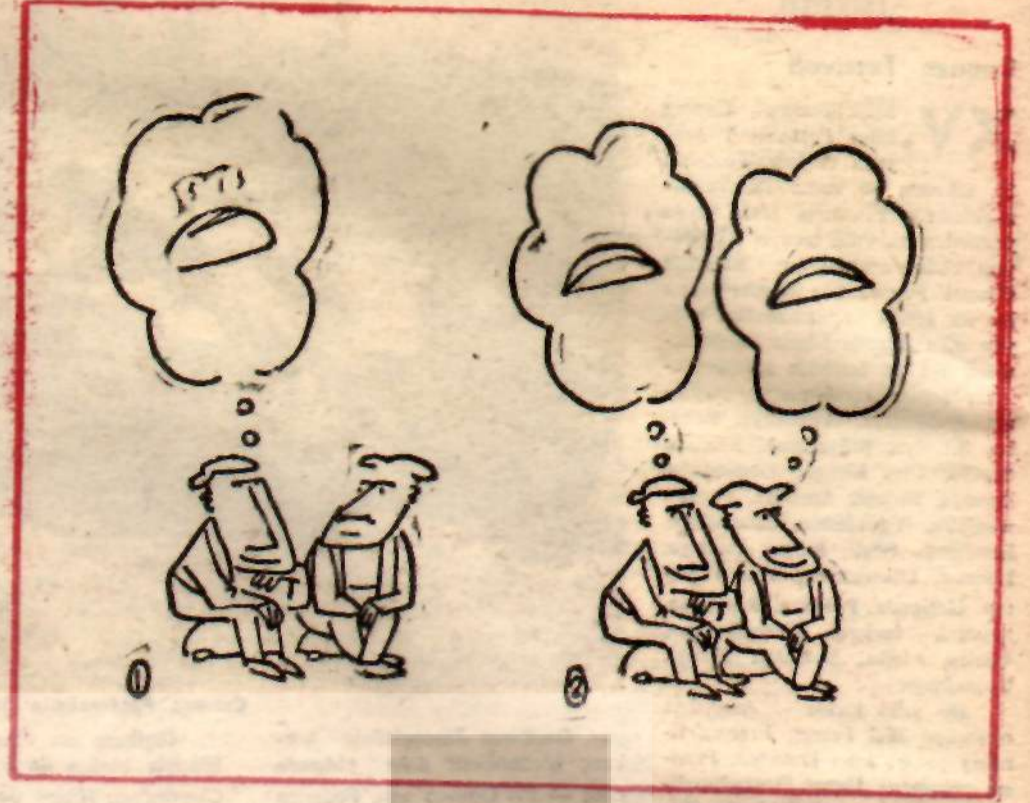
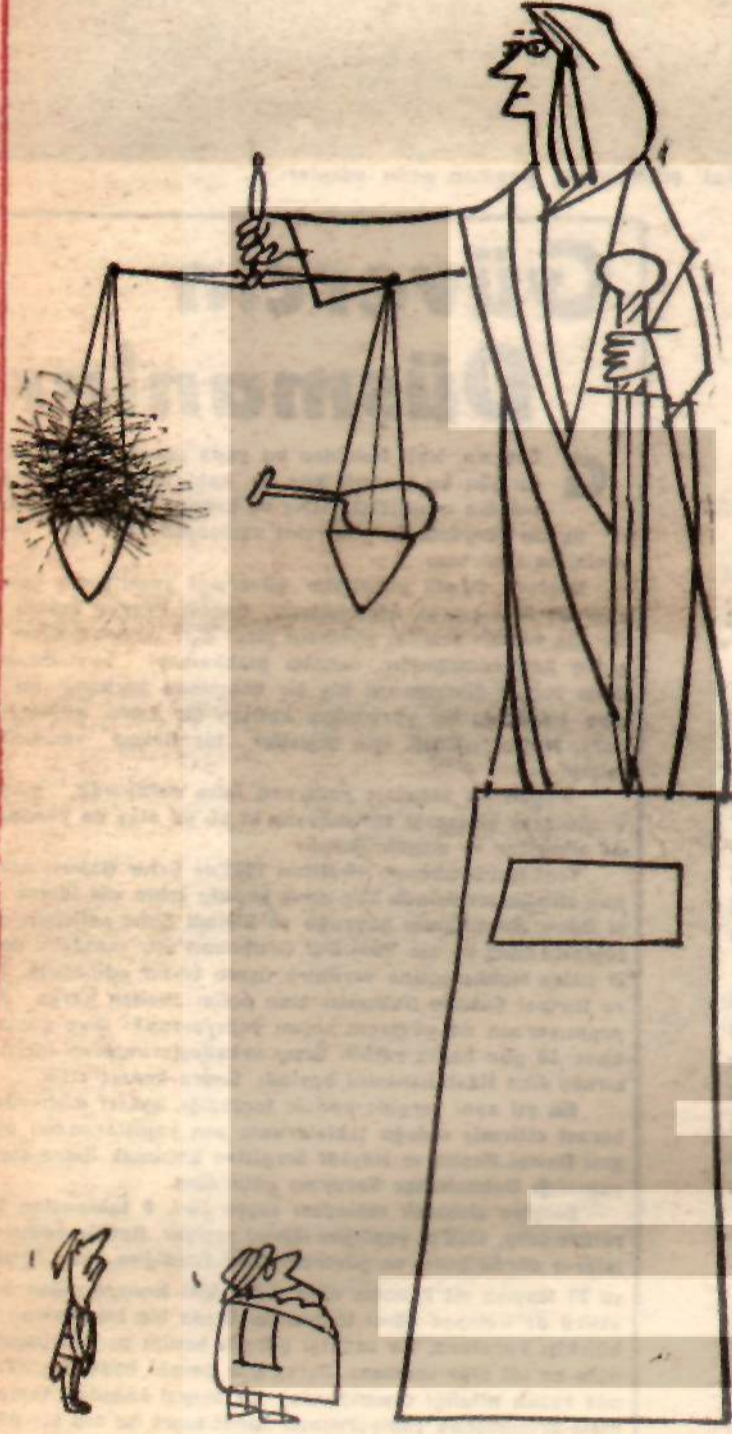
TASARRUFLARINI ZİRAAT BANKASINDA TOPLAYANLARA AÇIKTIR

ZİRAAT BANKASI

UĞUR K.

„gayri tuz ekmekte
bağlar yolumuz...“
TONGUÇ

MEMEDE OT; AĞAYA ET



- AMAN SESSİZ YÜRÜYÜN, ÜRKMESİN.